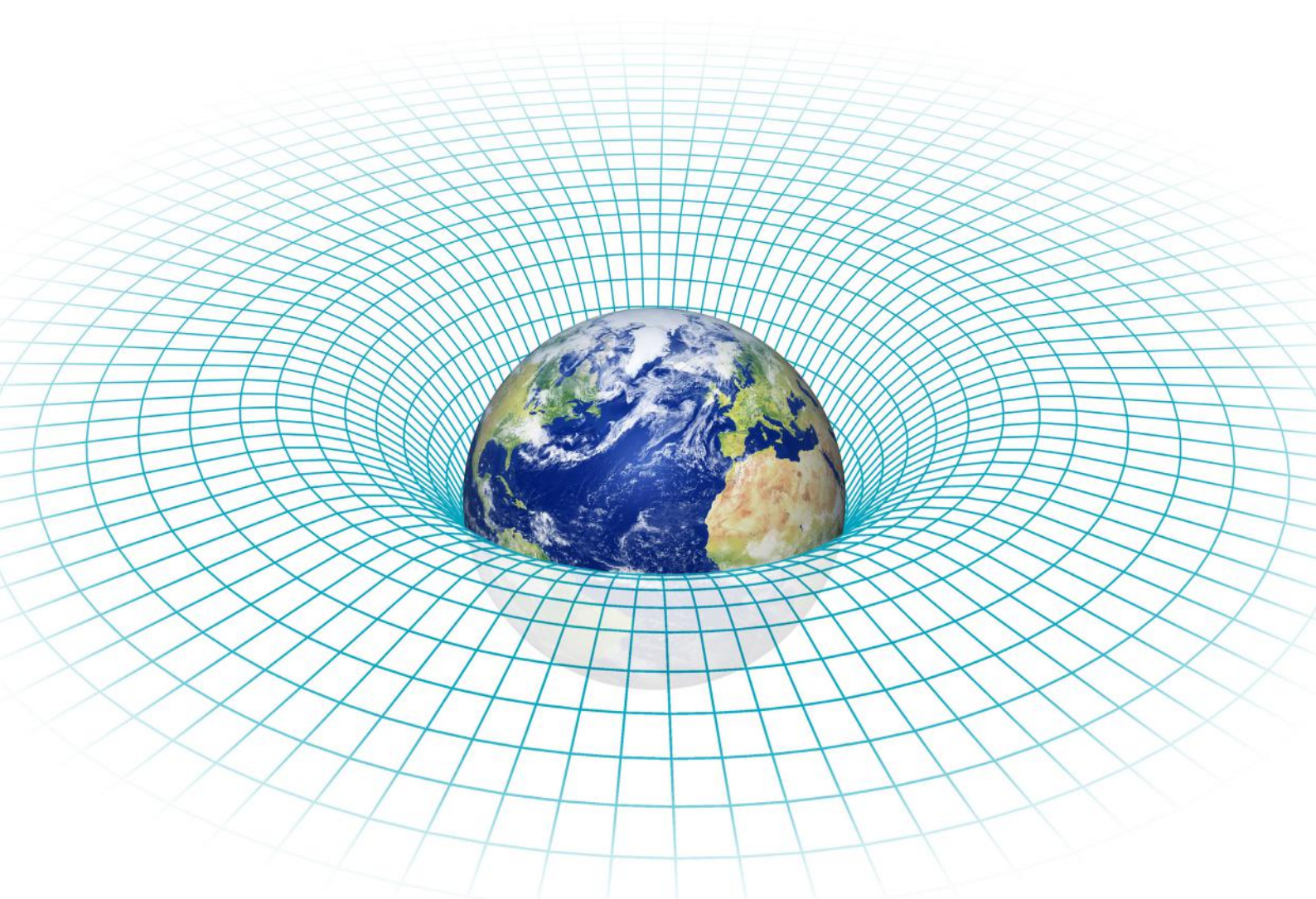

THE BIG BOOK OF CLIMATE INVESTING

Van noodzaak tot oplossingen

Nederlandse versie

THE BIG BOOK OF CLIMATE INVESTING

Van noodzaak tot oplossingen

De inhoud van deze publicatie is afkomstig van Robeco's online climate hub. Deze pdf is in september 2021 samengesteld. De climate hub wordt regelmatig aangevuld met nieuwe artikelen. De laatste versie vindt u op <https://www.robeco.com/nl/duurzaamheid/klimaatbeleggen/>

Uitsluitend bedoeld voor professionele beleggers

September 2021

Inhoud

Noodzaak

Het is echt noodzakelijk dat we nu in actie komen. We moeten veranderen. 4

Uitdaging

Heb je het over decarbonisatie, dan heb je het over data. 13

Verantwoordelijkheid

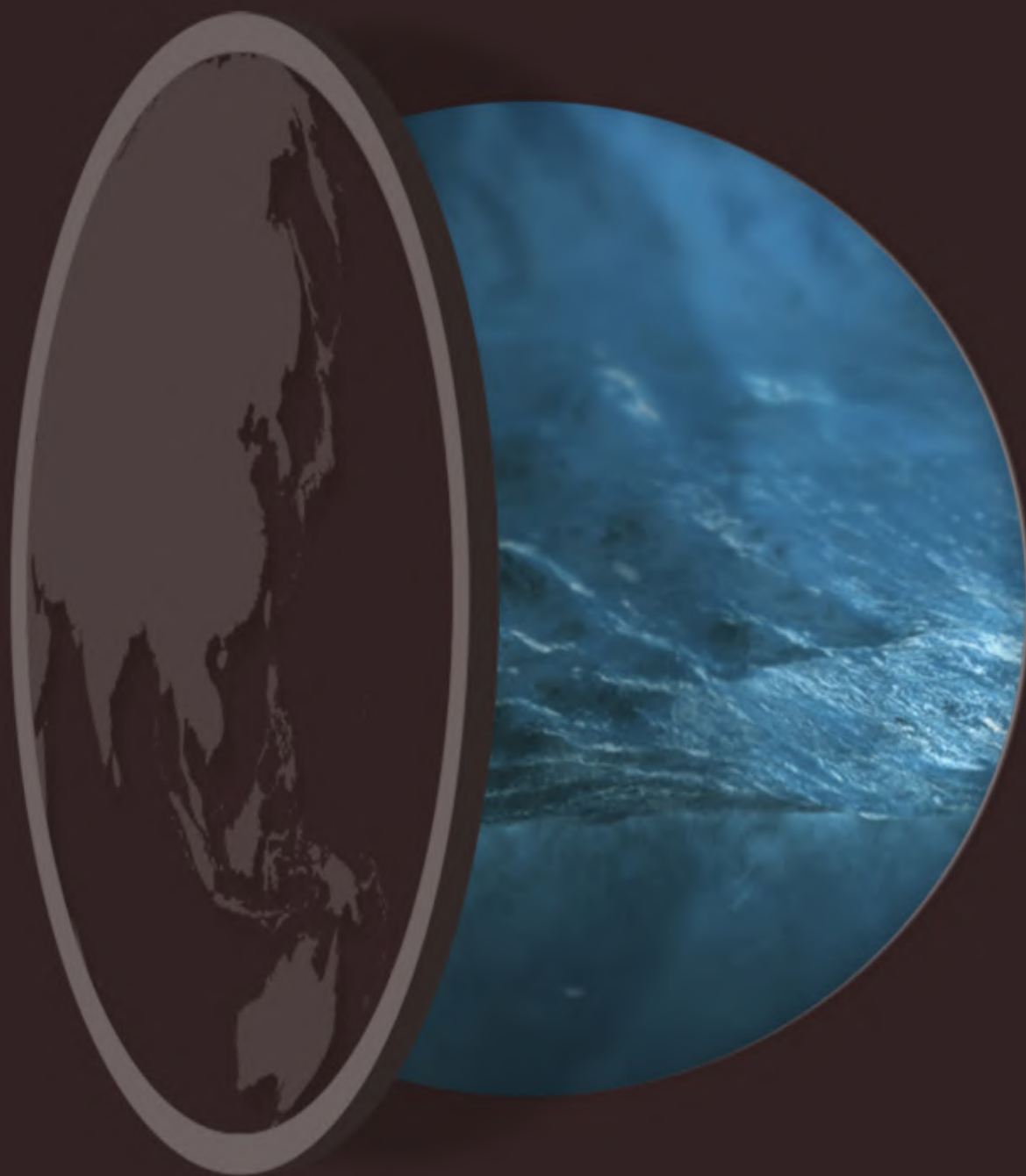
Landen moeten in actie komen. Ondernemingen moeten in actie komen.
Beleggers moeten in actie komen. 25

Kansen

De klimaatverandering levert duidelijke winnaars en duidelijke verliezers op. 38

Oplossingen

Denk niet in problemen, maar in oplossingen. 57

Noodzaak

Klimaatverandering is de grootste bedreiging voor de mensheid. Miljoenen mensen moeten verhuizen vanwege de stijgende zeespiegel en de economische gevolgen zullen rampzalig zijn, tenzij er iets aan wordt gedaan. We mogen het redden van de aarde niet overlaten aan toekomstige generaties: we moeten nu in actie komen!

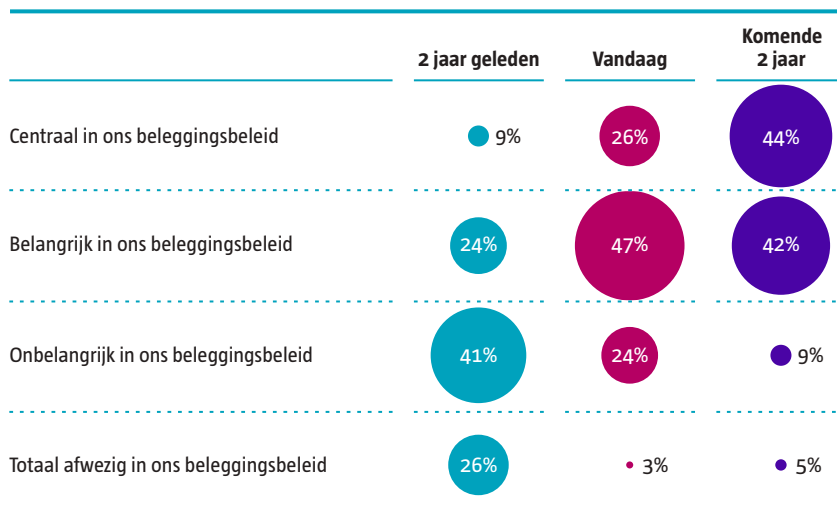
86% van de beleggers ziet klimaatverandering als een belangrijk thema in hun portefeuilles in 2023

In de afgelopen twee jaar is klimaatverandering een steeds belangrijkere rol gaan spelen in het beleggingsbeleid van beleggers. Deze ontwikkeling houdt aan.

Dat is een enorme stijging ten opzichte van slechts twee jaar geleden, toen klimaatverandering nog maar bij een derde van de beleggers zo hoog op de agenda stond.

Uit deze grote verschuiving blijkt dat beleggers nu inzien dat gecoördineerde wereldwijde actie essentieel is om een catastrofale temperatuurstijging te voorkomen.

Figuur 1: Klimaatverandering wint snel terrein binnen beleggingsbeleid

Bron: Robeco Global Climate Survey 2021

De toekomst van de mensheid, en eigenlijk al het leven op aarde, hangt nu van ons af

Klimaatverandering is in toenemende mate een emotioneel onderwerp, zeker als je de directe gevolgen ervan ondervindt. Alleen al in de afgelopen jaren zagen we oncontroleerbare bosbranden in Australië, zware orkanen in de Verenigde Staten en overstromingen op allerlei verschillende plekken. Duizenden mensen zijn hierdoor om het leven gekomen, zagen hun huis verwoest worden, of zijn van huis en haard verdreven.

Het wereldwijde probleem heeft enkele memorabele uitspraken opgeleverd, van mensen die hun leven of werk volledig in het teken zetten van de strijd tegen klimaatverandering. Politici hebben de echte macht in handen om maatregelen door te voeren die de opwarming van de aarde tegengaan, maar anderen kunnen net zo invloedrijk zijn.

Neem bijvoorbeeld Sir David Attenborough. De 94-jarige bioloog en televisiemaker heeft zijn zeven decennia beslaande loopbaan gewijd aan het belichten van 'Het leven op aarde' (zoals zijn baanbrekende werk al suggereert) en de kwetsbaarheid ervan. In zijn ontroerende documentaire 'A Life on our Planet' laat hij zien hoe mensen immense schade hebben aangericht aan de planeet. Daarin komt hij ook met een waarschuwing voor de mensheid die we goed in onze oren moeten knopen:

"Nooit eerder waren we ons zo bewust van wat we onze planeet aandoen, en nooit eerder hadden we zoveel mogelijkheden om er iets aan te doen... De toekomst van de mensheid, of eigenlijk al het leven op aarde, hangt van ons af."

Negen van de tien warmste jaren ooit gemeten speelden zich af in het afgelopen decennium. De gevolgen van de klimaatverandering zijn dan ook niet meer te negeren. Voormalig president Barack Obama van de Verenigde Staten verwoordde het als volgt:

"Wij zijn de eerste generatie die het effect van de klimaatverandering voelt en de laatste generatie die er iets aan kan doen."

Dat is een enorme uitdaging, maar ook een kans, zoals de nieuwe president Joe Biden zei toen hij de VS in januari 2021 weer aansloot bij het Akkoord van Parijs. Als zijn plannen worden goedgekeurd door het Congres, gaat er USD 2,2 biljoen naar de strijd tegen de opwarming van de aarde.

“Klimaatverandering is een existentiële bedreiging voor de mensheid. Zonder maatregelen wordt de planeet één grote bakoven. Dat is geen overdrijving. Het is de realiteit. En wij hebben een morele verplichting.”

“Het levert ook nog eens miljoenen banen op. We moeten niet onze schouders ophalen over de impact die dit gaat hebben op hoe we deze transitie gaan aanpakken. Maar ik zie het wel als een enorme kans – een enorme kans om goede banen te creëren.”

Vrijwel iedereen is het erover eens dat decarbonisatie de beste manier is om te voorkomen dat broeikasgassen in de atmosfeer terechtkomen. Dat vraagt om internationale samenwerking en verdragen, zodat we het samen eens worden over het decarboniseren van de industrieën die we voor lief nemen, zoals fossiele brandstoffen. De Duitse bondskanselier Angela Merkel kwam met een duidelijke oproep waarin ze de dringende noodzaak benadrukte om tot actie over te gaan:

“We moeten het nu eens worden over een bindend controlemechanisme onder internationaal recht, zodat deze eeuw met recht de eeuw van decarbonisatie genoemd kan worden.”

Bij Robeco zijn we ervan overtuigd dat wij ook deel uitmaken van de oplossing door te beleggen in ondernemingen die een verschil maken. En dat is ook onze topprioriteit, zoals onze CEO Gilbert Van Hassel duidelijk laat weten:

“Uit wetenschappelijke rapporten over klimaatverandering en CO₂-uitstoot komt duidelijk naar voren dat de maatschappij nu echt in actie moet komen. We kunnen grote problemen zoals de klimaatverandering en de snelle afname van de biodiversiteit niet alleen oplossen.”

“Maar wat we wel kunnen doen, is het goede voorbeeld geven voor de industrie als geheel, samenwerken en andere financiële instellingen, zoals vermogensbeheerders, stimuleren om ons voorbeeld te volgen. We hebben deze doelstelling vastgesteld met de overtuiging dat beleggen niet alleen draait om het creëren van vermogen, maar ook om het bijdragen aan welzijn.”

BEKIJK
DE VIDEO

WAAROM IS BELEGGEN IN HET KLIMAAT ZO URGENT??

Gilbert Van Hassel
CEO

“Het gekke is dat iedereen het heeft over de noodzaak van klimaatactie, maar dat we daar niet naar handelen. Daarom wil ik graag een uitspraak van Sir David Attenborough aanhalen. Hij zei dat het beangstigend is, maar dat uit klimaatonderzoek duidelijk blijkt dat daadkrachtige actie noodzakelijk is in het komende decennium. Anders gaat er veel natuur verloren en komt er mogelijk zelfs een einde aan onze samenleving zoals we die nu kennen. De noodzaak is dus zeer, zeer groot.”

Masja Zandbergen
Head of Sustainability Integration

“Moeten we het echt nog hebben over de noodzaak van de strijd tegen klimaatverandering? We zien allemaal de extreme droogtes, de extreem hoge zomertemperaturen in Siberië (38 graden), bosbranden en overstromingen. Wat mij betreft is het overduidelijk dat het klimaat verandert. Toch blijven we op grote schaal fossiele brandstoffen gebruiken, en die stoten CO₂ uit. De CO₂ die miljoenen jaren opgeslagen zat in fossiele brandstoffen, komt nu in een paar honderd jaar in de atmosfeer terecht. De hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer is nu net zo groot als drie miljoen jaar geleden. Toen lag de temperatuur zo’n 2-3 graden boven het pre-industriële niveau en het zeeniveau lag 15-25 meter hoger dan nu. Meer hoeft ik er niet aan toe te voegen, lijkt me.”

Victor Verberk
CIO Fixed Income and Sustainability

“Als we het over noodzaak hebben, moeten we weten welke routes voor ons liggen. We kunnen nu langzamer decarboniseren en later sneller, maar ook nu heel snel en later wat langzamer. Dat levert afwijkende routes op en dus verschilt de cumulatieve CO₂-uitstoot dan ook. Het is een vrij ingewikkeld verhaal, maar het ligt eraan welke route we nemen. Uiteindelijk gaat de technologie een belangrijke rol spelen. Met geavanceerde technologieën kunnen we sneller decarboniseren, en vice versa. De noodzaak is dus één ding, het belang een tweede. Maar de route die we nemen, is nog belangrijker.”

Lucian Peppelenbos
Climate Strategist

“Het is echt noodzakelijk dat we nu in actie komen. Als alles gewoon bij het oude blijft, is de wereld straks onleefbaar voor onze kinderen. Tijd voor actie dus! We moeten echt veranderen. We moeten onze economie decarboniseren in minder dan één generatie. Dat betekent dat we onze manier van leven, van eten en van reizen volledig moeten omgooien. En dat moeten we dus doen binnen één generatie. Elk jaar telt. Hoe langer we wachten, hoe hoger de kosten oplopen. Het is dus echt noodzakelijk dat we nu in actie komen.”

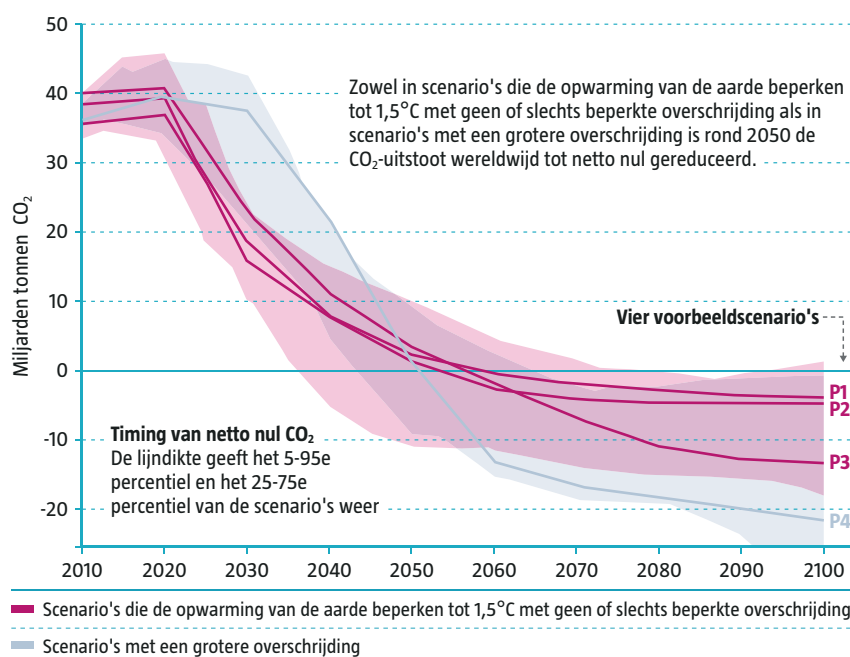
Carola van Lamoen
Head of Sustainable Investing

“De klimaatcrisis is de grootste crisis waar wij als mensheid op dit moment mee te kampen hebben. De afgelopen vijf jaar waren de warmste ooit gemeten. Willen we de leefomgeving ook aantrekkelijk houden voor onze kinderen en hun kinderen, dan moeten we zo snel mogelijk in actie komen. Want hoe eerder we dat doen, hoe minder duur het is om deze crisis het hoofd te bieden. We moeten nu dus allemaal echt overgaan tot actie.”

De grafiek die boekdelen spreekt

Deze grafiek van de IPCC toont de 90 scenario's waarin de CO₂-emissieroutes de wereldwijde temperatuurstijging in de komende decennia beperken tot minder dan 1,5°C. Ieder scenario gaat uit van verschillende aannames over beperkende maatregelen, technologische ontwikkelingen, politieke prioriteiten, maatschappelijke voorkeuren en economische groei. In de scenario's in het roze gebied ligt de stijging rond het jaar 2050 onder de limiet van 1,5°C, met weinig tot geen overschrijding. Voor de scenario's in het grijze gebied geldt dat de overschrijding in 2050 hoog is, maar dat ze voor 2100 wel onder de limiet van 1,5°C uitkomen.

Figuur 2: Totale netto CO₂-uitstoot wereldwijd

Bron: IPCC, Oktober 2018, Special Report no. 15

De routes naar een stijging van maximaal 1,5°C hebben allemaal gemeen dat de netto-CO₂-uitstoot wordt teruggebracht naar nul, dat het gebruik van steenkool is uitgefaseerd in 2050, en dat hernieuwbare bronnen worden ingezet voor het grootste deel van de energievoorziening.

In de grafiek zijn vier basisroutes uitgelicht: P1 is het meest ontwrichtend, met een snelle afname van de uitstoot naar netto-nul dankzij een snelle daling van de vraag naar CO₂-intensieve producten.

P2 voldoet aan het uitstootdoel en draagt daarbij maximaal bij aan de SDG's. Net als P1 is deze route ambitieus als het gaat om het veranderen van consumptiepatronen.

P3 is een soort middenweg, met minder veranderingen in maatschappelijke en economische trends en een hoge afhankelijkheid van CO₂-reductietechnieken, zoals bio-energie met opslag van CO₂.

De meest risicovolle route is P4, omdat die de meeste vertraging kent en resulteert in een overschrijding. Daarom zijn er agressieve compensatiemaatregelen nodig om de uitstoot voldoende te beperken.

Liggen we op koers?

Lucian Peppelenbos
Climate Strategist

Regeringen zijn eindelijk doordrongen van de urgentie om de klimaatverandering een halt toe te roepen. Maar daarmee liggen we nog niet op koers om de doelen uit het Akkoord van Parijs te halen, want daar zijn meer dringende maatregelen voor nodig. En dat is waar initiatieven van beleggers kunnen helpen.

Het Akkoord van Parijs blijft de moeder aller initiatieven in de strijd tegen klimaatverandering, omdat het de enige wereldwijde overeenkomst is waar alle landen zich achter hebben geschaard. Het belangrijkste doel van het akkoord is om de stijging van de wereldwijde gemiddelde temperatuur in 2100 te beperken tot minder dan 2°C boven het pre-industriële niveau. Om dat te bereiken moet de wereld uiterlijk in 2050 CO₂-neutraal zijn.

De overeenkomst is geratificeerd op 22 april 2016, door de VN omgedoopt tot de 'Dag van de Aarde', en ondertekend door 196 landen. Sindsdien hebben al veel landen toegezegd CO₂-neutraal te zijn in 2050. Sommige landen tonen meer ambitie en willen al in 2040 CO₂-neutraal zijn, zoals Oostenrijk en Uruguay. China, het land met de grootste CO₂-voetafdruk ter wereld, heeft de deadline voor dit doel gesteld op 2060.

Sein op oranje

Maar liggen we nu op koers om de doelen uit het Akkoord van Parijs te halen? "Nee, nog niet", zegt Lucian Peppelenbos, klimaatstrateeg bij Robeco. "Wat mij betreft staat het sein nu op oranje, terwijl het een jaar geleden nog op rood stond."

“Deze verbetering is te danken aan de recente beleidsmaatregelen in Azië, China, Japan en Zuid-Korea. Dat iedereen nu weet wat de VS gaat doen, nu dat land zich weer heeft aangesloten bij het Akkoord van Parijs, heeft hier ook aan bijgedragen.”

“Dankzij al deze ontwikkelingen is het beleid in de landen die verantwoordelijk zijn voor 63% van de wereldwijde uitstoot, nu in lijn met het doel om de netto-uitstoot terug te brengen naar nul.”

“Als we onze beloftes inderdaad waarmaken voor 2050, ligt de wereld op koers om de opwarming te beperken tot 2,1°C, waar we eerder nog afstevenden op een stijging van 3°C. Deze recente golf toezeggingen laat zien dat we nu ambitieuzer zijn dan ooit tevoren.”

Gedeeld leiderschap

Om het sein van oranje naar groen te laten springen is veel meer samenwerking nodig, zegt Peppelenbos. “Ik vind ‘gedeeld leiderschap’ een mooie term in dit opzicht, bedacht door de architect van het Akkoord van Parijs, Christiana Figueres”, zegt hij.

“In de reële economie zijn beleidskaders een belangrijke factor, evenals de consument en technologie. Al deze factoren moeten als een puzzel in elkaar passen. Het is cruciaal dat wij als beleggers kapitaal toewijzen aan de groene, circulaire, CO₂-arme economie, maar dan moeten de andere puzzelstukken ook goed gelegd worden. Anders heeft het geen zin.”

Sommige van deze stukken krijgen gestalte in uiteenlopende initiatieven die beleggers, waaronder Robeco, gezamenlijk hebben opgezet in een poging het sein op groen te zetten. Hieronder staan de tien belangrijkste initiatieven voor beleggers.

EU Sustainable Finance Action Plan

Een belangrijk beleidsdoel van de Europese Unie, gericht op het stimuleren van duurzaam beleggen in de groep van 27 landen. (Brussel, 2018)

Institutional Investors Group on Climate Change

Een samenwerking tussen 270 beleggers die actie ondernemen om hun EUR 35 biljoen aan beheerd vermogen te decarboniseren. (Londen, 2012)

Net Zero Asset Managers Initiative

Een groep wereldwijde vermogensbeheerders, waaronder de IIGCC, die streeft naar een netto-uitstoot van nul voor hun beleggingsportefeuilles in 2050. (Londen, 2020)

Climate Action 100+

Een groep beleggers die samenwerkt op het gebied van engagement, gericht op de 100+ ondernemingen met de hoogste uitstoot van broeikasgassen. (Parijs, 2017)

Partnership for Carbon Accounting Financials

Een wereldwijd partnerschap opgericht door een groep Nederlandse banken om de CO₂-verantwoording in de financiële sector te standaardiseren. (Amsterdam, 2015)

Task Force for Climate-Related Financial Disclosures

Een organisatie opgericht door de Financial Stability Board om de rapportage over klimaatgerelateerde financiële informatie te verbeteren en uit te breiden. (Londen, 2015)

Transition Pathway Initiative

Een wereldwijd initiatief, onder aanvoering van vermogensbeheerders, dat beoordeelt in hoeverre ondernemingen klaar zijn voor de transitie naar een CO₂-arme economie. (Londen, 2017)

Het Nederlandse Klimaatakkoord

Een reeks maatregelen van de Nederlandse regering om de CO₂-uitstoot van het land voor 2030 met 49% te verlagen ten opzichte van het niveau van 1990. (Den Haag, 2019)

Finance for Biodiversity Pledge

Een groep van 37 financiële instellingen die regeringen oproept bedreigde biodiversiteit te beschermen. (Brussel, 2020)

Powering Past Coal Alliance

Een samenwerking tussen 104 landen, steden, ondernemingen en organisaties die de transitie van kolengestookte energie naar schone energie willen versnellen. (Ottawa, 2017)

Trackers voor onze klimaatactie

Liggen we op schema om de doelen uit het Akkoord van Parijs te halen? Het kan lastig zijn om alle ontwikkelingen bij te houden, vooral met het oog op de ontwrichting die Covid-19 heeft veroorzaakt. Daarom hebben twee Duitse organisaties een meer visuele manier bedacht om de voortgang te meten. Dat doen ze met een Climate Action Tracker en een aftellende Carbon Clock.

De Climate Action Tracker houdt bij wat regeringen doen om de uitstoot te beperken en zet die inspanningen af tegen het doel van het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde in 2100 te beperken tot 2°C, en om te streven naar een maximale stijging van 1,5°C.

De tracker is het resultaat van een samenwerking tussen het instituut voor klimaatwetenschap en -beleid Climate Analytics en de onderzoeksgroep New Climate Institute. Deze tracker kwantificeert en evalueert de inspanningen om de klimaatverandering te beperken en kijkt vervolgens of landen op schema liggen om de doelen te realiseren.

Daarna voegt de tracker de maatregelen van alle landen samen om de verwachte temperatuurstijging aan het eind van deze eeuw te bepalen. Er wordt een thermometer gebruikt voor een betere visualisatie. In het interactieve gedeelte van de website kunnen gebruikers zien hoe hun eigen land het doet op een aantal maatstaven.

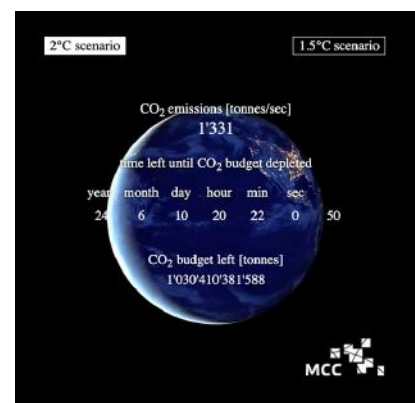
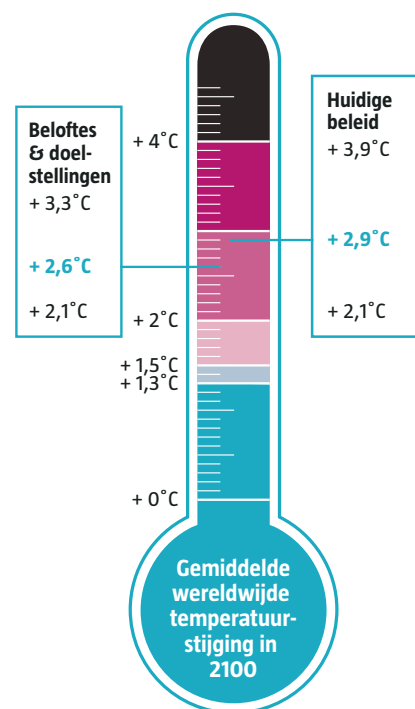
De Carbon Clock

De Carbon Clock laat zien hoeveel CO₂ er nog maximaal uitgestoten mag worden om de doelen van het Akkoord van Parijs nog te kunnen halen. Met slechts een paar klikken kun je de schattingen voor de temperatuurdoelen vergelijken en zien hoeveel tijd er nog over is voor elk scenario. Op dit moment resteert er nog maar 6 jaar en 10 maanden voor het 1,5°C-scenario en nog 24 jaar en 8 maanden voor het 2°C-scenario.

De klok wordt beheerd door het Mercator Research Institute on Global Commons and Climate Change, een wetenschappelijke denktank opgericht door de wetenschappelijke stichting Stiftung Mercator en het Potsdam Institute for Climate Impact Research.

De gegevens voor de klok worden aangeleverd door het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) en zijn gebaseerd op het feit dat wereldwijd ieder jaar ongeveer 42 gigaton CO₂ wordt uitgestoten – oftewel 1.332 ton per seconde. De schattingen voor het resterende CO₂-budget zijn gebaseerd op het rapport 'Global Warming of 1.5°C' dat het IPCC in het najaar van 2018 naar buiten bracht. De volgende update van de Carbon Clock wordt gebaseerd op het Sixth Assessment Report van het IPCC, dat gepland staat voor 2022. ■

Figuur 3: De Climate Action Tracker

Uitdaging

De strijd tegen klimaatverandering is geen eenvoudige. De status quo moet doorbroken worden, er zijn nieuwe technologieën nodig en de uitstoot die de opwarming van de aarde veroorzaakt moet omlaag. Kortom, de handen moeten ineengeslagen worden, voor een gezamenlijk doel van levensbelang.

58%

van de Europese beleggers ziet het gebrek aan gegevens als grootste obstakel voor het implementeren van decarbonisatie.

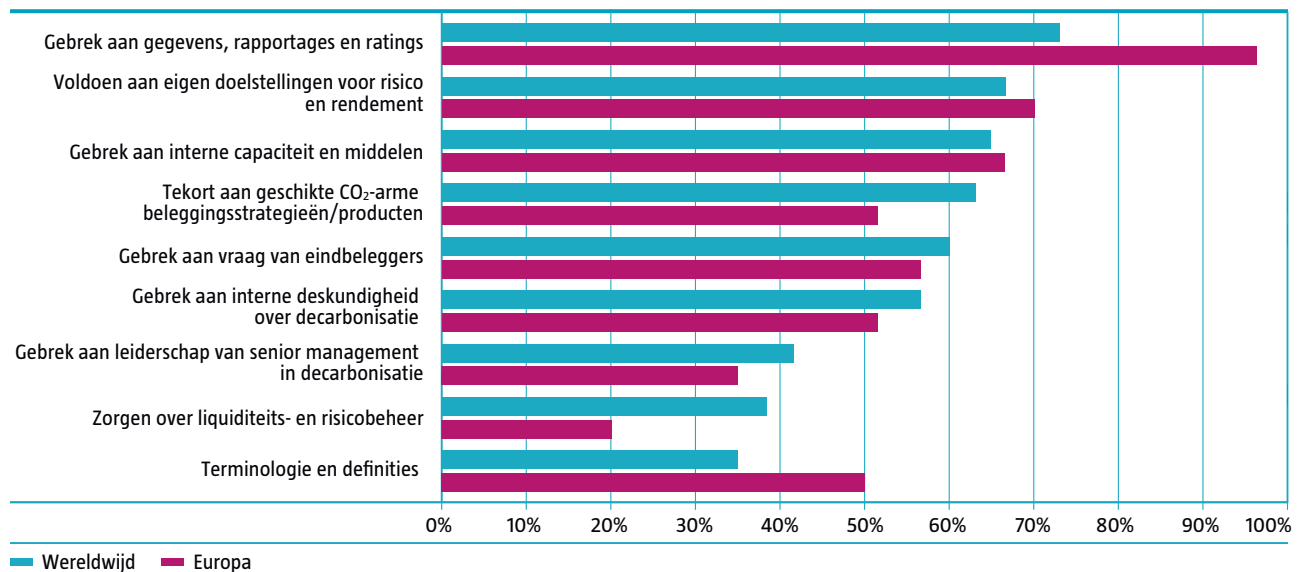
54%

van de Aziatische beleggers ziet een gebrek aan geschikte strategieën en producten als het belangrijkste probleem.

45%

van de Noord-Amerikaanse beleggers wijst op het gebrek aan interne expertise en een achterblijvende vraag van eindbeleggers.

Figuur 4: Beleggers lopen tegen verschillende obstakels aan bij het implementeren van decarbonisatie

Bron: Robeco Global Climate Survey 2021

De ware uitdaging is iedereen dezelfde kant op te krijgen

Het vinden van een gezamenlijk belang is een van de grootste uitdagingen in de aanpak van klimaatverandering. Erkennen dat we daar allemaal een rol in spelen en vervolgens afspreken om daar samen in op te trekken is essentieel om impact op de reële wereld te bewerkstelligen. Lucian Peppelenbos, klimaatstrateeg bij Robeco, stelt dat investeringskapitaal hierin absoluut onmisbaar is, maar dat de reële economie met de juiste prikkels gestuurd moet worden zodat ook de financiering in beweging kan komen.

- Prikkels zijn essentieel om alle stakeholders naar een positieve verandering te sturen
- Geen beschuldigende vingers, maar individuele en gezamenlijke verantwoordelijkheid
- Een netto nul-portefeuille is onmogelijk als de reële economie niet dezelfde kant opgaat

Deze prikkels moeten verstrekkend zijn. “Voor het decarboniseren van de reële economie zijn beleidskaders nodig en moet je consumenten en technologie aan je kant hebben. Het moet allemaal als een puzzel in elkaar passen. Het is cruciaal dat wij als beleggers vermogen overhevelen naar de groene, circulaire, CO₂-arme economie. Maar dan moeten de andere puzzelstukken ook op hun plaats vallen. En dat is de echte uitdaging, denk ik.”

Regeringen spelen een doorslaggevende rol in het aanbieden van doeltreffende prikkels. Het begint al met het vaststellen van goede regelingen voor koolstofprijzen en het zekerstellen dat deze worden geïntegreerd in economische besluitvorming, zodat beleggers en consumenten rekening kunnen houden met de werkelijke kosten van hun keuzes.

Er moet nog veel gebeuren om deze prikkels goed in te stellen. Op dit moment hangt slechts aan een vijfde van de wereldwijde uitstoot een prijskaartje en dat via een scala aan koolstofregelingen. In de meeste van deze regelingen is de prijs te laag, wat betekent dat deze prikkel niet leidt tot

gedragsverandering. In de verschillende prijsregelingen bedraagt de gewogen gemiddelde prijs van CO₂-uitstoot per ton volgens ramingen USD 2 (World Bank data). Uit berekeningen blijkt dat de prijs per eind 2021 USD 50 en per eind 2030 USD 100 moet zijn om de 1,5°C-doelstelling te halen.

In regio's waar de prijs veel realistischer is, heeft dit duidelijk geleid tot gedragsverandering. Een voorbeeld is Europa, waar de prijs van koolstof nu ligt rond de EUR 30 à 35. “Dit leidt bijvoorbeeld echt tot een snellere afbouw van steenkool. En het stimuleert innovatie in de industrie, omdat koolstofarme oplossingen dan zakelijk gezien een realistische optie beginnen te worden”, aldus Peppelenbos.

Een helder verlicht pad naar verandering

Hij denkt dat de andere belangrijke rol van regeringen bestaat uit het scheppen van duidelijkheid voor de lange termijn. “Ze moeten voor een bepaald moment in de toekomst heldere grenzen stellen, voor zowel uitstoot als technische standaarden, zodat de markt aan de slag kan.”

Hij haalt als voorbeeld de Nederlandse regering aan, die al jaren geleden aangaf dat al het zakelijk vastgoed per januari 2023 moet beschikken over minimaal energielabel C als eigenaars dat vastgoed willen verhuren of verkopen. “Het gevolg is dat vastgoed nu wordt opgeknapt of van de markt gehaald wordt. De sector had jarenlang de tijd om zich aan te passen en het proces heeft goed gewerkt.”

Een ander voorbeeld is het besluit van diverse Europese landen om de verkoop van niet-elektrische auto's vanaf 2030 in de ban te doen. Dit heeft geleid tot grote innovaties in de auto-industrie. "Deze prikkels plus helderheid over de lange termijn hebben de industrie dus gedwongen tot uitfasering en transitie. Er is voldoende tijd voor aanpassingen, en de eisen zijn redelijk en sluiten aan bij ons doel voor de toekomst. Ze leiden bovendien tot focus en jagen innovatie aan."

Anders denken – en een ander consumptiepatroon

Om zeker te stellen dat we allemaal in de richting van transitie bewegen, is het cruciaal dat we erkennen dat onze individuele keuzes en handelingen effect hebben op de wereld. Het is gemakkelijk om naar bedrijven te wijzen die tijdens de productie CO₂ uitstoten, maar we moeten de rol van consumentengedrag ook niet vergeten.

"Lange tijd waren onze pijlen gericht op de olie- en gasindustrie, die de schuld kreeg van onze klimaatproblemen. Natuurlijk zijn zowel de rol als de verantwoordelijkheid van deze sector enorm, maar wat we vaak vergeten is dat de sector naar olie zoekt omdat wij daarom vragen. Zo lang wij denken dat het normaal is om vijfmaal per jaar naar de zon te vliegen, grote stukken vlees te eten en kleren weg te gooien die een paar maanden gedragen zijn, is ons gedrag een groot deel van het probleem."

Willen we dit allemaal veranderen, dan moeten zowel vraag als aanbod veranderen. "Ik geloof trouwens niet dat het alleen de consumenten zijn die hun eigen gedrag bepalen. Daar zijn twee partijen voor nodig. Bedrijven bepalen in hoge mate wat consumenten willen kopen."

Juridische reden voor verandering

De ontwikkelingen in het juridische stelsel helpen het proces versnellen. Overheden en bedrijven worden steeds vaker voor de rechter gedaagd en aangeklaagd voor de gevolgen van hun handelen voor het klimaat. Zo waren bijvoorbeeld rechtszaken tegen de Nederlandse en Franse staat al succesvol. Daarin werden zij aangeklaagd voor nalatigheid in hun plicht jegens burgers om de klimaatverandering aan te pakken. "Met het groeiende aantal zaken ontstaat jurisprudentie die de transitie naar een koolstofarme economie ondersteunt en versnelt."

Beleggingskansen volgen de vorderingen in de reële economie op de voet

De omvang en het tempo van de innovaties in de reële economie bepalen zowel de kansen als risico's voor beleggers. "Hoewel wij als beleggers toekomstgericht zijn en een leidende rol spelen in onze signalen over de gewenste richting van de markt, bepaalt de reële economie in welke mate deze beleggingskansen zich kunnen ontwikkelen. "Een netto nul-portefeuille is onmogelijk als de reële economie niet dezelfde kant opgaat", zegt Peppelenbos.

Om alle onderdelen op één lijn te krijgen, moet iedereen zijn verantwoordelijkheid nemen. "Het mag dan wel terecht zijn om de schuld bij de olie-industrie, regeringen of het financiële stelsel te leggen, op dit moment is dat een volkomen verkeerde benadering. We hebben immers allemaal te maken met dezelfde uitdaging en verantwoordelijkheid."

Wat ons betreft kunnen de onderdelen niet snel genoeg bij elkaar komen, zodat wij in actie kunnen komen. "Wij moeten nu allemaal die rol op ons nemen. Ieder voor zich. Wat de wereld op dit moment nodig heeft, is gespreid leiderschap."

BEKIJK
DE VIDEO

MET WELKE UITDAGINGEN HEBBEN BELEGGERSTEN TE MAKEN ALS ZE KLIMAATVERANDERING WILLEN BESTRIJDEN?

Gilbert Van Hassel
CEO

“Het is heel moeilijk om doelen voor de lange termijn te vertalen naar portefeuilles met een kortere horizon. Wat we moeten doen, net als regeringen, is kijken naar periodes van vijf jaar en zorgen dat onze activiteiten in lijn zijn met het klimaatbeleid en het climate ratchet mechanism van de VN. Zeker, dat is een flinke uitdaging, maar wel een haalbare. Of het ook impact gaat hebben? Als ik naar onszelf kijk, als vermogensbeheerder, heeft het indirect zeker impact als wij onze portefeuilles decarboniseren. En als genoeg vermogensbeheerders het voorbeeld volgen en ook de grote massa mee gaat doen, wordt dat opgemerkt door bedrijven. Dan gaat het echt veel verschil maken.”

Carola van Lamoen
Head of Sustainable Investing

“De oplossing voor het decarboniseren van portefeuilles lijkt soms voor de hand te liggen: verkoop simpelweg de aandelen met de hoogste uitstoot. Maar als iemand anders dan die aandelen koopt, verandert er dus niets in de echte wereld. Daar schieten we dus niets mee op. Daarom is het goed om ook met bedrijven in dialoog te gaan over de transitie naar een CO₂-arme economie. Dat is echt een goede manier om deze uitdaging het hoofd te bieden.”

Victor Verberk
CIO Fixed Income and Sustainability

“Hebben we het over decarbonisatie, dan hebben we het vooral over data. En die data moet je inkopen. De data wordt verzameld door drie leveranciers, dus het is per definitie duur. Je hebt ook een IT-systeem nodig om alle data op te slaan in de cloud. Duurzaam beleggen kan dus niet zonder IT. Ik slaap heel goed, maar als je mij zou vragen wat me dwars zit, dan is het dit: duurzaam beleggen is IT. Er zijn zo ontzettend veel IT-investeringen voor nodig.”

Masja Zandbergen
Head of Sustainability Integration

“We richten ons op de bedrijven met de hoogste CO₂-uitstoot. Onze focus ligt op de sectoren energie, nutsbedrijven, cement, mijnbouw en zware industrie – allemaal sectoren met een hoge uitstoot. Als we die verkopen, zijn onze portefeuilles gedecarboniseerd. Maar dan verandert er niets in de echte wereld. Deze bedrijven hebben ook kapitaal nodig om te innoveren, om nieuwe producten te ontwikkelen. Klanten hebben hun producten nodig, kopen die en betalen misschien ook wel wat meer voor deze producten. De hele keten moet dus helpen bij het decarboniseren van de economie. En wij staan als beleggers slechts aan het begin van die keten.”

Lucian Peppelenbos
Climate Strategist

“Een CO₂-heffing wordt door economen al decennialang gezien als de belangrijkste oplossing. Het blijkt echter een grote uitdaging om zo’n heffing in te voeren. Er bestaan wereldwijd zo’n 60 CO₂-heffingen, maar die beslaan samen slechts 20% van de wereldwijde uitstoot en de gemiddelde prijs bedraagt USD 2 per ton. Wetenschappers zijn het erover eens dat de CO₂-heffing op dit moment tussen USD 40 en USD 80 moet liggen. En in 2030 moet die zelfs boven de USD 100 liggen. We hebben dus nog een lange weg te gaan. Waar wel sprake is van een serieuze CO₂-heffing, bijvoorbeeld in Europa met een prijs van EUR 40, zien we ook duidelijk de voordelen.”

Een kwestie van data

Thijs Markwat
Climate data scientist

De opwarming van de aarde beteugelen we alleen als we de uitstoot van broeikasgassen beperken. Zo simpel is het. Beleggers staan voor het probleem dat ze de data moeten verzamelen waaruit blijkt welke mate van uitstoot leidt tot temperatuurstijging en in welk tempo die uitstoot afneemt.

De omvang van dat probleem wordt om te beginnen al duidelijk als je probeert vast te stellen waar de uitstoot vandaan komt. Om de emissiebronnen beter in beeld te krijgen, is de uitstoot onderverdeeld in Scope 1, 2 en 3. Kort gezegd is Scope 1 de uitstoot die direct van een bedrijf afkomstig is; Scope 2 is de uitstoot door opwekking van de elektriciteit of warmte die nodig is om een product te maken; en Scope 3 is de uitstoot van de totale waardeketen, inclusief de eindgebruiker van het product over de gehele levenscyclus.

Maar dan nog is het geen kwestie van simpelweg optellen van tonnen aan kubieke meters broeikasgas, ervan uitgaande dat die informatie überhaupt beschikbaar is. Er zijn drie belangrijke problemen en die vinden hun oorsprong in het feit dat alle gegevens die je over een onderwerp verzamelt per definitie historisch zijn.

Data uit het verleden

“Een fundamenteel probleem van gegevens over CO₂-uitstoot is dat ze altijd historisch zijn en gemiddeld zo’n twee jaar teruggrijpen. Kijk je op dit moment naar de bedreigingen van CO₂, dan zie je dus de situatie van 2019”, aldus Thijs Markwat, klimaatdatawetenschapper bij Robeco.

“Dat betekent dat je uit de gegevens niet kunt aflezen of een bedrijf al klaar is voor de energietransitie. Wat we nodig hebben, zijn meer cijfers die naar de toekomst kijken. Een CO₂-voetafdruk op dit moment zegt weinig over de plannen van een bedrijf om in de toekomst te decarboniseren.”

Concurrentie onder providers

Het tweede probleem is niet dat er te weinig data is, maar dat die van veel verschillende en elkaar overlappende bronnen komt die vaak tegenstrijdig zijn. “Het is relatief eenvoudig om aan Scope 1- en Scope 2-data te komen, maar er bestaat tussen de verschillende dataproviders nauwelijks enige overeenstemming in de schaal van die gegevens”, zegt Markwat. “Het werkelijke probleem is dat men niet werkt op basis van metingen, maar op basis van modellen. In feite dus op ramingen.”

Bovendien vertellen de Scopes zelf niet het hele verhaal. Een autofabrikant produceert bijvoorbeeld een relatief lage Scope 1- en 2-uitstoot als hij een benzineauto maakt. De gebruiker van die auto gaat echter jarenlang benzine verbranden, wat leidt tot een zeer hoge Scope 3-uitstoot via de uitlaatgassen.

Toch moeten wij ons door deze problemen niet laten weerhouden om in actie te komen. “Sommigen gebruiken het gebrek aan data als excuus om dit onderwerp niet voortvarend aan te hoeven pakken”, zegt Markwat. “We moeten oppassen dat we niet de gehele kwestie als dataprobleem gaan beschouwen. Het is eerder een analytische uitdaging die wordt veroorzaakt door de data zelf. We weten heel goed wat de CO₂-intensieve sectoren zijn, dus daar kunnen we nu al actie op ondernemen.”

Tellers versus noemers

Het derde probleem is welke cijfers je moet gebruiken. De huidige benadering is grotendeels kwantitatief, terwijl die ook kwalitatief zou moeten zijn. “De CO₂-voetafdruk is de teller, maar de noemer is er ook nog”, zegt Markwat.

“Meet je bijvoorbeeld de CO₂-voetafdruk van een bedrijf af naar omzet of naar ondernemingswaarde? Deze factoren maken een enorm verschil als de EU-wetgeving het ene verlangt en de wetgeving in andere regio's en landen iets anders. De aanpak vraagt om meer focus.”

Koolstofprijzen te kleinschalig om verschil te maken

Koolstofprijzen worden vaak beschouwd als een goede manier om uitstoot te beperken, omdat ze een directe kostenpost zijn voor de grote uitstoters. De acceptatie wereldwijd is echter nog veel te kleinschalig om werkelijk verschil te maken en bovendien zijn de huidige prijzen veel te laag.

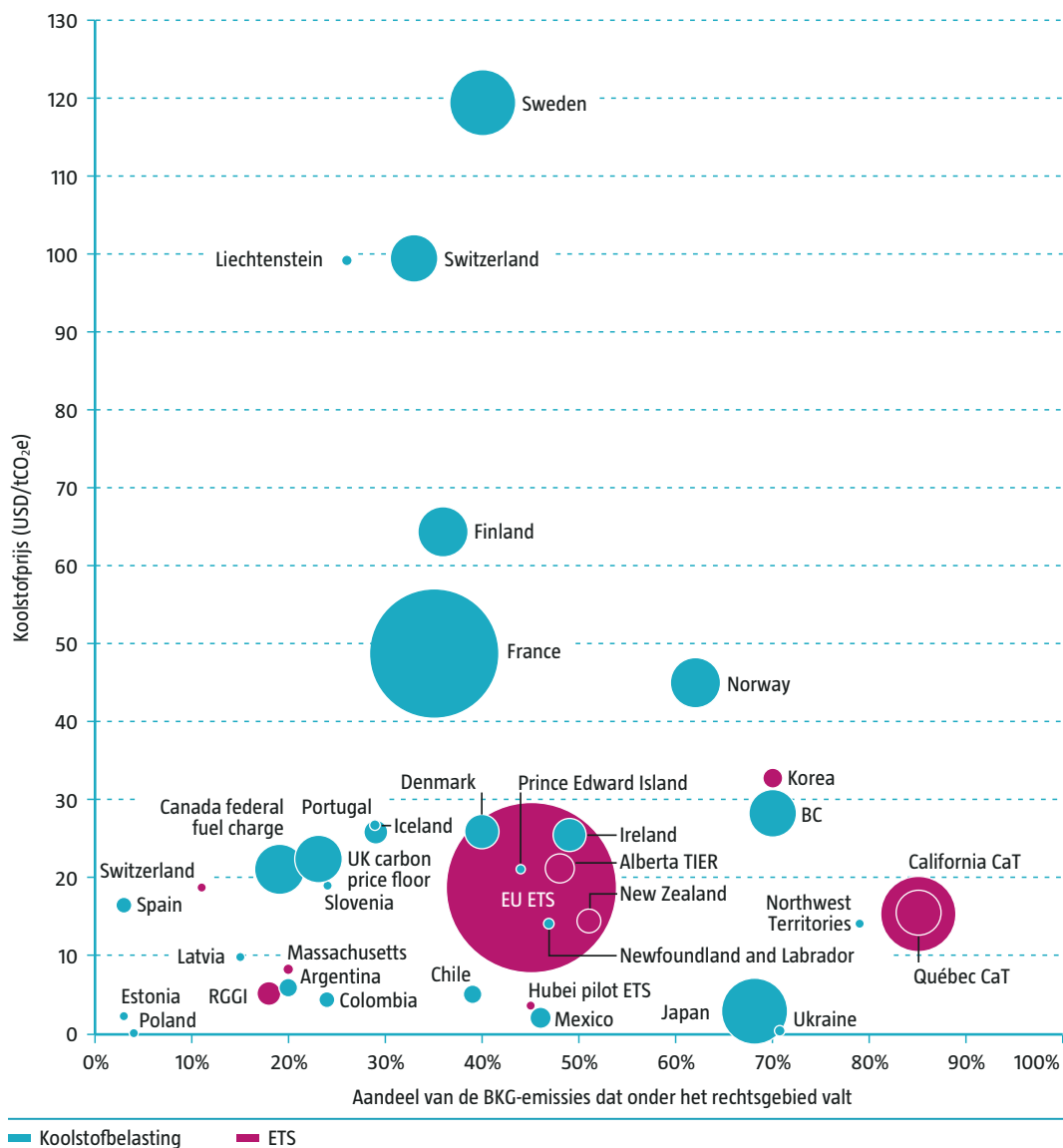
Simpel gezegd, zijn koolstofprijzen een vorm van belasting op elke ton aan uitgestoten CO₂ die gewoonlijk wordt opgelegd door een regering. Met ongeveer USD 120 per ton CO₂e kent Zweden de hoogste koolstofbelasting ter wereld, aldus het rapport ‘State and Trends of Carbon Pricing 2020’ van de Wereldbank.

Een ander instrument om met uitstoot om te gaan is het ‘cap-and-trade’-systeem. Hierin verhandelen uitstoters hun emissierechten al naar gelang de grens die daaraan is gesteld door hun regering. Een van de meest omvangrijke systemen is het emissiehandelssysteem (Emissions Trading Scheme, ETS) van de Europese Unie.

Binnen dit systeem fluctueert de koolstofprijs al naar gelang vraag en aanbod van de emissierechten. De huidige prijs in het ETS van de EU is circa EUR 33/t CO₂e.

De meeste landen kennen echter geen koolstofbelasting of handelssysteem, of de prijzen zijn zo laag dat ze niet afschrikkend genoeg zijn om uitstoot tegen te gaan. Per eind 2020 waren er wereldwijd slechts 61 lopende of geplande initiatieven in het kader van koolstofprijzen, te weten 31 ETS's en 30 koolstofheffingen, aldus de Wereldbank. Dit komt overeen met 12 gigaton aan kooldioxide-equivalenten ofwel slechts ongeveer 22% van de totale uitstoot van broeikasgassen wereldwijd, tegenover 20% in 2019.

Figuur 5: Huidige CO₂-heffingen en trends

Bron: Worldbank, 2019

Prijzen zijn te laag

De koolstofprijzen blijven dus aanzienlijk lager dan nodig is om realisatie van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs te stimuleren. In 2017 raamde de Hoge Commissie voor de Koolstofprijzen dat in 2020 een mondiale koolstofprijs van USD 40-80/tCO₂e en in 2030 van USD 500-100/tCO₂e nodig zou zijn om de opwarming van de aarde te beperken tot 2°C. Volgens het IMF is de gemiddelde prijs op dit moment ongeveer USD 2/tCO₂e.

“Op wereldniveau hangt er op dit moment slechts aan 22% van de koolstof een prijskaartje en dat is echt onvoldoende”, zegt klimaatstrateeg Lucian Peppelenbos. “Een gemiddelde van zo’n USD 2/t CO₂e is absoluut niet serieus te noemen.”

“Toch zijn er wel wat signalen dat dit onderwerp wat serieuzer wordt opgepakt. De prijs van koolstof ligt in Europa nu op EUR 33/t CO₂e, en op dat niveau gaat de prijs echt impact krijgen op economisch gedrag. Dit prijsniveau bewerkstelligt nu al een verschuiving van kolengestookte naar gasgestookte energiecentrales en het stimuleert koolstofarme innovaties binnen de industrie.”

Serieuzere benadering

Het onderwerp wordt duidelijk serieuzer benaderd door de EU, die zich via de European Green Deal heeft vastgelegd op CO₂-neutraliteit in 2050. Het eerste doel voor 2030 is een reductie van 55% in de uitstoot van broeikasgassen ten opzichte van het niveau van 1990. Onderdeel van deze ambitie is een overeenkomst voor Carbon Border Adjustment (aanpassing koolstofgrenzen) met als doel een gelijk speelveld te creëren en Europese industrieën te beschermen tegen goedkopere, koolstofintensieve producten van buiten de EU.

“Het ETS is de hoeksteen van het klimaatbeleid van de EU”, zegt Peppelenbos. “De EU is zich ervan bewust dat om de doelstelling van een reductie van 55% in 2030 te behalen de emissierechten schaarser moeten worden, waardoor de prijs per ton CO₂ hoger wordt. Door een heffing op koolstof aan de grens verandert de situatie volledig, wereldwijd.”

Vergelijking met benzineaccijns

Hogere koolstofprijzen en heffingen aan de grens kunnen dan wel goed zijn voor het klimaat, maar brengen die geen schade toe aan de economie? Om het beter verteerbaar te maken voor de belastingbetalende partij, kun je een vergelijking trekken met bestaande accijnzen op brandstof. “Het gemiddelde bedrag aan benzineaccijns in Europa is vergelijkbaar met een koolstofprijs van ongeveer USD 300 per ton”, zegt Peppelenbos.

“Ondanks deze accijnzen is de auto-industrie in Europa nog even concurrerend en kopen consumenten nog steeds auto’s die ze ook intensief gebruiken. Maar het leidde er wel toe dat in Europa auto’s werden geproduceerd die zuiniger zijn dan de gemiddelde auto wereldwijd.”

“Dit bewijst dat het mogelijk is een hogere prijs in te voeren zonder de auto-industrie om zeep te helpen of de koopkracht van de consument teniet te doen. Je moet het alleen wel verstandig doen. Zodat niemand het hoeft te ervaren als een bedreiging.”

Uitdagingen van het decarboniseren van beleggingsportefeuilles

Klimaatverandering is het probleem, een netto-uitstoot van nul het doel en decarbonisatie het middel. Maar zijn er ook obstakels die de weg voor ons blokkeren? Masja Zandbergen, hoofd Sustainability Integration bij Robeco, gaat in op de kanttekeningen en uitdagingen waar beleggers tegenaan kunnen lopen bij het decarboniseren van portefeuilles om bij te dragen aan de transitie naar netto-nul.

Wat houdt het decarboniseren van een portefeuille precies in?

“Kort gezegd draait het om het verlagen van de CO₂-intensiteit van de portefeuille door bedrijven met een lage uitstoot toe te voegen, of bedrijven die geloofwaardige toezeggingen hebben gedaan over het terugdringen van hun uitstoot. Net als de financiële prestaties van een portefeuille moet de voortgang op dit gebied steeds worden afgezet tegen een referentiepunt.”

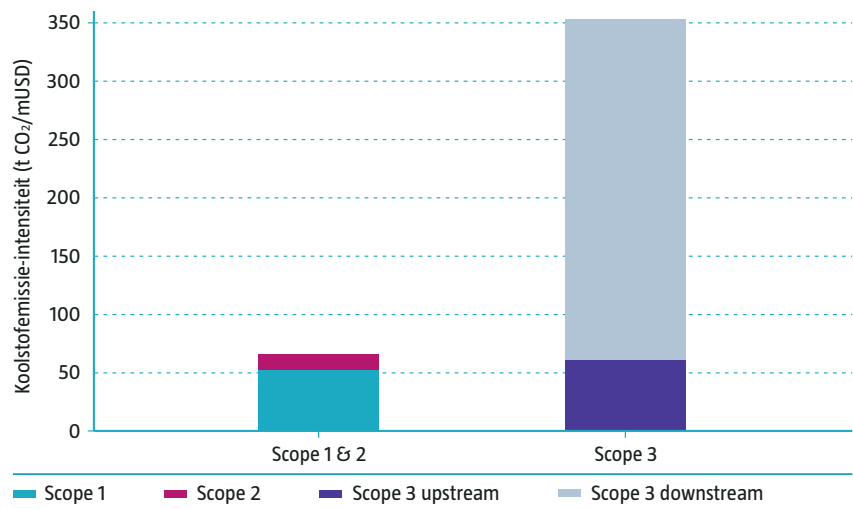
“Anders heeft de gerapporteerde uitstoot maar weinig informatieve waarde. Dat referentiepunt kan de algemene markt zijn, zoals de uitstoot van een wereldwijde index, maar ook een interne standaard, zoals een specifiek moment waartegen de jaarlijkse voortgang van een portefeuille wordt afgemeten. De hoogte van de uitstoot is eigenlijk niet zo relevant. Het is vooral belangrijk dat je gaat meten.”

Is het niet makkelijker om gewoon niet meer te beleggen in de bedrijven met de hoogste uitstoot?

“Dat zou inderdaad zo zijn als de door bedrijven gerapporteerde cijfers compleet waren. Helaas wordt een groot deel van de uitstoot hier echter niet in meegenomen. De werkelijke uitstoot wordt dan ook onderschat. Op dit moment zijn de rapportages van bedrijven en de metingen van beleggers vooral gericht op de uitstoot tijdens productieprocessen (Scope 1) en van de gebruikte elektriciteit voor die processen (Scope 2). De uitstoot die verderop in de keten wordt geproduceerd tijdens het gebruik van het product, laten ze links liggen in hun rapportage. Zo hebben olie- en gasproducenten een hoge CO₂-voetafdruk in de productiefase, maar is dat slechts 20% van de totale uitstoot. De andere 80% wordt uitgestoten als de olie wordt gebruikt door klanten (Scope 3).”

“Dit geldt overigens niet alleen voor olie- en gasmaatschappijen, want in de gehele economie wordt de Scope 3-emissie onderschat. Veel voedingsmiddelenbedrijven hebben upstream een relatief kleine operationele voetafdruk, maar wel een hoge niet-gerapporteerde uitstoot door zaken als ontbossing en kunstmest in andere delen van hun toeleveringsketen. Er worden nog geen uitgebreide cijfers over toeleveringsketens berekend, openbaar gemaakt en meegewogen door de meeste beleggers (zie Figuur 6).”

Figuur 6: Scope 3-emissie is ondervertegenwoordigd in de rapportage maar dominant in de totale uitstoot van beursgenoteerde bedrijven

Bron: Robeco, Trucost. De grafiek toont de jaarlijkse gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit van de bedrijven in de MSCI AC World Index. De uitstootcijfers van de bedrijven zijn gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse uitstoot die bedrijven hebben gerapporteerd voor 2019. De gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit meet de CO₂-intensiteit (Scope 1 + 2 + 3-emissie / bedrijfswaarde inclusief cash in miljoenen USD) voor ieder bedrijf in de portefeuille vermenigvuldigd met de portefeuilleweging.

Welke invloed heeft dit op de inspanningen van beleggers om hun portefeuilles te decarboniseren?

“Het kan ertoe leiden dat de uitstoot van sommige bedrijven en sectoren wordt onderschat of overschat. Paradoxaal genoeg hebben veel aanbieders van ‘groene en schone’ oplossingen een hoge CO₂-uitstoot als je alleen kijkt naar historische emissies. Neem bijvoorbeeld exploitanten van windturbines, fabrikanten van elektrische auto’s en producenten van waterstof. Dit zijn allemaal schone technologieën, maar die werpen pas hun vruchten af in de gebruiksfase verderop in de keten.”

“En aangezien ze mogelijk staal nodig hebben voor onderdelen of elektriciteit van een CO₂-intensief regionaal net gebruiken, zijn de emissies in Scope 1 en 2 alsnog hoog. Dat betekent dat hun potentieel voor decarbonisatie niet volledig wordt gerealiseerd in portefeuilles. Om dit effect tegen te gaan is voorspelkracht nodig.”

Hoe gaat Robeco om met dit dilemma?

“Onze meest geavanceerde decarbonisatiestrategieën houden ook rekening met Scope 3-emissies. Voor andere strategieën zetten we zelfontwikkelde ramingstechnieken en modellen van externe partijen in om tot een zo goed mogelijke schatting van de toekomstige uitstoot te komen. Hierbij stippelen we voor sectoren een route uit naar een netto-uitstoot van nul op basis van (bijna) beschikbare technologieën. Naast Scope 3-emissies gebruiken we ook andere soorten toekomstgerichte gegevens om de klimaatparaatheid en toekomstige klimaatgecorrigeerde performance van bedrijven te voorspellen. Welke bedrijven hebben strategische plannen die de verschuiving naar CO₂-arme technologieën en bedrijfsmodellen stimuleren? Hoe gaan ze naar verwachting profiteren van de transitie naar netto-nul? Welke bedrijven zijn financieel gezien sterk genoeg om de kapitaalinvesteringen te doen die nodig zijn voor de transitie?”

“Het uiteindelijke doel is ervoor zorgen dat de portefeuilles van onze klanten klimaatbestendig zijn door hun exposure naar CO₂-risico te verkleinen. Deze verantwoordelijkheid is veel complexer, waarbij veel meer komt kijken dan alleen het afzetten van de CO₂-reductie van een portefeuille tegen een benchmark.”

Waarin verschilt het decarboniseren van een portefeuille van ESG-integratie?

“ESG-integratie heeft betrekking op informatie over verschillende risicofactoren, op het gebied van maatschappij, winstgevendheid, ondernemingsbestuur en milieu. Dit kan gecombineerd worden met financiële analyses om toekomstig risico nauwkeuriger in te schatten, financiële prestaties te beoordelen en tot beter onderbouwde beleggingsbeslissingen te komen.”

“Aan de andere kant vindt decarbonisatie vaak plaats om de klimaatrisico's in te dammen en de klimaatverandering tegen te gaan. De beslissing van een belegger om zijn portefeuille te decarboniseren is niet altijd puur gebaseerd op financiële doelen. Vaak is de wens om te beleggen in bedrijven met een positieve impact, door niet bij te dragen aan klimaatverandering en milieuschade, een belangrijke reden.”

Hoe past het decarboniseren van een portefeuille in de grotere context van het decarboniseren van economieën?

“De economie groeit waar kapitaal stroomt. Dus als we kapitaal verplaatsen van achterblijvers naar bedrijven die hun CO₂-uitstoot sterk verminderen, versnelt dat de transitie naar een CO₂-vrije wereldeconomie. Daar moet ik wel bij zeggen dat het verkopen van de effecten van een grote uitstoter niet een direct effect heeft op de reële economie. Voor impact in de echte wereld moeten grote groepen beleggers ‘met hun voeten stemmen’ door te weigeren effecten te bezitten van zware vervuilers. Dit zorgt er uiteindelijk voor dat hun financieringskosten omhoog gaan en dat de verandering sneller tot stand komt.”

“Er zijn echter wel wat kanttekeningen te plaatsen bij deze aanpak. Ten eerste heeft het ontzeggen van financiering ook een negatief effect op bedrijven die wel willen veranderen, maar daar extra kapitaal voor nodig hebben. Daarnaast zijn er ook zware vervuilers met zo'n sterke cashflow dat ze helemaal geen nieuw kapitaal nodig hebben. Een financieringsboycot heeft dan niet zoveel zin. Maar zelfs voor bedrijven met veel cash is hun reputatie belangrijk. Dus als beleggers massaal weglopen van deze bedrijven, is dat een sterke waarschuwing voor het management van die bedrijven.”

Welke tools kunnen beleggers nog meer inzetten om de wereldwijde transitie te versnellen?

“Beleggers moeten ook actieve engagement en stemactiviteiten inzetten om invloed uit te oefenen op het management. Aangezien we verspreid over hele economieën CO₂-uitstoters tegenkomen en er grote, structurele veranderingen nodig zijn, moet de engagement niet alleen gericht zijn op bedrijven maar ook op landen.”

“Zo is Robeco onlangs een dialoog aangegaan met regeringsleiders om hen duidelijk te maken wat het totale effect is van tegenstrijdig CO₂-beleid op nationaal niveau. Het werkt averechts om sommige industrieën te decarboniseren, terwijl andere industrieën bossen mogen kappen of zware vervuilers beschermende subsidies krijgen. Regeringsleiders moeten ook goed beseffen dat een nationaal decarbonisatiebeleid hun vermogen aantast om wereldwijde bedrijven, buitenlandse investeringen en financiering via staatsobligaties aan te trekken.” ■

Verantwoordelijkheid

Niemand kan de klimaatverandering negeren, en zeker beleggers niet. Wij hebben namelijk de middelen om geld aan het werk te zetten waar het een verschil kan maken. Ook actief aandeelhouderschap kan verandering teweegbrengen bij ondernemingen. Met grote macht komt grote verantwoordelijkheid.

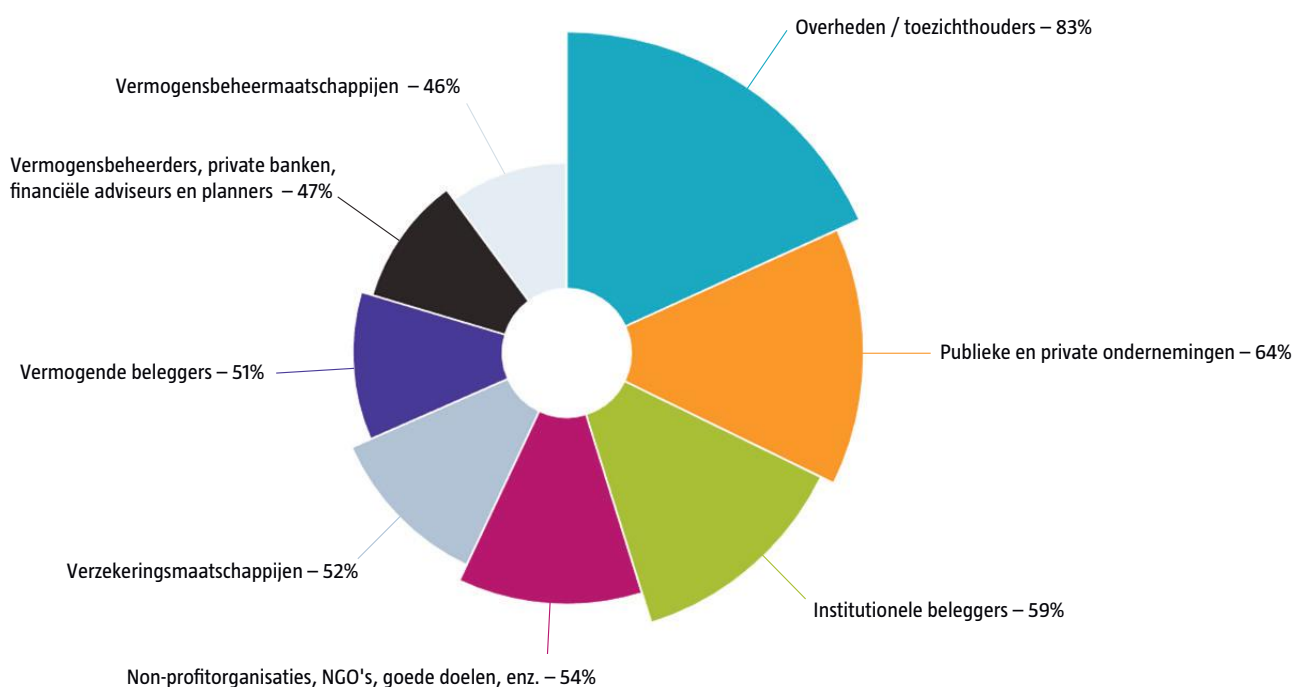
83%

van de wereldwijde beleggers vindt dat regeringen en toezichthouders de grootste verantwoordelijkheid dragen voor het verlagen van de CO₂-uitstoot om de doelen uit het Akkoord van Parijs te halen.

64%

publieke en private ondernemingen staan tweede op de lijst, gevolgd door institutionele beleggers (59%). Beleggers vinden dat NGO's (54%) een grotere verantwoordelijkheid hebben dan de meeste soorten beleggers, terwijl particuliere beleggers in hun ogen de minste verantwoordelijkheid dragen.

Figuur 7: Wie zijn volgens beleggers het meest verantwoordelijk voor het beperken van de CO₂-uitstoot?

Bron: Robeco Global Climate Survey 2021

Innoveren voor duurzaamheid

EEN DRINGENDE OPROEP AAN BELEGGERS DOOR ROBECO CEO GILBERT VAN HASSEL

Gilbert Van Hassel
CEO

Onze aarde is in de problemen. We kunnen dat niet langer negeren. De realiteit is namelijk dat ons klimaat verandert en de biodiversiteit voor onze ogen verdwijnt. En daar komt de pandemie nog eens bovenop, een probleem dat ons leven al sinds begin 2020 beheerst. Het is essentieel dat we nu in actie komen. Hoe langer we wachten, des te groter worden de vraagstukken.

Ik denk dat beleggers in deze crisis voorop moeten lopen. Een van de grootste risico's is feitelijk dat vermogensbezitters en -beheerders niet zien dat er nu kansen zijn om de aarde duurzamer te maken. Op dit moment is het thema duurzaamheid de aanjager van innovatie. Vooral de zoektocht naar oplossingen voor de klimaatverandering zorgt voor ongekend snelle technologische ontwikkelingen. Als beleggers deze kansen niet aangrijpen door te beleggen in duurzame innovatie, zetten zij niet alleen hun eigen winst op het spel. Ze vergeten ook de oplossingen te ondersteunen die het tij kunnen keren en onze aarde uit de problemen kunnen helpen.

Een routekaart voor het klimaat

De allerbelangrijkste vraag voor beleggers is hoe we voor een duurzaam effect kunnen zorgen in de reële wereld. Naar mijn mening zijn er in dit opzicht drie prioriteiten.

Ten eerste is het cruciaal dat we duurzaam beleggen opschalen. Alleen als duurzaam beleggen vaste voet aan de grond krijgt, wordt het een kracht die transformatie naar een meer duurzame en veerkrachtige maatschappij mogelijk maakt.

Ondanks het sterk groeiende aantal ESG- en impactfondsen op de markt, zijn we er nog lang niet. Want voor elk fonds dat duurzaamheid in de criteria integreert, zijn er talloze andere die dat niet doen. Hoewel beleggers steeds meer van hun vermogen in duurzame ondernemingen stoppen, gaat er ook nog steeds veel geld naar bedrijven die een negatieve invloed hebben op het milieu en de maatschappij. Dit is een grote uitdaging. Een die betekent dat we duurzaam beleggen niet moeten beschouwen als niche, maar daar volledig voor moeten gaan en het tot standaard verheffen in onze sector.

Onze tweede prioriteit is innovatie. Als we duurzaam beleggen breed ingevoerd willen krijgen, moeten we innovatieve manieren bedenken om duurzaamheid in de verschillende beleggingscategorieën te integreren. Op dit moment ligt de nadruk op beursgenoteerde aandelen. Daarna volgen vastrentende waarden, met name credits, maar onderzoek toont aan dat de integratie van duurzaamheid in deze beleggingscategorie nog maar in de beginfase verkeert.

Dat betekent dat hier voor duurzaam beleggen nog een wereld te winnen is. Als we erin slagen innovatieve manieren te ontwikkelen om duurzaamheid in de verschillende beleggingscategorieën te integreren, vooral in staatsobligaties, dan nemen de kansen op een positieve impact enorm toe.

De derde prioriteit is impact. Hier is nog veel onbekend. Hoe kunnen we bijvoorbeeld de impact van bedrijven op de maatschappij of het milieu meten? Zijn milieu, maatschappij en governance, in het kort ESG, een goede indicator voor impact of hebben we betere maatstaven nodig die zich meer richten op de goederen en diensten die bedrijven leveren in plaats van op hun bedrijfsvoering? En welke maatstaven kunnen we inzetten om te meten of bedrijven in de toekomst met succes hun impact kunnen vergroten?

Deze vragen willen we beantwoorden via onderzoek en door nieuwe producten te creëren. Zo hebben we bijvoorbeeld een eigen framework ontwikkeld voor de Sustainable Development Goals dat ons in staat stelt te beoordelen wat de impact is van bedrijven op elke afzonderlijke SDG. Op basis van dit framework ontwikkelen we strategieën die beleggen in bedrijven met een positieve impact. We hebben ook twee innovatieve vastrentende strategieën met een focus op klimaat gelanceerd die volledig voldoen aan de Europese benchmark voor beleggingen in het kader van het Akkoord van Parijs. Dit soort innovatieve benchmarks zijn nog niet overal in de markt beschikbaar en daarom ontwikkelden we die samen met een specialist op dit terrein.

Uiteindelijk gaat duurzaam beleggen over impact en er is op dat gebied nog heel veel goed werk te verzetten.

Obstakels overwinnen om impact te creëren

De uitdagingen zijn complex. Maar dat betekent niet dat we ze moeten vermijden, integendeel. We moeten meer inzicht krijgen in de onderwerpen waarmee we te maken hebben en wat de gevolgen zijn. Er valt nog veel te doen als we willen begrijpen wat de invloed is van beleggingen op klimaatverandering en vooral het verlies van biodiversiteit, en omgekeerd.

Daarin moeten we als sector ook samen optrekken. We lossen geen enkel duurzaamheidsprobleem op als we de handen niet ineen slaan. Een veilige en gezonde planeet is alleen mogelijk als duurzaam beleggen de standaard wordt in plaats van de uitzondering.

We moeten het gewoon doen. Zeker, het is complex en kost tijd. Maar we kunnen ons de luxe niet meer veroorloven om te wachten tot alle onbekende factoren bekend zijn en we grip hebben op het totale vraagstuk. Onze kennis is groot genoeg om de mouwen op te stropen en aan de slag te gaan. Nu.

Geld naar duurzame ondernemingen dirigeren

Beleggers spelen een grote rol in het dirigeren van geld naar ondernemingen die een verschil maken in de strijd tegen klimaatverandering. Voor beursgenoteerde ondernemingen is vooral de dreiging van desinvesteren in combinatie met engagement heel effectief. De geplande EU Taxonomy geeft beleggers duidelijkheid over wat precies ecologisch duurzame activiteiten zijn en onder welke omstandigheden.

Vermogensbeheerders bepalen welke aandelen en obligaties terechtkomen in portefeuilles, en dus kunnen ze zich specifiek richten op ondernemingen die toewerken naar decarbonisatie. Dat wordt voornamelijk gedaan via negative screening (met name uitsluitingen) en positive screening, waarbij modellen worden ingezet om ondernemingen te vinden met een beter ESG-profiel.

Ook wordt gebruikgemaakt van engagement om verandering af te dwingen bij ondernemingen. Twee engagementthema's van Robeco voor 2021 zijn gericht op financiële instellingen die ondernemingen met een hogere uitstoot financieren en op ondernemingen die traag of terughoudend zijn met de overstap naar een CO₂-arm bedrijfsmodel. Ondertussen worden tal van nieuwe strategieën gelanceerd die beleggen in ondernemingen die een directe bijdrage leveren aan de strijd tegen de opwarming van de aarde. Zo heeft Robeco in december 2020 twee vastrentende klimaatstrategieën gelanceerd, met benchmarks die zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs – een primeur!

Andere klimaatgerelateerde beleggingsproducten zijn onder meer gericht op technologie voor CO₂-opvang, de circulaire economie en herbebossing. Daarnaast zijn er ook vormen van impactbeleggen die zich richten op de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de VN – met name SDG 13: Klimaatactie – of op groene obligaties. Moeten we er dan niet gewoon voor zorgen dat al het geld terechtkomt bij dit soort strategieën?

Out of the box denken

Het antwoord is nee, want beleggers moeten ook out of the box denken. Het is niet genoeg om alleen de slechte ondernemingen te vermijden en groenere effecten te kopen, zegt klimaat specialist Lucian Peppelenbos. “Het ironische is dat we op dit moment fossiele brandstoffen nodig hebben om ze uit te bannen”, zegt hij. “Neem bijvoorbeeld de olie- en gasindustrie, die voorziet in een dagelijkse behoefte. Deze sector behoort tot de kern van het probleem, maar is tegelijkertijd onderdeel van de oplossing. Olie en gas zijn tot 2050 nodig voor transport en het verwarmen van gebouwen, zij het ieder jaar iets minder. En we hebben nog steeds fossiele brandstoffen en chemicaliën nodig om windmolenparken te bouwen.”

“Grote oliemaatschappijen moeten zich omvormen tot producenten van hernieuwbare energie. En wij moeten ze daarbij helpen. We komen er niet door simpelweg niet meer te

beleggen in dit soort ondernemingen en alleen nog maar te beleggen in hernieuwbare energie. Zo weten we bijvoorbeeld van een onderneming dat die een grote CO₂-voetafdruk heeft vanwege zijn mijnen, maar dat die tegelijkertijd de grootste capaciteit voor het opwekken van hernieuwbare energie heeft in Europa. We willen daar dus wel in belegd zijn om bij te dragen aan de transitie en om exposure te hebben naar hernieuwbare energie. Dat is het evenwicht dat we moeten zien te vinden.”

Belonen en straffen

Belegbare olie- en gasmaatschappijen hebben nog steeds geld van aandeelhouders nodig om te overleven. En dat is precies waar beleggers hun macht kunnen uitoefenen. “De dreiging van uitsluiting of desinvestering is vooral effectief in combinatie met engagement”, zegt Peppelenbos.

“Ik ga al de nodige jaren in gesprek met oliemaatschappijen, en die voelen het als een reële dreiging dat grote beleggers weglopen. Daar zijn ze echt bang voor. De bereidheid om te luisteren naar wat wij willen is dan ook groot, omdat ze weten dat wij ook onder druk staan. We zagen dit bijvoorbeeld gebeuren met Shell. Daarom denk ik dat dit goed werkt.”

Niet alles is belegbaar

Helaas valt niet alles binnen het bereik van beleggers. “We kunnen alleen beleggen in beursgenoteerde effecten, terwijl het grootste deel van de wereldwijde kolenreserves in het bezit is van regeringen. Dreigen met uitsluiting heeft dan geen zin”, zegt Peppelenbos. “Bij Robeco kopen we ook geen reële activa, zoals windmolenparken, die een essentieel onderdeel zijn van de oplossing. Waar we wel in kunnen beleggen, zijn de ondernemingen die de technologie voor deze windmolenparken en andere hernieuwbare bronnen ontwikkelen.”

“We hebben een duidelijke verantwoordelijkheid om in al deze gebieden beleggingskansen te bieden, terwijl we in ons achterhoofd houden dat we niet simpelweg alle producenten en gebruikers van fossiele brandstoffen van de ene op de andere dag kunnen dumpen.”

EU Taxonomy kan helpen

Wat zeker zal helpen om geld naar duurzamere ondernemingen te dirigeren, is de nieuwe EU Taxonomy. Die stelt voor het eerst een gemeenschappelijk classificatiesysteem in voor ‘groene’ en ‘duurzame’ economische activiteiten volgens de Sustainable Finance Disclosure Regulation van de EU.

Volgens de Taxonomy moeten ecologisch duurzame activiteiten een aanzienlijke bijdrage leveren aan een of meerdere van de volgende zes milieudoelen: het tegengaan van klimaatverandering, aanpassing aan klimaatverandering, duurzaam gebruik en bescherming van water en marieme hulpbronnen, de transitie naar een circulaire economie, voorkomen en beheersen van verontreiniging, en bescherming en herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Tot nu toe zijn alleen de activiteiten die bijdragen aan de eerste twee milieudoelen – tegengaan van klimaatverandering, aanpassing aan klimaatverandering – gedefinieerd. In januari 2022 moet voor het eerst gerapporteerd worden over deze doelen. Eind 2021 worden de technische criteria bekendgemaakt voor activiteiten die een aanzienlijke bijdrage leveren aan de overige vier criteria. En vanaf medio 2023 moet ook daarover gerapporteerd worden.

BEKIJK
DE VIDEO

WELKE VERANTWOORDELIJKHEID HEBBEN VERMOGENSBEHEERDERS IN HET BESTRIJDEN VAN KLIMAATVERANDERING?

Victor Verberk
CIO Fixed Income and Sustainability

“De verantwoordelijkheid is natuurlijk enorm. We hebben de UN PRI en het UN Global Compact ondertekend, en ook talloze andere stewardshipcodes en het Akkoord van Parijs. Dus we hebben een verantwoordelijkheid en moeten ervoor zorgen dat het private kapitaal wordt ingezet om doelen te realiseren, zoals de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Die verantwoordelijkheid nemen we ook. En daar werken we heel hard voor. Daarnaast hebben we natuurlijk ook nog onze normale stem- en engagementprocedures. We stemmen altijd op basis van onze standpunten. Zo stemmen we tijdens aandeelhoudersvergaderingen tegen de beloning van een CEO als die in onze ogen niet goed is. We gaan een dialoog aan met bedrijven om hun gedrag te verbeteren. Dus op de achtergrond proberen we de private sector via stemmen en engagement in de juiste richting te duwen.”

Carola van Lamoen
Head of Sustainable Investing

“Als iedereen wat de klimaatverandering betreft alleen maar naar zijn of haar bureaus kijkt, verandert er natuurlijk niets. Iedereen heeft een verantwoordelijkheid. Landen moeten in actie komen. Bedrijven moeten in actie komen. En ook beleggers moeten in actie komen. In mijn ogen hebben beleggers een speciale verantwoordelijkheid, omdat zij kunnen bepalen waar ze hun geld beleggen. En dat is een zeer krachtig wapen.”

Gilbert Van Hassel
CEO

“Geld is macht. En wij als vermogensbeheerders beheren heel veel geld, dat we aan het werk moeten zetten. Bij Robeco vinden we het niet alleen de taak en de verantwoordelijkheid van een vermogensbeheerder om het vermogen te maximaliseren, maar om ook het welzijn te optimaliseren. Dit uitgangspunt is terug te zien in onze portefeuilles en ook in onze engagementactiviteiten. Engagement kun je niet alleen doen en vraagt dus om samenwerking. Het Climate Action 100+-initiatief is een mooi voorbeeld van samenwerking binnen de vermogensbeheersector om echt een verschil te maken.”

Masja Zandbergen
Head of Sustainability Integration

“Zoals ik het zie, staan wij als vermogensbeheersector aan het begin van de hele keten. Wij verstrekken kapitaal aan bedrijven. Bedrijven gebruiken dat kapitaal om producten te maken of diensten te verlenen. Daar ligt dus zeker een verantwoordelijkheid voor ons. Maar uiteindelijk heeft iedereen in de keten een verantwoordelijkheid. En beleidsmakers en regeringen moeten zorgen voor goede regelgeving waar mensen op kunnen vertrouwen. Als je aan de ene kant fossiele brandstoffen subsidieert en aan de andere kant hernieuwbare energie, wat ga je dan bereiken? In mijn ogen hebben vermogensbeheerders, bedrijven en toezichhouders allemaal een duidelijke verantwoordelijkheid.”

Lucian Peppelenbos
Climate Strategist

“Voor beleggers is het aanpakken van de klimaatverandering onderdeel van de fiduciaire verantwoordelijkheid, omdat die een beleggingsrisico vormt en ook een beleggingskans. Het is een bepalende factor voor het identificeren van de winnaars en verliezers in de markt van morgen. Klimaatverandering is in wezen het resultaat van een falende marktwerking. De uitstoot wordt niet meegenomen in het economische besluitvormingsproces. Daarom hebben regeringen een grote verantwoordelijkheid om met stimulerende maatregelen te komen en een prijs vast te stellen voor de uitstoot van CO₂.”

Onze zes engagementthema's over klimaatverandering

Robeco gelooft al geruime tijd dat engagement met ondernemingen een goed middel is om positieve verandering af te dwingen. Dat is terug te zien in zes engagementprogramma's die direct verband houden met de strijd tegen klimaatverandering. Daarbij komt de focus steeds meer te liggen op decarbonisatie. Ieder jaar stelt ons Active Ownership-team vier of vijf nieuwe thema's vast, die aan de orde komen in de engagement met ondernemingen. Aangezien zo'n thema standaard drie jaar loopt, zijn de thema's die zijn gekozen in 2018 nog steeds actief. We lopen ze hierna langs:

1. Financiering van de transitie

Toezichthouders kijken steeds meer naar de financiering van klimaatverandering en hoe de financiële sector de transitie naar een CO₂-arme toekomst kan ondersteunen in plaats van ondermijnen. Een voorbeeld hiervan is ervoor zorgen dat banken hun beleid voor kredietverstrekking afstemmen op de doelen voor CO₂-reductie die regeringen stellen om te voldoen aan het Akkoord van Parijs.

"We weten dat veel banken nog steeds geld lenen aan ondernemingen met een hoge uitstoot zonder de toezegging dat ze gaan overstappen op een CO₂-arm bedrijfsmodel", zegt Peter van der Werf, senior engagementspecialist in het Active Ownership-team.

"Op deze manier stemmen ze hun leenactiviteiten niet af op de toezeggingen uit het Akkoord van Parijs. We verwachten dat de financiële sector veel meer inzicht krijgt in de klimaatrisico's en -kansen waar ze steeds meer mee te maken krijgen."

2. Pijlen gericht op ondernemingen met een hoge uitstoot

Aan de andere kant van de medaille richten we ons op de ondernemingen die zelf een hoge uitstoot hebben. In dit engagementprogramma gaan we in dialoog met ondernemingen die achterlopen in de transitie. "In het verleden zijn we met veel ondernemingen in gesprek gegaan over de noodzaak over te stappen op een CO₂-arm bedrijfsmodel, maar sommige boeken nog steeds te weinig voortgang in dat proces", zegt Van der Werf.

"Daarom wilden we voor dit programma een tandje bijschakelen en ons richten op de ondernemingen die het meest achterlopen. Dat zijn de ondernemingen die meer dan een zetje in de rug nodig hebben: ze moeten echt fundamentele veranderingen doorvoeren voor de transitie naar een CO₂-arm bedrijfsmodel."

Actief aandeelhouderschap is een belangrijk onderdeel van duurzaam beleggen en zit al tientallen jaren in het DNA van Robeco

3. Strijd tegen verlies van biodiversiteit

In 2020 zijn we gestart met een thema over het tegengaan van verlies van biodiversiteit, dat in september van dat jaar een flinke impuls kreeg toen Robeco een van de 26 financiële instellingen was die de Finance for Biodiversity Pledge ondertekende. “Beleggers zijn vooral blootgesteld aan verlies van biodiversiteit door verandering in landgebruik, die het gevolg is van ontbossing om land vrij te maken voor landbouw”, zegt Van der Werf.

“Wij willen dat ondernemingen die zich bezighouden met de productie van soja, cacao, palmolie of voedingsmiddelen, beoordelen wat de impact van hun activiteiten en/of toeleveringsketen is op de biodiversiteit. Daarnaast willen we dat ze plannen ontwikkelen om de netto-ontbossing terug te brengen naar nul in 2023.”

4. Netto CO₂-uitstoot van nul

Een tweede thema voor 2020 was gericht op de dringende noodzaak om de netto-uitstoot van CO₂ voor 2050 terug te brengen naar nul. Dit werd later dat jaar gevolgd door de toezegging van Robeco om de netto-uitstoot van het hele beheerde vermogen voor 2050 terug te brengen naar nul.

“Aangezien de klimaatverandering een grote bedreiging is voor beleggingen, moeten beleggers hun portefeuilles afstemmen op de doelen van het Akkoord van Parijs”, zegt Van der Werf. “Belangrijke industrieën moeten gedecarboniseerd worden. Zo is de energiesector verantwoordelijk voor meer dan de helft van de wereldwijde uitstoot. En ook de staalindustrie en de cementindustrie stoten veel uit.”

5. Ontbossing op palmolieplantages

In 2019 is een engagementprogramma gestart om de uitdagingen in de palmoliesector aan te pakken. Denk bijvoorbeeld aan de ontbossing, die bijdraagt aan de klimaatverandering door belangrijke koolstofputten weg te halen en biodiversiteit te vernietigen. “We zijn in het verleden ook al in dialoog geweest met palmoliebedrijven, maar wilden nu een tandje bijschakelen en ervoor zorgen dat deze bedrijven op een duurzame manier palmolie produceren”, zegt Van der Werf. “We richten ons op producenten en handelaren in Maleisië en Indonesië en proberen hun activiteiten af te stemmen op de normen van de Roundtable for Sustainable Palm Oil.”

6. Samenwerking op het gebied van klimaatverandering

Onze wereldwijde focus op gezamenlijke engagement in de strijd tegen klimaatverandering begon in 2018, toen we ons aansloten bij andere leden van het Climate Action 100+-initiatief om de pijlen te richten op de ondernemingen met de hoogste uitstoot van broeikasgassen. Mede onder aanvoering van Robeco werd in december 2018 een doorbraak gerealiseerd toen Shell toezegde kortetermijndoelen op te stellen voor het decarboniseren van zijn belangrijkste olie- en gasactiviteiten en voor het eerst de beloning van de bestuursleden te koppelen aan deze doelstellingen.

“Dit bewijst dat een actieve dialoog met de ondernemingen waarin we beleggen een krachtig mechanisme is dat het verschil kan maken in het bewerkstelligen van de veranderingen die noodzakelijk zijn om de grote problemen aan te pakken, zoals klimaatverandering”, zegt Van der Werf. “De succesvolle engagement met Shell laat zien hoe goed deze benadering kan werken.”

Uitsluiten – ons laatste middel

Carola van Lamoen
Head of Sustainable Investing

Robeco sluit al heel lang ondernemingen uit waarvan de producten of het gedrag niet voldoen aan aanvaardbare normen. In 2020 is een nieuw beleid ingevoerd dat nog veel verder gaat: in alle portefeuilles worden fossiele brandstoffen uitgesloten op basis van een bepaalde drempel.

Robeco heeft drie soorten portefeuilles. In al onze standaard strategieën, het grootste deel van onze ICBE-strategieën, integreren we ESG-factoren. Deze benadering noemen we Sustainability Inside. Daarnaast hebben we ook specifieke duurzaamheidsstrategieën (Sustainability Focused). Die gaan een stap verder, met specifieke ESG-doelen zoals het realiseren van een kleinere CO₂-voetafdruk dan de benchmark. En tot slot hebben we impactstrategieën (onder het merk RobecoSAM), die zelfs nog een stap verder gaan. Die zijn gericht op een specifiek thema waarbij echt een verschil kan worden gemaakt in de praktijk, bijvoorbeeld via de SDG's.

Voorheen hielden de ondernemingen die werden uitgesloten van deze portefeuilles zich bijvoorbeeld bezig met de productie van controversiële wapens, zoals clusterbommen, of tabak. Of ze waren betrokken bij corruptie of andere onethische zaken. De klimaatverandering werd over het algemeen niet gezien als een onderwerp om ondernemingen uit te sluiten. Fossiele brandstoffen werden vaak gezien als een noodzakelijk element in de huidige economie, zolang de transitie naar schonere energiebronnen nog gaande is.

Een breder blikveld

Maar op basis van het beleid dat in september 2020 werd aangekondigd, worden ondernemingen die 25% of meer van hun inkomsten uit steenkool of teerzanden halen, of 10% van hun inkomsten uit boringen in het Noordpoolgebied, ook uitgesloten van de standaard portefeuilles. Daarmee is het uitsluitingsbeleid voor steenkool flink uitgebreid, want eerder gold dat beleid alleen voor de specifieke duurzaamheids- en impactstrategieën.

Voor het eerst werden ook ondernemingen uitgesloten die actief betrokken zijn bij teerzanden en boringen in het Noordpoolgebied. Daarmee kwamen in één klap 242 producenten van fossiele brandstoffen in de sectoren energie, mijnbouw en nutsbedrijven op de uitsluitingslijst te staan.

Voor de duurzaamheids- en impactportefeuilles zijn de drempels strenger: ondernemingen mogen slechts 10% van hun inkomsten uit steenkool of teerzanden halen en 5% van hun inkomsten uit boringen in het Noordpoolgebied. Door deze uitbreiding geldt het uitsluitingsbeleid nu voor alle ICBE-strategieën van Robeco.

“We gaan het liefst in gesprek met ondernemingen, maar in onze ogen is het erg moeilijk om grote veranderingen af te dwingen bij ondernemingen die zich nog sterk richten op steenkool of teerzanden”, zegt Carola van Lamoen, hoofd Sustainable Investing bij Robeco. “Daarom kunnen we onze pijlen beter richten op de ondernemingen en sectoren waarvan we het idee hebben dat onze engagements effectief zijn.”

Het goede voorbeeld – streven naar een netto-uitstoot van nul

Bij Robeco geven we graag zelf het goede voorbeeld. Daarom hebben we in december 2020 de toezegging gedaan dat we streven naar een netto-uitstoot van nul in 2050 voor ons hele beheerde vermogen. In deze Q&A leggen we uit waarom we deze toezegging hebben gedaan.

Wat heeft Robeco precies toegezegd?

Het doel uit het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot onder de 2°C aan het eind van deze eeuw halen we alleen als de wereld in 2050 CO₂-neutraal is. Sinds dit akkoord hebben naast de Europese Unie ook veel landen toegezegd hun netto CO₂-uitstoot vóór deze deadline terug te brengen naar nul. We vonden dat wij, als een leider in duurzaam beleggen, de fundamentele plicht hadden hetzelfde te doen.

Wat betekent dit in de praktijk?

Het complete beheerde vermogen van Robeco moet CO₂-neutraal worden, wat betekent dat alle ondernemingen waarvan we aandelen of obligaties bezitten dat in 2050 ook moeten zijn. Daarom moeten ze hun uitstoot van broeikasgassen terugdringen en zich bezig gaan houden met CO₂-compensatie. Om dat te bereiken moeten ze hun economische modellen flink omgooien, en bijvoorbeeld meegaan in de transitie van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie.

Moeten jullie dan niet gewoon de ondernemingen verkopen die dit niet doen?

Het is niet gewoon een kwestie van onze portefeuilles decarboniseren door de ondernemingen met een hoge uitstoot eruit te gooien. Daarmee lossen we het onderliggende probleem niet op. We moeten juist de handen ineenslaan met de CO₂-intensieve ondernemingen, onder meer via engagement, om ze te helpen hun bedrijfsmodellen meer te richten op CO₂-armere oplossingen.

Hoe gaat Robeco dit bereiken?

Al onze beleggingsteams gaan een routekaart gebruiken om uit te stippelen hoe we al onze miljarden euro's aan beleggingen geleidelijk kunnen decarboniseren. De doelen in deze routekaart hebben onder meer betrekking op de reductie van uitstoot in portefeuilles. Daarbij gebruiken we datamodellen die kunnen berekenen hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot.

Doen we dit alleen of samen met anderen?

Wij hebben zelf dit besluit genomen, omdat het iets is wat we sowieso moeten doen. Maar we zijn altijd al overtuigd geweest van de kracht van samenwerking om een breder doel te realiseren. Daarom maken we deel uit van het internationale Net Zero Asset Managers Commitment-initiatief. Dit initiatief is gelanceerd door de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC), waar Robeco lid van is.

Hebben jullie hiervoor nog nieuwe producten ontwikkeld?

In december 2020 lanceerden wij als eerste vermogensbeheerder ter wereld twee vastrentende klimaatstrategieën, die zich richten op ondernemingen die een directe bijdrage leveren aan de strijd tegen de opwarming van de aarde. Daarnaast hebben we ook producten die zijn gericht op de Sustainable Development Goals, zoals SDG 13: Klimaatactie. En we beleggen ook in oplossingen zoals groene obligaties, slimme energie en de circulaire economie.

Welke stappen zijn tot dusver gezet?

Wij zien fossiele brandstoffen als 'laaghangend fruit', in de zin dat die een duidelijk probleem zijn om een standpunt over in te nemen. In september 2020 hebben we ons uitsluitingsbeleid voor fossiele brandstoffen uitgebreid naar al onze ICBE-fondsen (naast de specifieke duurzaamheids- en impactfondsen), op basis van bepaalde drempels. We combineren dit met een intensieve engagement met niet alleen de ondernemingen met een hoge uitstoot, maar ook met de financiële instellingen die deze ondernemingen financieren.

Heeft Robeco zijn middelen hiervoor uitgebreid?

Ja. We wilden meer expertise op dit vlak in huis halen. Daarom hebben we in 2020 een klimaatstrateeg en een klimaatwetenschapper in dienst genomen die zich uitsluitend bezighouden met dit project. Ze werken in ons nieuwe SI Center of Expertise, dat we ook in 2020 hebben opgericht, deels om onze inspanningen op het gebied van klimaatgerelateerde beleggingskwesties te vergroten. Ze adviseren beleggingsteams in de gehele organisatie.

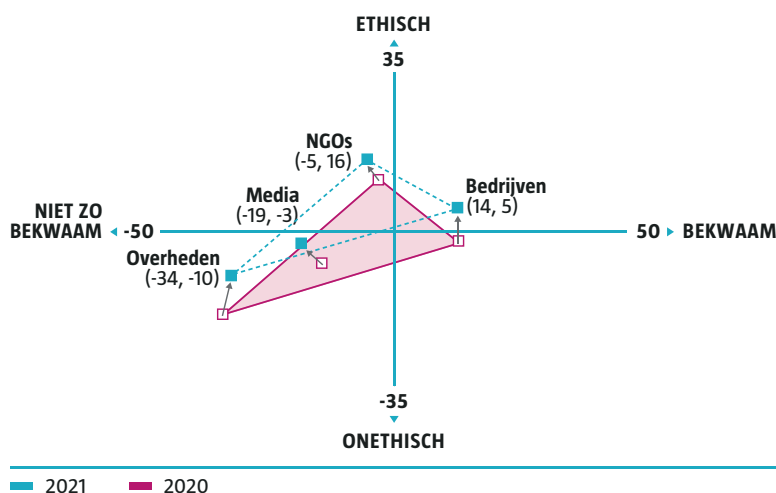
Deelt Robeco al zijn bevindingen?

Ja. We zijn er sterk van overtuigd dat volledige transparantie een belangrijk onderdeel is van duurzaam beleggen. Daarom publiceren we ons gehele duurzaamheidsbeleid op onze website, met onder meer een beleid tegen klimaatverandering dat in september 2020 is vernieuwd. Daarnaast komen we regelmatig met een update over hoe duurzaamheid zich vertaalt naar de performance van strategieën en rapporteren we ieder kwartaal over onze engagementactiviteiten.

2021 Edelman Trust Barometer: winnaars en verliezers

De Covid-19-pandemie heeft het belang van goed leiderschap benadrukt – of, anders gezegd, hoe het gebrek daaraan duur kan uitpakken in een crisis.

Figuur 8: Bedrijfsleven nu gezien als het enige instituut dat zowel competent als ethisch is

Bron: 2021 Edelman Trust Barometer. De ethische scores zijn een gemiddelde van de nettoscore op basis van INS_PER_DIM/1-4. Vraag gesteld aan de helft van de sample. De competentiescore is een nettoscore op basis van TRU_3D_INS/1. Afhankelijk van of de vraag is gesteld aan de hele sample of de helft van de sample. Algemene populatie, gemiddelde over 24 markten. Geen data verzameld in China, Rusland en Thailand.

De mate van succes, of het uitblijven daarvan, in de strijd tegen het virus heeft over de hele wereld het vertrouwen van het publiek in de overheid geschaad, zoals te zien is in de 2021 Edelman Trust Barometer. Die barometer laat ook zien dat de ondervraagden de overheid nog steeds zien als het minst competente en ethische instituut. Sterker nog, het bedrijfsleven wordt gezien als het enige instituut dat zowel competent als ethisch is.

De ondervraagden in ons wereldwijde klantonderzoek zeiden dat regeringen de grootste rol moeten spelen in het terugdringen van de CO₂-uitstoot, gevolgd door het bedrijfsleven. Er mag dan wel een gebrek aan consensus zijn over welk instituut de leidende rol op zich moet nemen, de toenemende noodzaak om de onderliggende realiteit van klimaatverandering aan te pakken is glashelder.

In dat opzicht moeten alle pijlers van onze samenleving bijdragen aan de transitie naar een duurzamere wereld. Verandering moet niet alleen worden gedreven door regelgeving, maar ook door proactief handelen van andere instituten. Dichter bij huis ligt de verantwoordelijkheid ook bij de vermogensbeheersector en de ondernemingen waarin wij beleggen en waarmee wij in dialoog gaan. ■

Kansen

Van bosbranden tot terugtrekkende gletsjers – de klimaatverandering voelt soms nogal overweldigend aan. Maar tegenslag levert ook kansen op. Zo kunnen we beleggen in de ondernemingen die deel uitmaken van de oplossing, van hernieuwbare energie tot slimme technologie.

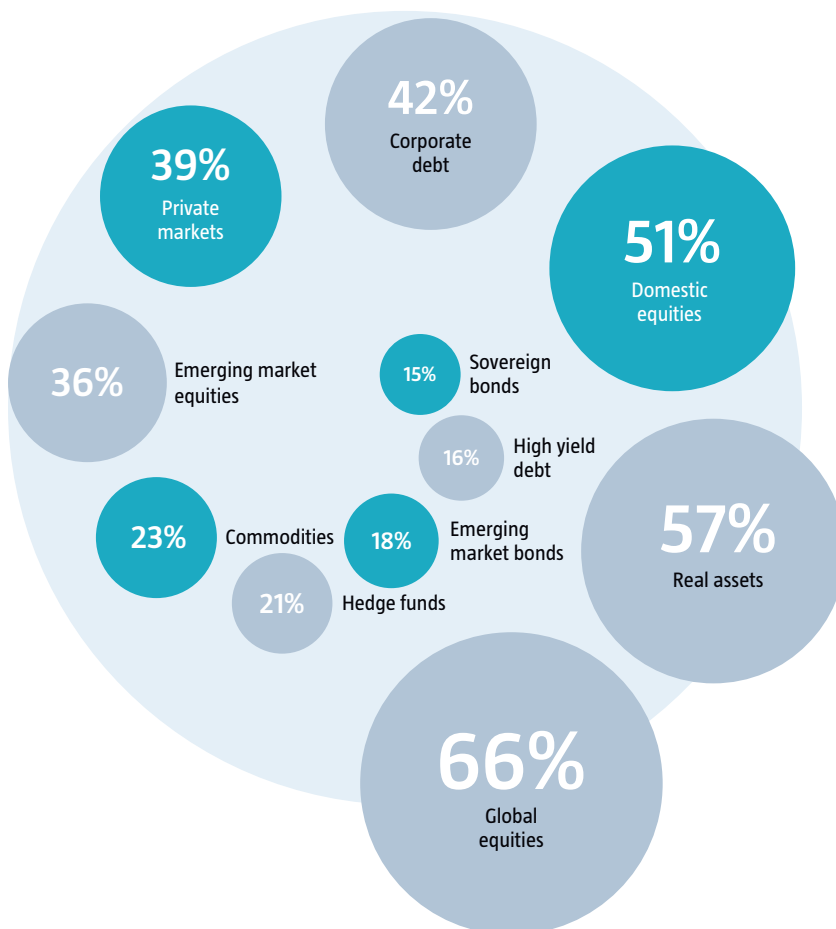
66%

van de beleggers wereldwijd zegt het decarbonisatieproces te richten op wereldwijde aandelen. Binnenlandse aandelen, bedrijfsobligaties en private markets zijn de komende twee jaar ook een punt van aandacht voor decarbonisatie.

57%

van de beleggers ziet reële activa als een focusgebied voor decarbonisatie. Dat is ook logisch, want in deze sector zorgt het verlichten, verwarmen of koelen van gebouwen direct of indirect voor CO₂-uitstoot.

Figuur 9: Aandelen en reële activa komende twee jaar focusgebieden voor decarbonisatie

Bron: Robeco Global Climate Survey 2021

De winnaars en verliezers in de transitie naar een CO₂-arme economie

Er zijn maar weinig dingen die onthutsender zijn dan je bedrijf verliezen. Net zoals paarden werden vervangen door treinen en filmrolletjes door digitale foto's, zullen ondernemingen die de klimaatverandering niet serieus nemen, waarschijnlijk ook niet overleven.

Om ervoor te zorgen dat de netto CO₂-uitstoot in 2050 op nul staat, moet wereldwijd decarbonisatie plaatsvinden. Daarvoor zijn uiteenlopende maatregelen nodig, van het vervangen van kolencentrales door windmolenparken, tot de elektrificatie van voertuigen, het isoleren van alle gebouwen en het ontwikkelen van meer efficiënte landbouwmethoden.

Dit gaat talloze winnaars opleveren, vooral onder de ondernemingen die betrokken zijn bij de vele technologische oplossingen voor de klimaatverandering. Deze winnaars zijn te vinden in segmenten als infrastructuur voor hernieuwbare energie, systemen voor CO₂-afvang en recyclingtechnieken.

Uiteindelijk moeten we overstappen op een circulaire economie om de productieprocessen te beperken die CO₂ genereren.

En natuurlijk zijn er ook verliezers – de ondernemingen die de komende tien jaar te langzaam zijn met het terugschroeven van hun CO₂-uitstoot. Terwijl de regelgeving strenger wordt en consumenten steeds meer een voorkeur krijgen voor klimaatvriendelijkere producten, zullen deze ondernemingen uiteindelijk nog steeds paarden verkopen als de trein allang zijn intrede heeft gedaan.

Decarbonisatie als maatstaf

Iedere vermogensbeheerder die serieus werk maakt van zijn performance moet het kaf van het koren scheiden. Dit kun je onder andere doen door te meten hoe goed een bedrijf het doet in de decarbonisatie van het bedrijfsmodel, bijvoorbeeld met

cijfers over de uitstoot van broeikasgassen, de energie gebruikt voor verwarming en de hoeveelheid afval afkomstig uit het productieproces.

Veel autofabrikanten hebben bijvoorbeeld nu al aangekondigd dat ze in 2030 beschikken over een volledig elektrische modellenserie om te voorkomen dat ze uit de markt worden geprijsd als regeringen op den duur benzine en diesel als brandstof gaan verbannen. Dit worden de winnaars van morgen. Beleggers gaan zich afzijdig houden van autoproducenten die over tien jaar nog steeds alleen maar verbrandingsmotoren aanbieden.

‘Er zijn straks duidelijke winnaars en verliezers, wat goed is voor actieve beleggers’

Luchtvaartmaatschappijen zijn ook zo'n voorbeeld. Vliegverkeer op accu's is op dit moment niet mogelijk, simpelweg omdat het gewicht van de accu die nodig is om het vliegtuig te laten opstijgen driemaal zo groot is als het gewicht van een modern lijnvliegtuig. In plaats daarvan stapt de sector over van viermotorige toestellen naar vliegtuigen met twee straalmotoren die veel zuiniger zijn. Ook hebben veel maatschappijen aangekondigd dat ze hun iconische vloot van viermotorige Boeing 747's overboord gaan zetten.

Voor energiebedrijven is het verhaal weer anders. De wereld zal immers nog jarenlang afhankelijk blijven van olie en gas. Daarom denken veel beleggers dat de winnaars in deze sector bedrijven zijn met een bedrijfsmodel waarin plaats is voor transitie naar wind- en zonne-energie op het moment dat olie en gas opraken of niet meer verkocht mogen worden.

China stippelt route uit naar CO₂-neutraliteit

Jie Lu
Head of Investments China

De toezegging dat China in 2060 CO₂-neutraal wil zijn, heeft geleid tot veel opwinding en velen perplex doen staan. Het zou een prestatie van formaat zijn en verstrekkende gevolgen hebben als de grootste CO₂-uitstoter ter wereld over 40 jaar CO₂-neutraal is. Maar de gigantische uitdagingen die de transitie met zich meebrengt, leveren ook veel beleggingskansen op.

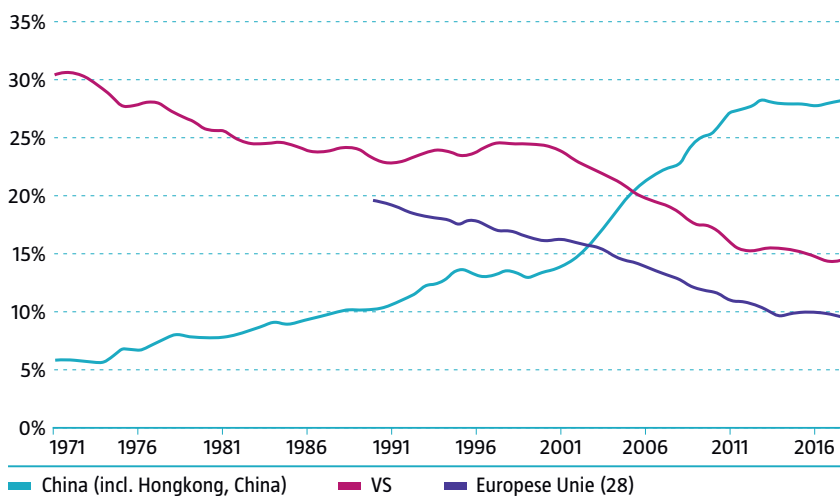
China is verreweg de grootste uitstoter van CO₂ ter wereld. Volgens het Internationaal Energie Agentschap (IEA) is het land op dit moment goed voor bijna 30% van de wereldwijde CO₂-uitstoot, tegenover 15% voor de Verenigde Staten (VS) en 9% voor de Europese Unie.¹

1. Bron: IEA. Op basis van CO₂-uitstoot van brandstofmotoren voor 2019.

Het vraagt kolossale investeringen om de transitie te bewerkstelligen, vooral op het gebied van hernieuwbare energie, de elektrificatie van transport en kernenergie.

Het snelle tempo waarin de CO₂-uitstoot vorig jaar terugkeerde naar zijn groeipad, ondanks alle chaos door de Covid-19-pandemie, bewijst wel hoe groot de verandering moet zijn om economieën op een andere koers te krijgen. Dus al is de huidige trend in CO₂-uitstoot niet bepaald geruststellend, de verandering van toon op het hoogste niveau vraagt wel onze volle aandacht.

Figuur 10: Het groeiende aandeel van China in de wereldwijde CO₂-uitstoot

Bron: IEA. CO₂-uitstoot van brandstofmotoren in tonnen.

Een uitstoot van netto nul vraagt om een combinatie van inspanningen op drie terreinen. Ten eerste een verschuiving in de bbp-mix (bruto binnenlands product) van een land, met minder CO₂-intensieve industrie zoals productie en bouw, en meer CO₂-arme activiteiten zoals dienstverlening. China maakte de keuze voor minder industriële activiteiten feitelijk al meer dan tien jaar geleden.

Ten tweede een verandering in de energiemix van een land, met minder steenkool en olie en meer hernieuwbare energievormen. Ondanks de omvangrijke investeringen van de afgelopen tien jaar in onder andere waterstof-, wind- en zonne-energie blijft de economie van China zwaar leunen op fossiele brandstoffen. China is vooral buitengewoon afhankelijk van steenkool, absoluut een van de meest problematische energiebronnen als het gaat om CO₂-uitstoot.

En tot slot spelen ook plannen voor compensatie van de uitstoot een belangrijke rol. Zelfs bij de meest drastische maatregelen is het onwaarschijnlijk dat volledige decarbonisatie wordt bereikt zonder initiatieven voor compensatie. Vanuit dit perspectief bekeken worden technieken rond CO₂-afvang, -hergebruik en -opslag (Carbon Capture, Utilization and Storage, CCUS), maar ook bebossing en herbebossing waarschijnlijk onmisbare hulpmiddelen voor regeringen.

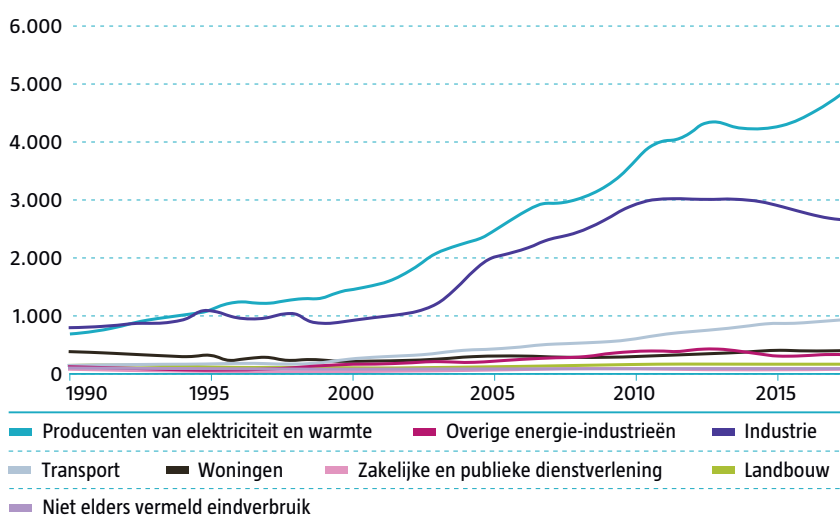
Gevolgen per sector

Ongeveer 90% van de CO₂-uitstoot van China komt van de productie van elektriciteit en warmte, en van industrie en transport. Daarbij zijn elektriciteit en warmte goed voor de helft van alle uitstoot.²

2. Bron: IEA. Op basis van CO₂-uitstoot van brandstofmotoren voor 2019.

Het spreekt vanzelf dat deze drie segmenten de gevolgen van de transitie het meeste zullen voelen, vooral elektriciteits- en warmteproductie.

Figuur 11: Historische CO₂-uitstoot van China

Bron: IEA. CO₂-uitstoot van brandstofmotoren, in miljoenen tonnen.

Toch zijn er ook belangrijke verschillen tussen de sectoren. Zo was de piek in industriële uitstoot al bijna tien jaar geleden, terwijl elektriciteits- en warmteopwekking en transport hun piek nog niet hebben bereikt. Maar er zijn tekenen dat het tij langzaam keert. Zo zijn de investeringen in kolencentrales de laatste jaren scherp gedaald.

Ook de overgang naar een duurzamere transportsector vraagt om drastische wijzigingen en omvangrijke investeringen. Te denken valt aan meer gebruik van openbaar vervoer, een toename van het gebruik van elektrische voertuigen en het verder terugdringen van het verbruik van conventionele diesellootvoertuigen.

Kies de juiste beleggingskansen

Gezien de veranderingen die in de meeste sectoren vereist zijn om CO₂-neutraal te worden, is de belangrijkste vraag voor beleggers waar de grootste risico's liggen en waar de grootste kansen. Het ligt voor de hand dat fossiele brandstofproducenten, en dan vooral de grote oliemaatschappijen, het meeste risico lopen. Hun kernactiviteiten staan immers haaks op decarbonisatie.

Maar ook veel andere sectoren zullen nadeel ondervinden van een slechte aanpak van de transitie, zoals petrochemie, staal en cement. Daar staat tegenover dat bedrijven die in staat zijn de transitie te ondersteunen van de trend naar decarbonisatie gaan profiteren.

In sommige gevallen is de mogelijke impact van decarbonisatie al bekend, maar in andere sectoren zijn de gevolgen nog moeilijk te overzien.

Op dit moment zien wij kansen op drie belangrijke terreinen. Naar verwachting gaat het leeuwendeel van de investeringen nog steeds naar hernieuwbare energie. Maar ook elektrische voertuigen behoren waarschijnlijk tot de grote winnaars. En tot slot is de kans groot dat een aanzienlijk deel van de totale investeringen naar elektriciteitsnetwerken en technieken voor energieopslag gaat, maar ook naar de waterstofsector.

Recentelijk bleek uit officiële mededelingen dat voor de komende tien jaar ambitieuze plannen op stapel staan om meer schone energie op te wekken. Het aandeel van niet-fossiele brandstoffen in de primaire energievoorziening bedraagt in 2030 naar verwachting 25%. Eerder was de doelstelling nog 20%.³ Gezien de geleidelijke uitputting van het potentieel van waterkracht en de afname in de bouw van kerncentrales, betekent dit dat wind- en zonne-energie snel moeten groeien.

China loopt voorop met NEV's

Beijing heeft ook duidelijk gemaakt dat men voorop wil blijven lopen in new energy vehicles (NEV's), voertuigen op nieuwe vormen van energie. Recentelijk is een plan voor die sector goedgekeurd. Volgens dit plan groeit het aandeel van NEV's in 2025 naar 20% van de totale verkoop van nieuwe auto's. Dat was vorig jaar nog 5,4%.⁴ De doelstelling voor 2025 is lager dan de eerder gemelde doelstelling van 25%, omdat deze rekening houdt met de twee moeilijke jaren 2019 en 2020.

Tot slot nog dit. Hoewel hernieuwbare energie het meest kritisch is in de transitie naar CO₂-neutraliteit, is er ook een rol weggelegd voor extra opslagtechnieken. Deze zijn nodig om de dagelijkse vraag en de seizoenswisselingen op te vangen die nu eenmaal inherent zijn aan wind en zon. Alleen dan kunnen alle delen van de economie meedoen aan de decarbonisatie, ook de meest CO₂-intensieve sectoren zoals staal- en cementproductie.

In dit kader gaan twee aanvullende technologieën, accu's en waterstof, waarschijnlijk een belangrijke rol spelen vanwege hun vermogen om elektriciteit om te zetten naar chemische energie en andersom. China is al wereldleider in de fabricage van accu's en heeft een aandeel van 70% in de wereldproductie.⁵ Ondanks het vacuüm aan het begin van 2020, heeft de productie zich weer tamelijk snel hersteld.

Ondertussen zijn de ontwikkelingen in waterstof volop gaande en wij verwachten dat deze de komende decennia gaan versnellen. De China Hydrogen Alliance, een handelsgroep die de sector in brede zin vertegenwoordigt, raamt dat waterstof in 2050 tot wel 10% van de totale energiemix van China voor zijn rekening kan nemen. Op dit moment is dat nog minder dan 1%.⁶

3. Myllyvirta, L., 15 december 2020, "Analysis: China's new 2030 targets promise more low-carbon power than meets the eye", artikel in Carbon Brief.

4. Yu, C., 4 november 2020, "High-quality growth of new energy vehicle sector prioritized", artikel in China Daily.

5. Gül, T., Fernandez Pales, A. en Paoli L., mei 2020, "Batteries and hydrogen technology: keys for a clean energy future", IEA.

6. China Hydrogen Alliance, 2018, 'White Paper on China Hydrogen and Fuel Cell Industry', whitepaper.

Waterstof – een en al hoop, kleuren en hindernissen

De urgentie van de klimaatverandering heeft waterstof weer in de schijnwerpers gezet. Het is veelbelovend, de investeringen nemen toe en de technologie wordt steeds geavanceerder. In dit artikel gaan we nader in op de hoop, kleuren en hindernissen van waterstof en de mogelijkheden om de industrie hiermee te decarboniseren.

Hoge verwachtingen

Na een veelbelovende start en een langdurige stilstand van zeker een eeuw is de ster van waterstof nu weer rijzende. Waterstof heeft het in zich om te dienen als brandstof voor de energiebehoefte van de wereldeconomie, zonder daarbij overmatig veel verontreiniging te veroorzaken.

Schone waterstof (de groene variant) vormt samen met hernieuwbare energie en elektrificatietrends een essentiële strategie om de energiemarkten en industriële sectoren te decarboniseren. Daarmee wordt de opwarming van de aarde beperkt en de klimaatverandering tegengegaan.

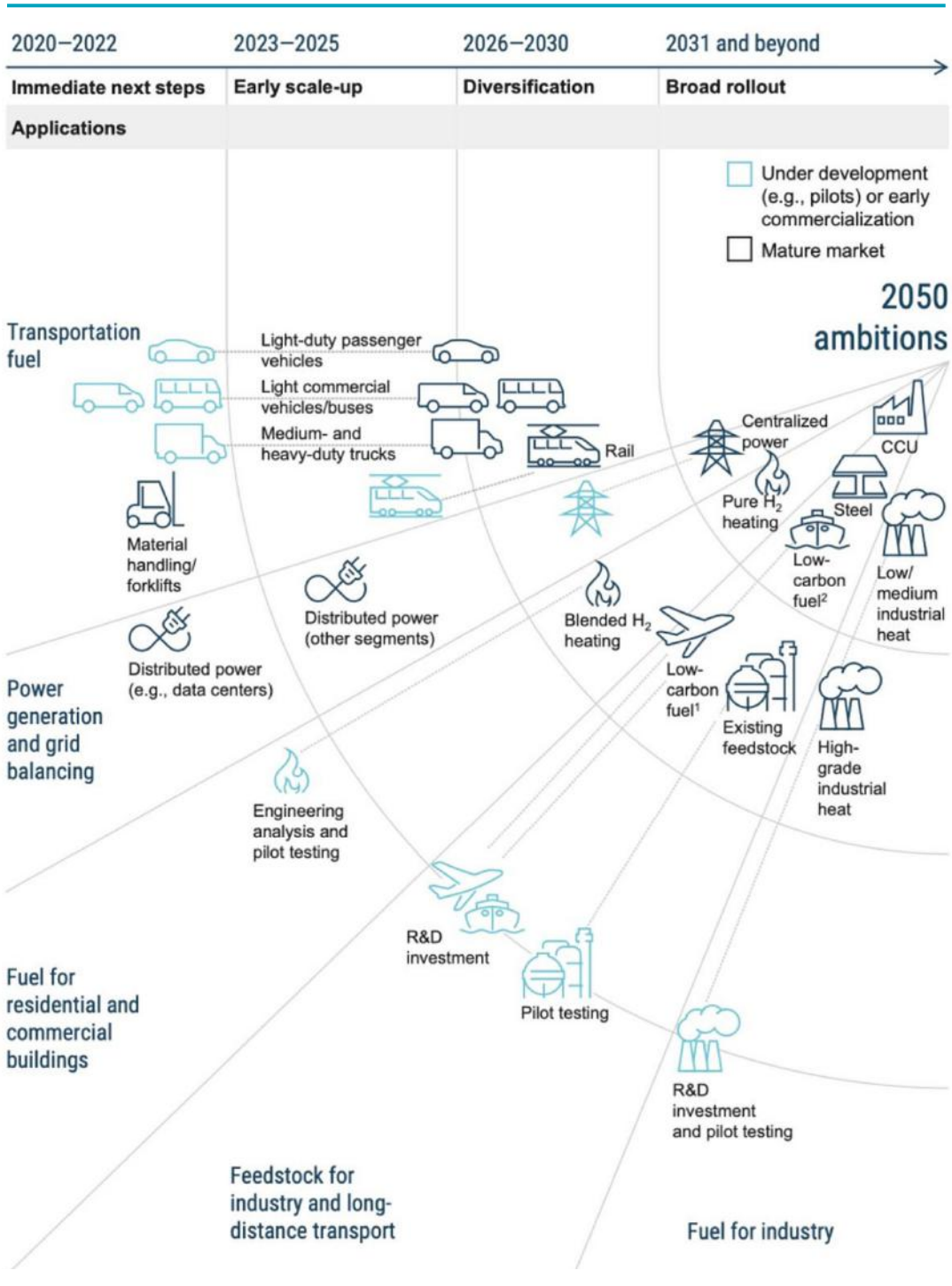
Het is cruciaal om nu geld in waterstoftechnologieën en -infrastructuur te steken en daarmee de energietransitie te versnellen, zodat het mogelijk wordt om de netto-uitstoot terug te brengen naar nul in 2050. De gehele toeleveringsketen van waterstof biedt aantrekkelijke kansen om productiekosten te beperken, productie op te schalen en het gebruik van waterstof binnen sectoren en in de bredere economie te versnellen.

Industriële toepassingen

De waterstofproductie is nu nog een niche, maar gaat naar verwachting wel groeien en zelfs een gamechanger worden, vooral in het verkleinen van de CO₂-voetafdruk van veel industrieën met een hoge uitstoot (zoals staal, glas, kunstmest en halfgeleiders) waar elektrificatie niet mogelijk is. Bovendien is waterstof een energiedrager, wat betekent dat het overtollige hernieuwbare energie kan opslaan voor later gebruik en kan leveren aan elektriciteitsnetten of energieverslindende sectoren. Verder kan waterstof wordt ingezet voor gebouwverwarming (ter vervanging van aardgas binnen woningen en kantoren) of als een bouwsteen (ter vervanging van fossiele brandstoffen in de industriële productie van chemicaliën en biobrandstoffen).

In de transportsector worden waterstofceltechnologieën gezien als een effectief middel voor de decarbonisatie van langeafstandsverkeer, zoals zware vrachtwagens, treinen, containerschepen en zelfs sommige vormen van luchtvaart.

Figuur 12: Toepassingen van waterstof in de economie

1. Afvang en gebruik van koolstof (voor de productie van chemicaliën)

2. Biobrandstof, synthetische brandstof, ammoniak

Bron: The Fuel Cell and Hydrogen Energy Association (FCHEA), Roadmap to a US Hydrogen Economy (oktober 2020).

Meer investeringen

De veelzijdigheid van waterstof verklaart waarom zowel de publieke als de private sector er zo enthousiast over is. Over de hele wereld hebben grote geïndustrialiseerde economieën, zoals Japan, Zuid-Korea, China, de EU en Australië, een waterstofstrategie opgesteld als onderdeel van hun decarbonisatieplannen. Intussen zijn ook in minder geïndustrialiseerde regio's, zoals Chili en het Midden-Oosten, gigantische productieprojecten aangekondigd, om als *early mover* maar zoveel mogelijk te profiteren van de voordelen.

Niet alleen regeringen van grote landen investeren hier fors in, ook grote industriële bedrijven. Er zijn inmiddels meer dan 200 pilotprojecten in de gehele toeleveringsketen van waterstof. Alles bij elkaar opgeteld is al voor USD 300 miljard aan private investeringen aangekondigd tot 2030. In dat cijfer zijn de overheidsfinancieringen en prikkels voor verdere ontwikkeling nog niet eens meegenomen.⁷ Als onderdeel van de Green Deal en de Covid-herstelplannen gaat de EU tot 2050 zo'n USD 560 miljard uittrekken om de overstap van de EU-economieën naar waterstofenergie mogelijk te maken.

Ook gevestigde energiebedrijven sluiten zich hierbij aan. Grote spelers in de oliesector dekken zich deels in voor een piek in de olieprijs door waterstofprojecten te financieren. Zo kondigde Saoedi-Arabië onlangs aan dat het van plan is om voor USD 5 miljard een waterstoffabriek te bouwen die wordt aangedreven door zon en wind uit de woestijn.⁸ Ook andere olieproducenten, zoals Royal Dutch Shell, Equinor en PetroChina, passen hun strategie en investeringen voor de toekomst aan in de veronderstelling dat de waterstofeconomie niet lang meer op zich laat wachten.⁹ Deze ontwikkeling komt niet als een verrassing, aangezien er wereldwijd in 2050 een markt openligt met een mogelijke omvang van biljoenen dollars.¹⁰

Nuances in waterstof

Er is geen enkel element zo royaal aanwezig op aarde als waterstof en dus is de voorraad nagenoeg eindeloos. Je vindt het molecuul niet alleen in water, maar ook in fossiele brandstoffen. Waterstof mag dan in de natuur wel in overvloed aanwezig zijn, maar dat wil niet zeggen dat je er makkelijk bij kunt.

Het vormt in zijn omgeving meestal een samenstelling met een ander element, waarvan het gescheiden moet worden. Wordt het gewonnen uit een fossiele brandstof, dan noemen we het grijze waterstof. Het proces is goedkoop en zuinig (deels door de historisch lage prijs van aardgas), maar stoot ook CO₂ uit als bijproduct. Het merendeel van de geproduceerde waterstof valt in de categorie grijs.

Blauwe waterstof wordt op dezelfde manier geproduceerd als grijs, maar de CO₂ wordt afgevangen en vervolgens opgeslagen. Dit brengt de totale uitstoot omlaag.

Groene waterstof daarentegen wordt geproduceerd zonder fossiele brandstof als basis en zonder uitstoot. In plaats daarvan wordt waterstof uit water (H₂O) onttrokken via elektrolyse. Het water wordt onder stroom gezet om de moleculen waterstofgas (H₂) te scheiden van zuurstof (O). Is die stroom afkomstig van hernieuwbare bronnen zoals wind en zon, dan is de productie volledig koolstofvrij.

7. "Hydrogen Insights: a perspective on hydrogen investment, market development, and cost competitiveness." (februari 2021). Hydrogen Council and McKinsey & Company.

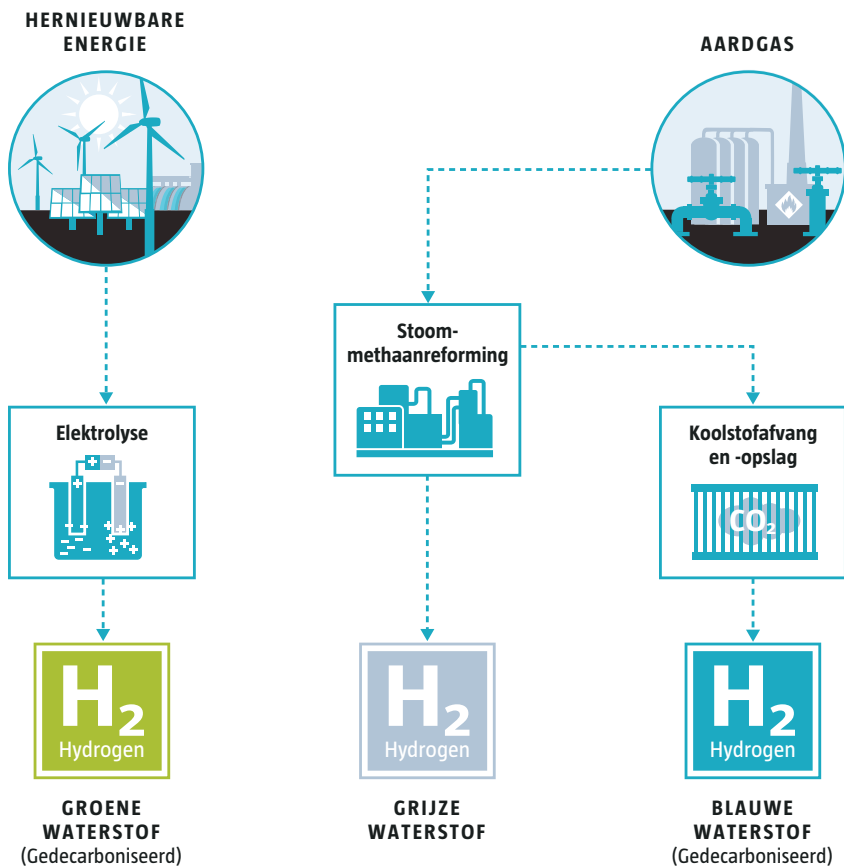
8. Ratcliffe, V. "Saudi Arabia's Bold Plan to Rule the USD 700 billion Hydrogen Market." Bloomberg News. (7 maart 2021).

9. Fickling, D. "Big oil seeks redemption in the hydrogen revolution." Bloomberg News. (4 december 2020).

10. Goldman Sachs Equity Research Report. (september 2020). "Green Hydrogen: The next transformational driver of the Utilities industry."

Figuur 13: Belangrijke waterstofkleuren

Waterstof (H_2) kan uit water (H_2O) worden gewonnen via elektrolyse en is dan CO_2 -vrij en groen. In de industrie komt echter hoofdzakelijk grijze waterstof voor, die wordt geproduceerd uit aardgas, zoals methaan (CH_4).

Bron: Resources for the Future Report, december 2020

Hindernissen

Groene waterstof is een prachtig concept, maar de productie is kostbaar. Om die reden is het productievolume nog laag – minder dan 4% van alle geproduceerde waterstof is groen. Om de voorraad groene waterstof op te voeren en de prijs omlaag te krijgen zijn twee dingen nodig: meer hernieuwbare energie en meer elektrolytische cellen. Voorzichtige ramingen gaan ervan uit dat het nog vijf à tien jaar duurt voordat de kosten van groene en grijze waterstof even hoog zijn. In sommige gebieden, waar hernieuwbare energie goedkoop is, kan dit teruglopen naar twee à drie jaar.

In de laatste decennia is veel aandacht geschonken aan het feit dat personenvervoer en vrachtvervoer op waterstof schoner zijn dan het alternatief op fossiele brandstoffen. In Japan en Zuid-Korea heeft de regering en met name de auto-industrie zwaar geïnvesteerd in onderzoek naar brandstofcellen en bijbehorende infrastructuur. Brandstofcellen kunnen echter alleen een CO_2 -vrije vorm van transport worden als grijze waterstof wordt vervangen

door groene, zowel op het elektriciteitsnet als in de benzinetank. Want anders is de uitstoot van voertuigen op waterstof gedurende hun levensduur niet veel beter (en soms zelfs slechter) dan van auto's op benzine.

En waterstof heeft nog met meer uitdagingen te maken. Opslag, transport en distributie zijn ingewikkeld, zowel in gas- als in vloeibare vorm. Het is mogelijk het huidige gasleidingenstelsel te gebruiken, maar dat moet dan wel grondig worden aangepast aan de unieke eigenschappen van waterstof. Ook kan waterstof onder hoge druk vloeibaar worden gemaakt, maar dit is energie-intensief, inefficiënt en kostbaar.

Zekere toekomst, maar wanneer?

Op dit moment wordt het aanbod en gebruik van waterstof dus belemmerd door technische uitdagingen, hoge productiekosten en economische onzekerheden. Door al deze aspecten loopt het tijdspad voor de inzet van waterstof nogal uiteen. Voor sommige toepassingen, bijvoorbeeld daar waar deels al een geschikte infrastructuur ligt, is het misschien over een paar jaar al zover. Andere toepassingen hebben misschien nog meer dan tien jaar nodig.

De huidige ramingen zijn gebaseerd op vaste aannames. Maar zoals bij veel technologieën kan een doorbraak de variabelen en de ontwikkeltrajecten dramatisch veranderen. Bovendien is het bij waterstof niet zozeer een kwestie van technologische doorbraak als wel van politieke wil en investeringsmomentum. Als de druk vanuit toezichthouders, positieve impulsen vanuit de markt en schaalvoordelen toenemen, zal de ontwikkeling van waterstof aan snelheid winnen en het tijdspad korter worden.

En dan zal waterstof een eigenschap blootleggen die geldt voor veel technologieën – uitdagingen worden overwonnen en ontwikkeltrajecten worden korter als innovatie en vindingrijkheid maar op de juiste manier gestimuleerd worden.

Pioniers: van groene certificaten tot klimaatobligaties

In tijden van grote verandering moet je kunnen vertrouwen op mensen die niet alleen een passie voor duurzaamheid hebben, maar ook een lange staat van dienst in het implementeren ervan.

Robeco is een echte pionier in duurzaam beleggen en loopt al voorop in duurzaamheidsoplossingen sinds het midden van de jaren 90, toen de milieubeweging net begon op te komen. Ook vandaag de dag blijven we ons inzetten om beleggingsproducten te ontwikkelen die voor verandering zorgen.

Hieronder kijken we met trots terug op de vele primeurs die Robeco op zijn naam mocht schrijven:

- In 1994 lanceerde Robeco het eerste duurzame beleggingsproduct ter wereld, de ‘Groencertificaten’, voor particuliere beleggers uit Nederland.
- Vijf jaar later, in 1999, lanceerden we de eerste duurzame aandelenstrategie van Europa: DuurzaamAandelen.
- De inzet van engagement begon in 2005, met de oprichting van een speciaal Active Ownership-team dat zich ging richten op stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen en het aangaan van een dialoog met ondernemingen over het verbeteren van hun ESG-prestaties.
- Vanaf 2010 werden ESG-factoren standaard geïntegreerd in het besluitvormingsproces voor beleggingen. Op dit moment zijn we de enige mainstream vermogensbeheerder ter wereld die duurzaamheidsfactoren integreert in al zijn fundamentele en kwantitatieve aandelen- en obligatiestrategieën.
- In het decennium daarna zagen meer innovatieve producten het levenslicht, met de lancering van impactstrategieën gericht op onder meer hernieuwbare energie en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, waaronder SDG 13 over klimaatactie.
- In 2020 lanceerde Robeco de eerste vastrentende klimaatstrategieën ter wereld, waarmee het belegt in ondernemingen die een directe bijdrage leveren aan de strijd tegen de opwarming van de aarde. Onze strategie Climate Global Credits belegt in bedrijfsobligaties en de strategie Climate Global Bonds belegt in zowel credits als staatsobligaties.

Krachtig beleid, op basis van het commitment om bij te dragen aan de strijd tegen klimaatverandering, vormt het fundament voor al deze ontwikkelingen. In lijn met de lancering van de klimaatstrategieën streeft Robeco nu ook naar een netto-uitstoot van nul in 2050 voor het hele beheerde vermogen.

Ook in de toekomst blijven we met innovaties komen, vooral op het gebied van klimaatverandering, groene obligaties en de SDG's.

BEKIJK
DE VIDEO

ER ZIJN VEEL KLIMAATRISICO'S, MAAR ZIJN ER OOK KANSEN?

Gilbert Van Hassel
CEO

"Persoonlijk vind ik risico een slechte drijfveer. Ik denk zelf liever in kansen. Positief denken spreekt mensen aan en daarom is dat de juiste manier om er tegen aan te kijken. We bevinden ons nu midden in een klimaatcrisis. En crisissituaties zetten mensen gek genoeg aan om na te denken over innovatieve oplossingen. De komende jaren komen veel innovatieve oplossingen bovendien. Innovatie kan ook leiden tot efficiëntie. En die efficiëntie in de economie is de afgelopen 10-20 jaar niet echt veel verbeterd. Ik denk dat deze innovaties veel efficiëntiewinst gaan opleveren. En tot slot zie je dat nieuwe ideeën, nieuwe technologieën leiden tot een stijging op de arbeidsmarkt en tot meer banen. Al met al denk ik dat een positieve aanpak, als we het goed doen, veel meer oplevert dan wanneer we alleen kijken naar de risico's."

Masja Zandbergen
Head of Sustainability
Integration

"Er zijn zoveel kansen. Het zijn er te veel om nu te bespreken in dit interview. Ik wil graag de regels van de Trias Energetica even noemen. Die gaan ten eerste over het besparen van energie. Ten tweede over hernieuwbare energie. En ten derde, als we echt fossiele brandstoffen moeten gebruiken, zoals bijvoorbeeld in de luchtvaart, moeten we er wel voor zorgen dat dat zo efficiënt mogelijk gebeurt. Deze drie gebieden zijn allemaal beleggingskansen."

Lucian Peppelenbos
Climate Strategist

"In mijn ogen zijn de risico's en kansen van de klimaatverandering nauw met elkaar verbonden. Ze zijn de twee kanten van dezelfde medaille. De gevolgen van de klimaatverandering, welke impact die precies gaat hebben op landen, sectoren en bedrijven, is onzeker en ongelijk. De effecten zullen sterk uiteenlopen. De kansen liggen in het selecteren van de juiste bedrijven, in de juiste landen."

Victor Verberk
CIO Fixed Income and Sustainability

"Mensen hebben het altijd over de dreigingen en de negatieve gevolgen. Maar voor beleggers en hun klanten zijn er ook heel veel kansen. Sommige bedrijven raken inderdaad opgescheept met gestrande activa en blijven daardoor achter. Maar tegenover deze achterblijvers staan natuurlijk ook bedrijven die het juist wel goed doen. En in het TCFD-raamwerk, de Task Force on Climate-related Financial Disclosures, staan zowel dreigingen als kansen. De kansen zijn de bedrijven met de juiste productmix, CO₂-arme producten of toegang tot schone energie, schoon water, en een concurrentievoordeel natuurlijk. Gestrande activa, winnaars, verliezers. Goed voor stock picking, heel goed voor actief beheer. Het is slecht nieuws voor passief beleggen, dat de afgelopen jaren heel groot is geworden. Met een passief product beleg je namelijk ook in de verkeerde bedrijven. En dat accepteren klanten niet meer. Dat vraagt om actief beheer. Er moeten nieuwe universums gecreëerd worden, die in lijn zijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen."

Carola van Lamoen
Head of Sustainable Investing

"Er zijn talloze kansen voor beleggers. Naast decarbonisatie biedt ook CO₂-compensatie mooie kansen, een gebied waar nog niet zoveel aandacht voor is. Hoe kunnen wij als beleggers dan beleggen in natuurgebaseerde oplossingen om CO₂ te compenseren, bijvoorbeeld door bomen te planten. Ik verwacht dat dit onderwerp meer in de schijnwerpers komt tijdens de volgende klimaatconferentie in Glasgow. De komende jaren gaan we hier een snelle ontwikkeling in zien, denk ik. Daarmee krijgen wij, als beleggers, extra middelen tot onze beschikking om de transitie naar een CO₂-arme economie te versnellen."

Hoe regelgeving duurzaam beleggen stimuleert

De beleggingswereld had altijd al te maken met regelgeving, om eindbeleggers te beschermen en normen in stand te houden in deze biljoenenindustrie. Wel nieuw is dat de regelgeving nu veel meer is gericht op het stimuleren van duurzaam beleggen, vooral via ingrijpende maatregelen van de Europese Unie (EU).

Een pakket aan nieuwe maatregelen, opgenomen in het Sustainable Finance Action Plan (SFAP) van de EU, moet duurzaam beleggen stimuleren in deze groep van 27 landen. Het plan is vooral bedoeld om de klimaatdoelen van het Akkoord van Parijs en de Europese Green Deal te realiseren.

Het plan krijgt deels gestalte in de vorm van nieuwe regels, zoals de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), die duidelijk maakt wat duurzame beleggingsfondsen zijn, en de Taxonomy Regulation, die vermogensbeheerders verplicht te rapporteren over hun (positieve en negatieve) impact.

Drie hoofddoelen

Het SFAP heeft drie hoofddoelen. Ten eerste moet het kapitaalstromen naar duurzame beleggingen loodsen, weg van sectoren die medeverantwoordelijk zijn voor de opwarming van de aarde, zoals fossiele brandstoffen. Ten tweede moet het opnemen van duurzaamheidsfactoren in het risicomanagement mainstream worden. En tot slot moet het transparantie en langetermijndenken stimuleren in de financiële wereld en economie.

De SFDR streeft ernaar om het duurzaamheidsprofiel van fondsen beter vergelijkbaar en begrijpelijker te maken voor eindbeleggers. In het beleggingsproces moeten de fondsen daarom gebruikmaken van vastgestelde maatstaven voor eigenschappen op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur (environmental, social and governance; ESG). Zoals de naam al suggereert, komt de nadruk veel sterker te liggen op openheid, met onder meer nieuwe regels voor het vaststellen van schadelijke impact van ondernemingen waarin is belegd.

Robeco heeft een speciaal projectteam van meer dan 40 mensen samengesteld om alle aspecten van het SFAP, dat in fases wordt ingevoerd, te integreren in onze processen. De eerste belangrijke deadline van 10 maart 2021 voor de categorisering van fondsen en de vereiste informatieverzameling in prospectussen van fondsen en op websites werd gehaald zonder problemen.

Historische overeenkomsten

Het SFAP is in maart 2018 opgesteld door de Europese Commissie, als reactie op de historische ondertekening van het Akkoord van Parijs in december 2015 en op de Duurzame

Ontwikkelingsagenda voor 2030, die eerder in 2015 was opgesteld door de Verenigde Naties (VN) en aan de basis stond van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Daarnaast sluit het plan ook aan bij de Europese Green Deal, die ervoor moet zorgen dat de EU in 2050 CO₂-neutraal is.

De regelgeving heeft een breed bereik en geldt onder meer voor vermogensbeheerders, pensioenfondsen, banken en verzekeraars. Een heel zichtbaar en invloedrijk element in de nieuwe regelgeving is de verdeling van fondsen en mandaten in drie categorieën, zoals beschreven in Artikel 6, 8 en 9 van de SFDR.

Mate van duurzaamheid

- Artikel 6-fondsen integreren geen enkele vorm van duurzaamheid in hun beleggingsproces.
- Artikel 8 is van toepassing “...wanneer een financieel product onder andere ecologische of sociale kenmerken of een combinatie van die kenmerken promoot, op voorwaarde dat de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur volgen.”
- Artikel 9 geldt voor producten die zich specifiek richten op duurzame beleggingen en is van toepassing “...indien een financieel product duurzame beleggingen tot doel heeft en een index als referentiebenchmark is aangewezen.”

Ongeveer 95% van de fondsen van Robeco is geclassificeerd als Artikel 8 (83%) of Artikel 9 (12%) en slechts 5% als Artikel 6. Onder Artikel 8 vallen de standaard strategieën met ESG-integratie en de specifieke duurzaamheidsstrategieën. De Artikel 9-fondsen zijn de impactstrategieën die vallen onder het merk RobecoSAM. Slechts een handjevol fondsen integreert geen ESG-factoren, bijvoorbeeld omdat ze gebruikmaken van derivaten of kasrekeningen.

Prioriteit geven aan negatieve impact

De SFDR vereist ook van vermogensbeheerders dat ze ‘verklaringen over negatieve impact’ afleggen, waarin ze beschrijven hoe ze de belangrijkste impact van ondernemingen meewegen in hun beleggingsbeslissingen. Daarnaast moeten ze aangeven hoe ze deze negatieve impact beperken.

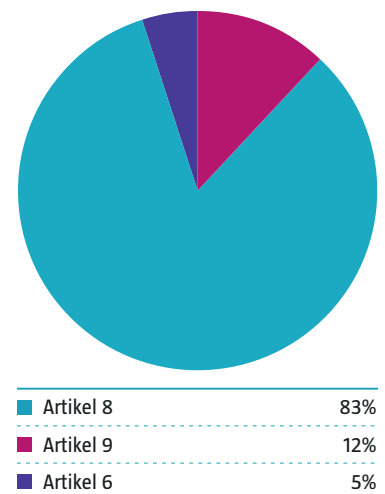
Hiervoor is een systeem ontwikkeld met 64 indicatoren voor negatieve impact. Voor 18 van deze indicatoren geldt een verplichte rapportage en voor de overige 46 is de rapportage vrijwillig. Hoewel de precieze eisen nog maar kort geleden bekend zijn gemaakt, is Robeco al druk bezig zich hierop voor te bereiden. Zo wordt er al een prototype van een tool ontwikkeld die de impact van de regelgeving beoordeelt.

EU Taxonomy

Een ander belangrijk element van de SFAP is de voorgestelde EU Taxonomy Regulation, die moet zorgen voor een eenduidige opvatting over wat er precies wordt verstaan onder ‘groene activiteiten’. De EU heeft minimumcriteria opgesteld waar economische activiteiten aan moeten voldoen om als ecologisch duurzaam beschouwd te worden.

Kort gezegd moeten activiteiten bijdragen aan één of meerdere van de volgende zes milieudoelen: tegengaan van klimaatverandering, aanpassing aan klimaatverandering, bescherming van water en marieme hulpbronnen, transitie naar een circulaire economie, afvalpreventie, en bescherming of herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Figuur 14: 95% van onze fondsen zijn geclassificeerd als Artikel 8 of 9

Bron: Robeco, maart 2021

Europese nutsbedrijven: een uitgelezen kans om te beleggen in klimaatverandering

Deze bedrijven hebben de unieke kans om de klimaatverandering te bestrijden en voorop te blijven lopen in de wereldwijde energietransitie. We zijn positief over de kredietkwaliteit van de sector, zegt Ihor Okhrimenko, Senior Credit Analyst.

De sector nutsbedrijven loopt voorop in de wereldwijde uitdaging om de energievoorziening voor de groeiende bevolking betaalbaar, CO₂-arm en betrouwbaar te maken. Daarnaast levert de sector een bijdrage in de strijd tegen klimaatverandering door energiecentrales te decarboniseren. Verder is de sector klaar om te profiteren van de ontwikkeling van duurzame technologieën die de afgelopen jaren heeft gezorgd voor een snelle daling van de genivelleerde energiekosten voor wind- en zonne-energie. In 2019 hebben een grote stroom financieel kapitaal, progressief beleid en technologische ontwikkelingen geleid tot voortgang op milieugebied, vooral in Europa. Toch is er wereldwijd nog veel werk te verrichten in de strijd tegen klimaatverandering.

De Europese Green Deal en het Climate Target Plan voor 2030 waren in 2019 en 2020 een doorbraak in de klimaatambities van de Europese Unie (EU). De Covid-19-crisis heeft deze plannen verder versneld, want de inspanningen voor decarbonisatie worden ingezet om het economische herstel te ondersteunen. In de zomer van 2021 gaat de Europese Commissie alle EU-wetgeving op het gebied van klimaat en energie afstemmen op de nieuwe plannen.

De Europese sector nutsbedrijven staat op de tweede plaats wat betreft uitstoot – waarbij de uitstoot is afgezet tegen het kapitaal – met een bijdrage van 32% aan de industriële Scope 1-emissies. Dat is gebaseerd op een analyse van Robeco van 424 Europese bedrijven uit 11 sectoren. De sector nutsbedrijven stoot 1 kilo broeikasgas uit voor iedere EUR 1 aan inkomsten en voor iedere EUR 1,6 aan bedrijfswaarde. Kunnen Europese nutsbedrijven het komende decennium de uitstoot reduceren, de inkomsten en winstgevendheid laten groeien en hun waarderingen verbeteren, en dat allemaal terwijl ze de wereldwijde energietransitie blijven ondersteunen en zonder te verliezen van grote oliemaatschappijen?

Volgens het Internationaal Energieagentschap is de uitstoot in de 27 EU-landen, dankzij het beleid dat sinds halverwege 2020 wordt doorgevoerd, in 2030 met 30% afgenomen ten opzichte van het niveau in 1990. Hun aandeel in de wereldwijde uitstoot zou dan ruimschoots gehalveerd moeten zijn tot 5,7%. Het decarbonisatiedoel dat de EU onlangs heeft aangekondigd, is ambitieus te noemen: 55% minder uitstoot in 2030 en een netto-uitstoot van nul in 2050. Deze doelen zijn veel ambitieuzer dan het vorige doel van 'ten minste 40%' lager in hetzelfde tijdsbestek.

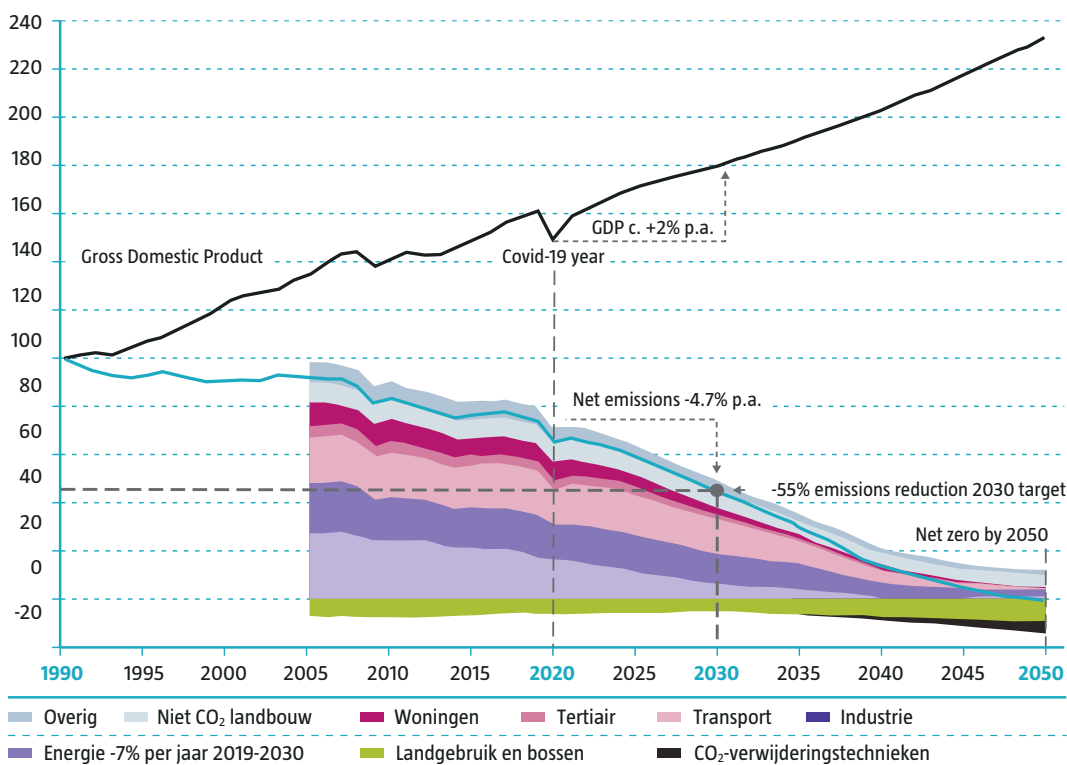
Een steile weg naar decarbonisatie

De EU wil dit doel bereiken door bijvoorbeeld de hoeveelheid hernieuwbare energie te verhogen, energie-efficiëntie te stimuleren en het bereik van een CO₂-heffing te vergroten. Dit nieuwe voorstel is in lijn met het streven van het Akkoord van Parijs om de wereldwijde stijging van de temperatuur onder de 2°C boven het pre-industriële niveau te houden. Voor de energiesector, hoofdzakelijk vertegenwoordigd door nutsbedrijven, is de weg naar decarbonisatie veruit het steilst.

De Europese sector nutsbedrijven deed het relatief goed in 2020, want de scherpe daling van de vraag naar energie in het voorjaar is voor een deel alweer hersteld. Aan het begin van 2021 zijn de balansen in de sector gezond, is er voldoende liquiditeit, zijn de credit ratings stabiel en zien we een herstel van de winsten. Dat geldt vooral voor bedrijven met een groot aandeel hernieuwbare energie en netwerken, en met een sterke pijplijn met beleggingskansen voor 2021-2023.

Figuur 15: De route naar decarbonisatie voor sectoren

Voor nutsbedrijven in de energiesector is de weg naar decarbonisatie veruit het steilst tussen 2020 en 2030 (1990 = 100).

Bron: 'Stepping up Europe's 2030 climate ambition', plan van de Europese Commissie, september 2020; annotaties van Robeco.

Wat zoeken we in credits van nutsbedrijven?

We zijn positief over nutsbedrijven die de kwaliteit van hun assets verbeteren en hun kostenstructuur verlagen, terwijl ze actief en effectief toewerken naar diversificatie. Daar komt meer bij kijken dan alleen een verschuiving weg van fossiele brandstoffen en kernenergie naar hernieuwbare energiebronnen (wind- en zonne-energie). Zo moet er ook geïnvesteerd worden in netwerken, strategieën voor energie-efficiëntie in leveringsactiviteiten, rapportage over Scope 1-, 2- en 3-emissies met geloofwaardige doelen voor een lagere uitstoot, en geografische diversificatie naar opkomende markten.

We zijn positief over de kredietkwaliteit van de sector. Toonaangevende nutsbedrijven hebben de prioriteit van hun kapitaaluitgaven verschoven naar hernieuwbare energie en netwerken, waarbij de verwachte nettoschuld/EBITDA wordt gezien als beheersbaar.

Als we specifiek kijken naar de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG's), richten we ons op issuers die met hun activiteiten positief bijdragen aan SDG 7 (Betaalbare en duurzame energie) en SDG 13 (Klimaatactie) door te screenen op bepaalde positieve en negatieve KPI's. Voorbeelden hiervan zijn hernieuwbare energie/kernenergie in de energiemix, verkoop aan opkomende markten, uitbreidingsplannen voor kerncentrales/kolengestookte centrales, en de CO₂-intensiteit van de activiteiten. Wij zijn ervan overtuigd dat de financiële prestaties van bedrijven met deze positieve eigenschappen op de langere termijn betrouwbaarder en stabiel zijn.

Oplossingen

Robeco bood zijn klanten al duurzame beleggingen lang voordat de klimaatverandering een wereldwijd probleem was. Vandaag de dag lopen we nog steeds voorop in klimaatoplossingen, van op maat gemaakte fondsen tot thematische strategieën gericht op de langetermijneffecten van de opwarming van de aarde.

71%

van de beleggers ziet energie-opslagsystemen als een zeer aantrekkelijke beleggingskans.

Tijdens de recente lockdowns ontstond op de energiemarkt een onbalans tussen vraag en aanbod (minder vraag naar energie en een groter aanbod hernieuwbare energie), waardoor de belangstelling voor energieopslagsystemen toenam.

67%

van de beleggers ziet bosbouw als een relevante kans.

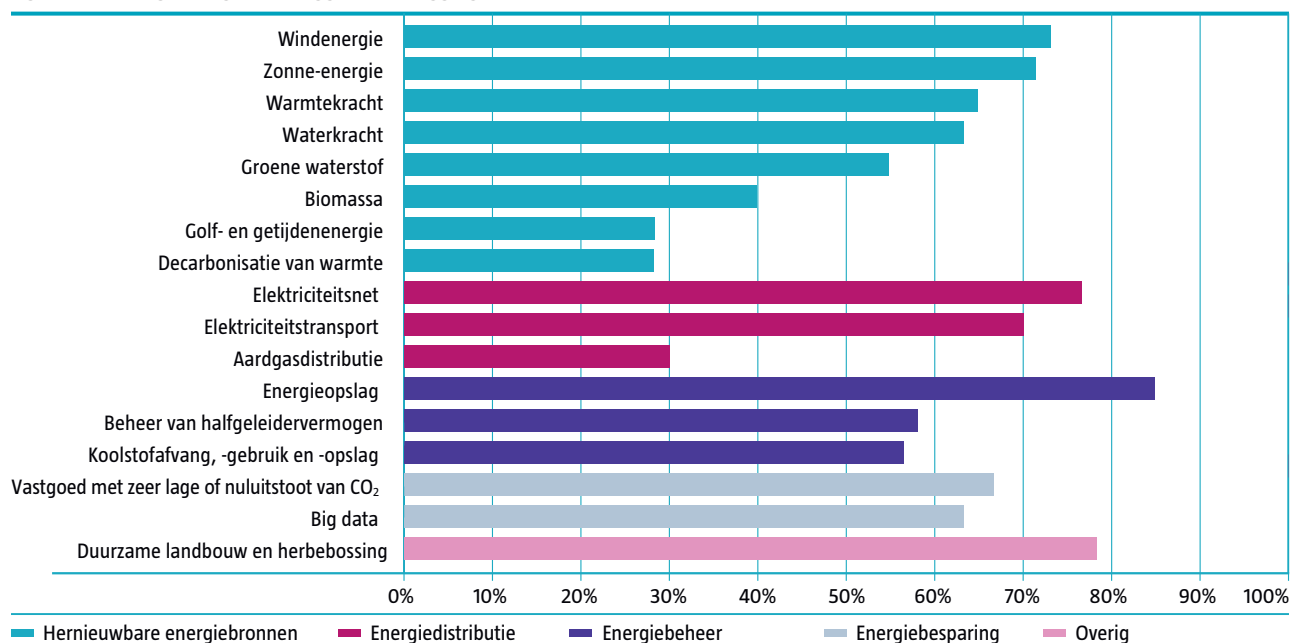
Bosbouw, in het Akkoord van Parijs genoemd als een belangrijk onderdeel van de oplossing tegen klimaatverandering, wordt steeds relevanter voor beleggers die streven naar een duurzaam rendement en voordelen voor het milieu en de maatschappij.

64%

van de beleggers is geïnteresseerd in kansen op het gebied van windenergie.

Hernieuwbare energiebronnen en energienetten worden ook door veel beleggers als een aantrekkelijke beleggingskans beschouwd, evenals energie-efficiëntie. Wind- en zonne-energie scoren het beste.

Figuur 16: Belangstelling van beleggers in beleggingskansen

Bron: Robeco Global Climate Survey 2021

Desinvesteren – de snelle remedie die geen oplossing is

Masja Zandbergen
Head of Sustainability Integration

Beleggers moeten hun portefeuille decarboniseren om te voldoen aan hun netto-nultoezegging. Velen zijn al begonnen met het verkopen van steenkoolproducenten. Maar dat is niet het antwoord op klimaatverandering.

Het verkopen van een belang in een CO₂-intensief bedrijf is een snelle remedie, omdat daarmee direct de ecologische voetafdruk van de portefeuille kleiner wordt. Maar het is geen antwoord op de veel bredere uitdaging van het decarboniseren van de onderliggende economische activiteiten van het bedrijf. Desinvesteren verplaatst simpelweg het probleem van de ene belegger naar de andere. Veel fossiele beleggingen die worden afgestoten of uitgesloten worden weer door een andere belegger aangekocht. Vaak belanden ze dan in particuliere handen waardoor ze buiten het openbare toezicht vallen. “We kunnen een financiële portefeuille wel decarboniseren, maar dat is niet hetzelfde als decarbonisatie van de reële wereld. En de reële wereld is uiteindelijk wat telt”, zegt Masja Zandbergen, hoofd ESG-integratie.

“Het verkleinen van de CO₂-voetafdruk van een portefeuille door beleggingen te verkopen betekent alleen maar dat die CO₂ in de portefeuille van een andere belegger terecht komt. En zo verandert er niets op de wereld. Daarom is engagement met die ondernemingen ook zo belangrijk. Op die manier wordt decarbonisatie werkelijk een onderdeel van hun bedrijfsstrategie.”

“Decarbonisatie moet onderdeel worden van de manier waarop bedrijven denken over waardecreatie op de lange termijn. Dat is feitelijk de essentie van decarbonisatie – nieuwe bedrijfsmodellen op basis van een CO₂-arme economie.”

De wereld verdrinkt in afval – circulaire oplossingen zijn een reddingsboei

Het lineaire take-make-dispose-model verwoest onze planeet.

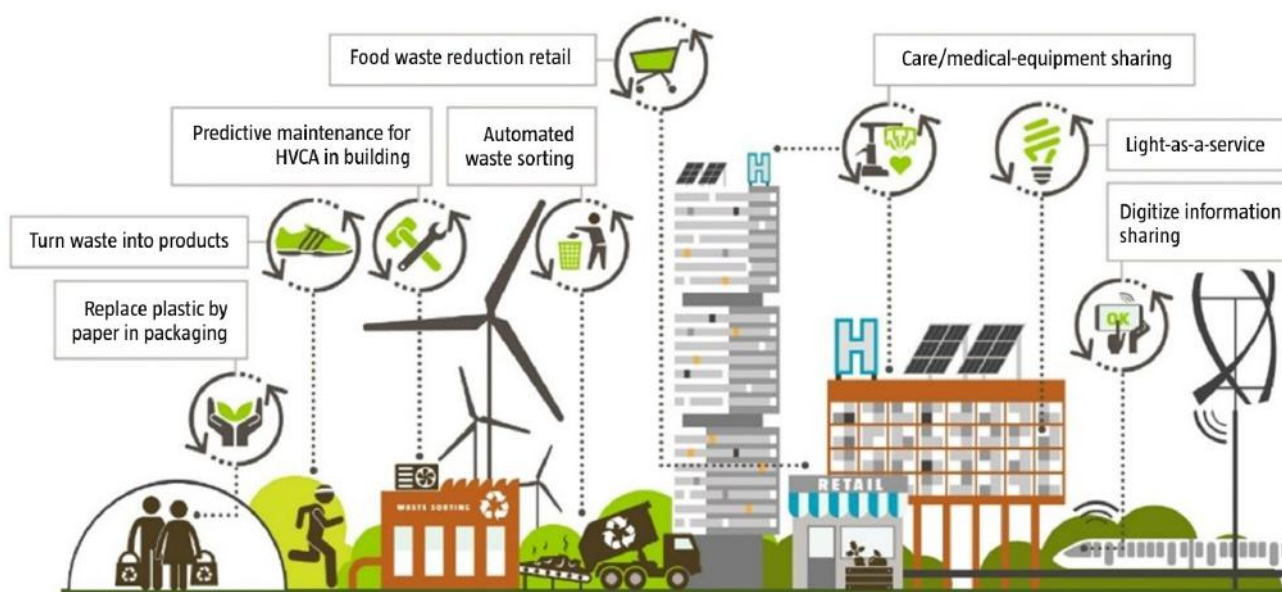
De circulaire economie begint waar lineaire modellen eindigen, door afgedankte producten terug te brengen in de productiecycclus. Circulaire oplossingen richten zich niet op het winnen van meer hulpbronnen voor productie, maar op recycling, herstel en hergebruik van bestaande materialen. In de circulaire economie wordt waarde behouden en opnieuw ingezet in plaats van vernietigd.

Onze strategieën Circular Economy en Smart Materials beleggen in ondernemingen op het raakvlak van duurzaamheid en technologie die innovatieve oplossingen ontwikkelen om het gebruik van hulpbronnen en economische groei in balans te brengen.

Er valt haast niet te ontkomen aan de schadelijke effecten van lineaire toeleveringsketens in de wereldeconomie. Bergen afval op stortplaatsen, kustlijnen bezaaid met rommel en luchtverontreiniging zijn de zichtbare sporen van het take-make-dispose-paradigma, dat ondernemingen voeden en consumenten verslinden. Maar een overmatige output is slechts één kant van het probleem, want ook de eindeloze winning van natuurlijke hulpbronnen als input voor de productie is een ernstige bedreiging voor het milieu.

De principes van een circulaire economie helpen ieder deel van de toeleveringsketen optimaal te benutten om het gebruik van hulpbronnen terug te dringen en het volledige potentieel van de middelen te gebruiken.

Figuur 17: De oneindigheid van circulaire mogelijkheden

Bron: Robeco

Ontwerp van milieuvriendelijke middelen

Het herontwerpen van middelen is gericht op afvalreductie in de eerste fasen van de toeleveringsketen, door hernieuwbare in plaats van schaarse hulpbronnen te gebruiken en schone in plaats van vervuilende middelen. Het gebruik van virgin plastics in productverpakkingen is hier een mooi voorbeeld van. Het verkrijgen en produceren van plastic materiaal is goedkoop, maar de prijs voor het milieu is vernietigend hoog. De afgelopen decennia zijn miljarden kubieke ton plastic geproduceerd, waarvan het grootste deel (91%) maar kort is gebruikt.

Ieder jaar worden miljoenen kubieke ton verbrand door afvalverwerkingsbedrijven of gedumpt op stortplaatsen of in zee, met verwoestende gevolgen voor het milieu. De verbranding van plastic draagt fors bij aan de uitstoot van broeikasgassen en in oceanen raken zeedieren verstrikt in plastic afval, raken aquatische habitats beschadigd en wordt de biodiversiteit bedreigd.

Maar hiervoor zijn circulaire oplossingen beschikbaar. Hernieuwbare productiemiddelen verwerken biologische materialen, zoals plantaardige vezels, algenolie en complexe eiwitten in verpakkingen, waardoor er minder plastic materiaal nodig is.

Er worden niet alleen hernieuwbare en energiezuinige alternatieven toegepast voor plastic consumentenverpakkingen, maar ook voor andere producten in andere industriële sectoren. In de industriële sector kunnen lichtgewicht carbonvezels bijvoorbeeld zwaar staal vervangen in voertuigen en machines, zodat die minder brandstof nodig hebben. Daarnaast wordt in de bouwsector bioplastic gebruikt om de duurzaamheid van bouwmaterialen te verbeteren zonder dat ze minder milieuvriendelijk worden. In de landbouw wordt chemische kunstmest vervangen door biologische voedingsstoffen, om de planten op een natuurlijke manier te beschermen en te voeden in plaats van op een synthetische.

Herstel en hergebruik

Het verlengen van de levensduur van producten is een ander belangrijk aspect van de circulaire economie. Concepten voor modulair ontwerp kunnen hierbij helpen. Modulair ontworpen producten zijn eenvoudig uit elkaar te halen, zodat versleten onderdelen vervangen of gerenoveerd kunnen worden. Daarnaast spelen uitgebreide reparatie- en onderhoudsdiensten, om producten in goede staat te houden en optimaal te laten functioneren, ook een belangrijke rol in het terugdringen van de hoeveelheid afval.

Dat producten op een gegeven moment versleten zijn, is onvermijdelijk. In het lineaire model zouden ze dan op de afvalberg belanden, maar circulaire oplossingen maken gebruik van vindingrijkheid en technologie om producten na hun levensduur weer op te nemen in de productiecycclus. Ondernemingen die zich richten op recycling en het beheer van afgedankte producten, herwinnen de intrinsieke waarde van die afgedankte producten voor hergebruik als input in de productiecycclus van nieuwe producten of diensten.

Profiteren van de digitale economie

Het transformeren van conventionele toeleveringsketens is een immense opgave en zou niet mogelijk zijn zonder de ondersteuning van technologie. Het bereik, de snelheid en de schaal van digitale handelsplatforms leveren nieuwe mogelijkheden op om de principes van de circulaire economie toe te passen in latere fasen van de toeleveringsketen. Het succes van de 'deeleconomie', waarin consumenten en leveranciers kunnen samenwerken en gezamenlijk gebruik kunnen maken van bestaande middelen (zoals auto's, chauffeurs, ruimtes en kantoren), laat zien hoe krachtig de combinatie van circulaire principes en technologie is.

Maar we zien de principes van delen ook terug hoger in de waardeketen, wat samenwerking bevordert en inefficiënties in de ontwerp-, productie-, gebruiks- en recyclingfase vermindert. Productieprocessen worden op dit moment gedomineerd door inflexibele, mechanische en fysische processen. Robots, automatisering en software zijn modulair en zeer aanpasbaar, zodat ze geherprogrammeerd kunnen worden als dat nodig is.

Daarnaast verbinden augmented reality, het Internet of Things en cloudtechnologieën sensoren in fabrieken met interfaces op externe apparaten, die waardevolle informatie verschaffen en zorgen voor een naadloze verbinding tussen ontwerpers, fabrikanten, leveranciers en zelfs klanten. Dit leidt tot betere ontwerpen, hogere kwaliteit, lagere kosten en snelle productie en maakt het opvangen van afval, recycling en het beheer van afgedankte producten eenvoudiger.

Onze strategieën Circular Economy en Smart Materials beleggen in de technologieën die inefficiënties en afval in de toeleveringsketen verminderen en hulpbronnen overlaten voor toekomstige generaties. Deelnemende beleggers hebben niet alleen toegang tot duurzame groeithema's voor de lange termijn, maar helpen ook met het gooien van een reddingsboei naar een planeet die in nood verkeert.

De wereldbevolking groeit, maar hulpbronnen worden schaarser

In het hele proces van veld tot vork maakt slimme landbouw gebruik van technologieën om hulpbronnen optimaal te gebruiken, oogsten te verbeteren, de hoeveelheid afval te beperken, de biodiversiteit te beschermen en de voedselveiligheid te verbeteren in de gehele waardeketen van voedingsmiddelen. Onze strategieën Sustainable Water en Circular Economy beleggen in ondernemingen die gebruikmaken van technologische ontwikkelingen om uitputting van de watervoorraad tegen te gaan en van slimme landbouwtechnieken voor bodem- en gewasbeheer.

Meer mensen, minder land, minder water

Volgens een schatting van de VN is de wereldbevolking in 2050 toegenomen tot 9,7 miljard mensen. Dat betekent dat ieder jaar ruim 65 miljoen extra monden gevoed moeten worden, waardoor de druk op de voedingsmiddelen- en de landbouwsector om meer te produceren toeneemt. Daar komt nog bij dat land nog schaarser wordt, doordat bevolkingen en steden exponentieel groeien. Het aantal megasteden – met meer dan 10 miljoen inwoners – neemt over de hele wereld toe, vooral in opkomende markten.

Land is niet de enige essentiële hulpbron waar een tekort aan is. Door de sterke bevolkingsgroei neemt namelijk ook het watergebruik toe. De wereldwijde vraag naar water is nu al groter dan het aanbod. Zo'n twee miljard mensen leven in een gebied met een acuut watertekort.

De landbouwsector is de grootste afnemer van water, want de hoeveelheid water voor het produceren van voedsel ligt vele malen hoger dan de hoeveelheid voor persoonlijk gebruik. Zo is voor de productie van slechts één appel maar liefst ruim 70 liter water nodig.

Figuur 18: Hoeveelheid water in liters die nodig is voor de productie van één kilo voedsel

Bron: www.waterfootprint.org

Wereldwijd verschuiven eetgewoonten van vezelrijke producten zoals wortels, knollen en granen naar dierlijke eiwitten zoals vlees en zuivel, waar exponentieel meer water en andere hulpbronnen voor nodig zijn. Sommige van deze verschuivingen zijn gezond en ook wenselijk, maar ze zijn wel hulpbronintensief en duur en zetten nog meer druk op de watervoorraad. Voor bijvoorbeeld het produceren van één kilo rundvlees is 15.000 liter water nodig.

Uitdagingen op milieugebied

Om de oogst fors te vergroten maakt de industriële landbouw gebruik van kunstmest, onkruidverdelgers en bestrijdingsmiddelen tegen insecten, om zo de groei van gewassen te stimuleren en te beschermen. Deze maatregelen leveren op de korte termijn inderdaad een grotere oogst op, maar hebben op de lange termijn desastreuze gevolgen voor het omliggende land en de ecosystemen. Het overschot aan chemicaliën sijpelt door in het grondwater en stroomt naar beken, rivieren, meren en vijvers, waardoor inheemse planten en dieren doodgaan.

Bovendien is de landbouw zeer kwetsbaar voor de schadelijke effecten van de opwarming van de aarde. In sommige regio's gaan hele oogsten verloren door hevige regenval en overstromingen, terwijl gewassen in andere gebieden juist zwaar te lijden hebben van hittegolven en extreme droogte. Boeren moeten zich steeds sneller aanpassen om schade aan hun gewassen en verloren oogsten te voorkomen. Tegelijkertijd moeten boeren, om de wereld te voeden zonder de planeet te beschadigen, hun hulpbronnen optimaal gebruiken en klimaatvriendelijke processen ontwikkelen om tot een productieve en veerkrachtige landbouw te komen.

Betere watervoorziening, kwaliteit beschermen

Een robuuste watervoorziening is essentieel voor de productiviteit van de landbouw. Onze Sustainable Water-strategie belegt in ondernemingen die met oplossingen komen om de waterbronnen te maximaliseren in de cyclus voor de winning en het hergebruik van water. In gebieden met een watertekort ontwikkelen ondernemingen in de portefeuille methodes om water veilig te stellen uit de omliggende omgeving. Veel landen die niet aan zee liggen, investeren in technologieën om regenwater op te vangen en te zuiveren. En aan het andere uiteinde investeren droge landen met toegang tot zeewater in ontziltingsinstallaties. Het zuiveren van afvalwater met microfiltratiemembranen en ultraviolet licht zijn ook effectieve technologieën waarmee regio's iets kunnen doen tegen een chronisch watertekort.

Daarnaast zijn efficiënte netwerken van pompen, leidingen, kranen en irrigatiesystemen nodig om het water te verplaatsen naar de velden en boerderijen. Dankzij de digitalisering zijn deze netwerken uitgerust met sensoren die razendsnel lekkages en breuken detecteren, het vochtgehalte in de grond monitoren, en de watertoevoer aanpassen op basis van wat de grond nodig heeft. Verder draagt de vooruitgang op het gebied van waterzuivering en -analyse bij aan het identificeren en onttrekken van chemicaliën, kunstmest en verontreinigende stoffen uit afval- en afvoerwater, zodat dit veilig in het milieu kan worden teruggevoerd of in het systeem kan worden teruggebracht.

Tot slot gaat het belang van water verder dan het bewateren en voeden van gewassen. Het verbeteren van de waterretentie van de grond draagt namelijk ook bij aan het herstel van plantaardig materiaal en het beperken van erosie. En dat zorgt dan weer voor voedzamere gewassen en gezonder vee.

Van plant tot bord

Zorgen voor een veilige watervoorziening is niet de enige benadering voor een duurzame landbouw. Onze Circular Economy-strategie belegt in het hele proces van plant tot bord in oplossingen die de efficiëntie in de landbouw en voedselsystemen verbeteren. Slimme landbouw is gericht op het beperken van input en het beschermen van grond en begroeiing en is daardoor klaar voor het toepassen van circulaire principes. Er wordt al volop gebruikgemaakt van GPS-technologie voor de navigatie van tractoren en oogstmachines, waardoor de kosten en de CO₂-uitstoot van landbouwmachines afnemen.

Daarnaast kan landbouwapparatuur met behulp van kunstmatige intelligentie en *machine learning* geleerd worden onkruid te herkennen en automatisch gewasbeschermende chemicaliën te spuiten met ongekeerde precisie en nauwkeurigheid. Zo kan de hoeveelheid gebruikte chemicaliën met maar liefst 90% worden teruggebracht, waardoor de biodiversiteit veel beter beschermd wordt zonder dat het ten koste gaat van de oogst.

De bevolkingsgroei, schaarse hulpbronnen en klimaatverandering vergen veel van de landbouwsector en het milieu. Onze beleggingsstrategieën Sustainable Water en Circular Economy helpen deze uitdagingen aan te pakken door oplossingen te bieden die niet alleen effectief en efficiënt zijn voor gewassen en vee, maar die ook een positief effect hebben op al het leven op aarde.

BEKIJK
DE VIDEO

WELKE OPLOSSINGEN BIEDT ROBECO?

Masja Zandbergen

Head of Sustainability Integration

“Laten we het even hebben over de thematische RobecoSAM-strategieën. Sommige van deze strategieën bestaan al heel lang. Zo stamt de waterstrategie al uit 2000. Ze spelen allemaal in op de thema's die ik net noemde, het decarboniseren van de hele economie en het besparen van energie. Smart Energy, Smart Materials, Circular Economy, deze strategieën spelen allemaal in op de genoemde thema's. Ze zijn dan ook uitstekende beleggingskansen voor onze klanten.”

Gilbert Van Hassel

CEO

“Eind vorig jaar hebben we twee vastrentende klimaatstrategieën gelanceerd. En volgens mij waren dat de eerste ter wereld. Uiteraard hebben we, inmiddels enige tijd al, een fonds voor groene obligaties. We zijn ook heel actief op het gebied van engagement en samenwerking met onze klanten. Zo gaan we in dialoog met bedrijven die achterblijven met hun klimaatactie om ervoor te zorgen dat ze meer tempo maken.”

Carola van Lamoen

Head of Sustainable Investing

“Om te beginnen wil ik duidelijk zeggen dat er niet één enkele oplossing is om de klimaatverandering te bestrijden. We hebben vele oplossingen nodig, wij als wereld en ook als beleggers. En het goede nieuws is dat we al beschikken over veel oplossingen. We hebben onze thematische strategieën. We doen aan screening. We gaan een dialoog aan met bedrijven. En daarnaast hebben we ook onze klimaatstrategieën, met een focus op bedrijven die vooroplopen in de transitie, en onze strategieën voor groene obligaties, die in feite zijn gericht op het financieren van de transitie.”

Victor Verberk

CIO Fixed Income and Sustainability

“We hebben drie categorieën. Maar het belangrijkste is dat onze standaard fondsen, de normale fondsen, lichtgroen zijn. We integreren ESG-factoren, waardoor we beter geïnformeerd zijn. We creëren betere risicocorrigeerde rendementen. Daarnaast hebben we ook de impactstrategieën. Die noemen we donkergroen onder de SFDR-regelgeving. En die zorgen echt voor een positieve impact, in de echte wereld. Daarmee brengen we het watergebruik echt omlaag, verlagen we het aantal sterfgevallen in productieprocessen en beperken we de CO₂-uitstoot.”

Lucian Peppelenbos

Climate Strategist

“Het levert niet alleen goede rendementen op, maar door te beleggen in oplossingen beperken we daadwerkelijk de klimaatverandering. We hebben het dan over beleggen in hernieuwbare energie, regeneratieve landbouw en CO₂-arme technologieën. Zo dragen we bij aan het voorkomen van een catastrofale opwarming van de aarde.”

Schone elektrificatie leidt de wereldeconomie naar netto-nul

Om in de 21e eeuw een netto-uitstoot van nul te realiseren en de klimaatverandering te beperken moet de industrie bijschakelen, van brandstof wisselen en van koers veranderen.

De groei van hernieuwbare energie is een krachtige katalysator voor de ontwikkeling van schone technologieën en oplossingen in de hele waardeketen van energie. De grootschalige inzet van zonne- en windenergie helpt bij het decarboniseren van de elektriciteitsproductie en slimme netwerken zorgen ervoor dat vraag en aanbod altijd op elkaar afgestemd zijn. Door accu's en groene waterstof aan te sluiten op het netwerk kan een overschot aan elektriciteit worden opgeslagen voor later gebruik. Daarnaast zien we in segmenten met een hoge uitstoot, zoals mobiliteit van personen, goederenlogistiek en het verwarmen van gebouwen, dat de schone elektrificatie al gaande is en op stoom begint te komen.

Nu de elektrificatie zich uitbreidt en de vraag naar elektriciteit toeneemt, moet de opgewekte energie op een efficiënte manier verbruikt worden. Geavanceerde technologieën helpen het energieverbruik van energieverslindende toepassingen en apparaten voor eindgebruikers in de bouw, de industrie, de transportsector en de IT-sector te beperken.

Onze strategieën Smart Energy en Smart Mobility beleggen in de waardeketen van schone energie en transport. Daarmee bieden ze beleggers gespreide exposure naar de megatrends decarbonisatie en duurzame mobiliteit.

Noodzaak in de energiesector

Gemeenschappen en economieën hebben elektriciteit nodig. Helaas wordt de primaire energievoorziening nog altijd gedomineerd door koolwaterstoffen en blijft de wereldwijde CO₂-uitstoot stijgen. De urgentie van de klimaatverandering is de drijvende kracht achter de inspanningen om de wereldeconomie te 'vergroenen', wat leidt tot ontwrichtende innovaties die de energiesector razendsnel veranderen.

Over de hele wereld komen regeringen met omvangrijke nieuwe initiatieven om complete economieën te decarboniseren. Daarbij springen vooral de toezeggingen van de VS en China in het oog, die eindelijk op één lijn liggen met het wereldwijde streven om de klimaatverandering tegen te gaan.

In het decarbonisatieproces is een centrale rol weggelegd voor de CO₂-vrije elektriciteit die wordt opgewekt met hernieuwbare energiebronnen. Volgens interne schattingen wordt in 2050 maar liefst 20 keer zoveel elektriciteit opgewekt met zonne-energie als nu en 10 keer zoveel met windenergie, zowel onshore als offshore. Hierdoor kan het aandeel van deze bronnen als percentage van het wereldwijde energieverbruik oplopen van 20% nu tot 50% in 2050. Dat wil zeggen dat het aandeel van hernieuwbare bronnen in de energiemix bijna gaat verdrievoudigen.

Elektrificatie van transport

De elektrificatie van de transportsector is de afgelopen jaren al flink op stoom gekomen en blijft een belangrijk thema voor energieregerelateerde beleggingen. De verkoop van elektrische auto's is sterk gestegen in belangrijke markten zoals Europa en China, en waarschijnlijk blijft die verkoop ook sterk. Ook hier wijzen interne schattingen weer op een enorme groei. We verwachten in 2021 namelijk bijna een verdubbeling in de verkoop van elektrische auto's ten opzichte van 2020, dat al een uitzonderlijk goed jaar was met een groei van 130% jaar-op-jaar in Europa en een sterk herstel in China tegen het eind van het jaar.

De strategieën beleggen binnen de transportsector niet alleen in producenten van elektrische auto's, maar ook in een groot aantal toeleveringsbedrijven die essentiële onderdelen leveren, zoals vermogenshalfeleiders, accuopslag, sensoren en actuatoren. Ook beleggen ze in ondernemingen die zich bezighouden met de infrastructuur voor het opladen.

Elektrificatie van bebouwing

De transportsector is niet de enige sector met een hoge uitstoot die verandert door de elektrificatie. Ook de bouwsector is in transitie. Volgens het Internationaal Energieagentschap zijn gebouwen en de bouw samen verantwoordelijk voor ruim een derde van het totale wereldwijde energieverbruik en voor bijna 40% van de directe en indirecte CO₂-uitstoot.

Gedreven door strengere emissienormen en het vooruitzicht van lagere energiekosten stappen commerciële gebouwen over op schone elektriciteit om alles van stroom te voorzien, van warmtepompen en koelsystemen tot energiezuinige verlichting en gebouwbeheersystemen.

Groene waterstof – de ontbrekende schakel

De elektrificatie heeft ook invloed op andere essentiële delen van het energiestelsel. Wind- en zonne-energie zijn schoon, maar ook afhankelijk van het weer. En dus is een constante energievoorziening niet gegarandeerd. Er moeten goedkope oplossingen ontwikkeld worden om een overschot aan opgewekte energie tijdelijk op te slaan. Binnen het personenvervoer bieden lithium-ion-accu's in elektrische auto's zo'n goedkope oplossing voor energieopslag. En inmiddels zitten er alweer verdere verbeteringen aan te komen.

Grootschaliger industrieën verbruiken meer energie en zijn daardoor lastig te elektrificeren, maar ook hier zien we schone oplossingen verschijnen. Zo wordt groene waterstof geproduceerd door water te scheiden in waterstofgas en zuurstofgas met behulp van CO₂-vrije elektriciteit van hernieuwbare bronnen. Naarmate de productie van groene waterstof wordt opgeschaald en de prijs ervan concurrerender wordt, wordt het een belangrijke schakel in de decarbonisatie van industrieën met een hoge CO₂-uitstoot. Denk daarbij aan langeafstandstransport (vrachtwagens, treinen, schepen en vliegtuigen) en industriële sectoren (zoals de productie van halfgeleiders, kunstmest en staal).

Een beleggingsportefeuille opladen

De decarbonisatie van energie gaat veel verder dan de productie van zonnepanelen en windmolens. Willen we de netto-uitstoot deze eeuw nog terugbrengen naar nul, dan is een transformatie nodig in de gehele waardeketen van energie.

Onze strategieën Smart Energy en Smart Mobility bieden beleggers gespreide exposure naar deze beleggingstrends voor de lange termijn, die de energiesector veranderen en ons dichterbij een CO₂-neutrale toekomst brengen.

‘Wij kunnen portefeuilles bouwen die zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs en tegelijkertijd sterke factorexposures bieden’

Robeco kondigde onlangs aan dat het de netto-uitstoot van broeikasgassen voor al het beheerde vermogen terug wil brengen naar nul in 2050. Daarom stellen we voor al onze strategieën decarbonisatiedoelen op, in lijn met de wereldwijde inspanningen om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C, zoals in 2015 afgesproken in het Akkoord van Parijs. Maar wat betekent dat in de praktijk voor beleggers? We bespreken dit met Arnoud Klep van ons Quantitative Equity-team.

Welke gevolgen hebben de recente aankondigingen van Robeco op de korte termijn voor de kwantitatieve aandelenstrategieën?

“We zijn nu van plan om de komende maanden enkele van onze duurzaamheidsstrategieën af te stemmen op het Klimaatakkoord van Parijs. Robeco heeft een uitgebreid pakket aan kwantitatieve aandelenstrategieën, die allemaal in meer of mindere mate duurzaamheidsaspecten integreren. In dit pakket hebben we een aantal specifieke duurzaamheidsproducten, bedoeld voor beleggers die een stap verder willen gaan dan de standaard duurzaamheidsintegratie.”

“Deze kwantitatieve aandelenstrategieën streven een dubbel doel na: een goede performance en een sterk duurzaamheidsprofiel. De bedoeling van deze strategieën was altijd al om voorop te lopen wat betreft het integreren van duurzaamheid. Gezien de grotere nadruk die de vermogensbeheersector legt op duurzaamheid en klimaatrisico, is het in onze ogen een logische stap om deze strategieën in lijn te brengen met het Akkoord van Parijs.”

En met ‘nu’ bedoel je ook echt ‘nu’, toch?

“Ja. We zijn er zelfs al mee begonnen. De eerste kwantitatieve aandelenstrategie die wordt afgestemd op het Akkoord van Parijs, is een van onze Global Sustainable Conservative Equity-strategieën. Hiervoor hebben we de overleggronde met klanten al afgerond en groen licht gekregen van de bestaande klanten.”

“De belangrijkste verandering is een veel strikter doel voor het verkleinen van de CO₂-voetafdruk. Ons volledige aanbod aan duurzame kwantitatieve aandelenproducten heeft al een reductiedoel van 20% ten opzichte van de referentie-index. Voor strategieën die zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs, hanteren we een reductie van 50% als uitgangspunt. Daarna moet de voetafdruk ieder jaar 7% kleiner worden.”

***Dat klinkt als een zeer snelle transitie.
Hoe is dat mogelijk?***

“We beginnen natuurlijk niet op nul. Voor onze duurzaamheidsstrategieën ligt de reductie van de CO₂-voetafdruk al in de buurt van het uitgangspunt van 50%. De reductie van 7% per jaar wordt in de toekomst natuurlijk wel een extra beperking. Maar we zijn ervan overtuigd dat we dit kunnen klaarspelen zonder dat de omloopsnelheid al te veel stijgt.”

Hoe gaan jullie de CO₂-voetafdruk van deze strategieën in de praktijk verkleinen?

“Laat ik een voorbeeld geven. Onze duurzame kwantitatieve aandelenportefeuilles hebben al een kleine exposure naar de energiesector, maar de beperkingen worden nog strenger als ze eenmaal zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs. Ondernemingen die zich bezighouden met steenkool worden uitgesloten en dat geldt ook voor de meeste olie- en gasmaatschappijen, met name de oliegianten. Ook de beperkingen voor elektriciteitsbedrijven worden flink aangescherpt.”

“Naast deze striktere uitsluitingen gaat de CO₂-intensiteit van ondernemingen ook een belangrijke rol spelen in het samenstellen van portefeuilles. Aandelen met een relatief kleine CO₂-voetafdruk hebben een grotere kans om geselecteerd te worden voor de portefeuille dan aandelen met een grote CO₂-voetafdruk.”

Oké, maar zijn zulke beperkingen wel realistisch voor een breder scala aan strategieën, en dan bedoel ik vooral het decarbonisatiedoel van 7% per jaar?

“Dat hangt af van de ontwikkeling van onze economieën. Als het ons – als wereldwijde gemeenschap – lukt om de uitstoot van broeikasgassen te beperken, is het doel van 7% per jaar misschien helemaal niet zo’n grote beperking voor de aandelenselectie. Maar slagen ondernemingen daar niet in, dan moeten vermogensbeheerders dat compenseren door extra CO₂ te verwijderen uit de portefeuille. Mogelijk is het reductiedoel van 7% dan moeilijker te realiseren.”

Het decarboniseren van portefeuilles heeft hoe dan ook een impact op hun risico-rendementsprofiel. Wat kunnen beleggers verwachten in dat opzicht?

“We hebben hier uitvoerig onderzoek naar gedaan. Uit onze simulaties blijkt dat we in staat zijn portefeuilles te bouwen die zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs en tegelijkertijd sterke factorexposures bieden. In theorie gaat het beperken van de mogelijkheden wel ten koste van enige performance.”

“Dat zien we ook terug in het onderzoek, al is de impact in een wereldwijd universum vol beleggingskansen beperkt: kwantitatieve aandelenstrategieën die zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs, zijn in staat zo’n 90-95% van het risico-rendementspotentieel van standaard kwantitatieve aandelenstrategieën te benutten.”

“Deze simulaties zijn echter gebaseerd op koersen uit het verleden en gaan er dus van uit dat het afstemmen geen alfa-potentieel oplevert. Als zich risico’s met betrekking tot klimaatverandering voordoen, zoals gestrande activa of transitierisico’s, dan hebben we het helemaal niet over de negatieve impact van afstemming op het Akkoord van Parijs maar alleen maar over het positieve effect ervan. Het is dus ook een kwestie van perspectief.”

De klimaatstrategieën van Robeco: een introductie

Dankzij onze vastrentende klimaatstrategieën lopen wij voorop in de transitie naar een CO₂-arme economie.

Er wordt veel gesproken over de noodzaak beleggingen te decarboniseren om zo de doelen voor het beperken van de klimaatverandering te realiseren. Wat moeten beleggers hiervoor doen? Is het genoeg om simpelweg de duurzaamheidscriteria in hun bestaande portefeuilles te verbeteren? Of zijn er fundamentele veranderingen nodig bij vermogensbeheerders?

Wij zijn van mening dat vermogensbeheerders de verantwoordelijkheid hebben de risico's van de klimaatverandering te identificeren en te beheren. Dat moeten ze doen via hun beleggingsbeslissingen en het contact dat ze hebben met de ondernemingen in hun portefeuilles en andere instellingen. Het is niet voldoende om alleen wat oppervlakkige veranderingen aan te brengen in bestaande beleggingsprocessen.

In plaats daarvan is een gedurfde nieuwe aanpak nodig, op basis van overtuigend en goed gefundeerd inzicht in duurzaam beleggen, dat wordt geïntegreerd in alle aspecten van de beleggingsbenadering.

Robeco beschikt over uitgebreide kennis en zelfontwikkelde processen, die het gebruikt om te beleggen in lijn met de doelen van het Akkoord van Parijs. Zo hebben we onlangs een baanbrekende nieuwe beleggingsoplossing ontwikkeld die specifiek is gericht op het klimaat en op decarbonisatie. We hebben de eerste wereldwijde obligatiestrategieën gelanceerd die volledig zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs: Climate Global Bonds en Climate Global Credit-strategieën.

De Robeco Climate Global Fixed Income-strategieën zijn unieke oplossingen die het decarbonisatietraject van het Intergovernmental Panel on Climate Change weerspiegelen. De Climate Global Bonds-strategie en de Climate Global Credits-strategie beleggen wereldwijd in vastrentende effecten met het streven de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 2°C boven het pre-industriële niveau. Er worden zelfs inspanningen verricht om de stijging nog verder te beperken tot 1,5°C.

Deze twee strategieën streven ernaar de totale uitstootintensiteit van de portefeuille met 7% per jaar te verlagen. Dit wordt voor staatsobligaties gemeten per hoofd van de bevolking en voor bedrijfsobligaties per eenheid van het totale vermogen. De Climate Global Credits-strategie gaat zelfs nog een stap verder door vanaf het begin uit te gaan van een 50% lagere uitstootintensiteit dan het beleggingsuniversum en door producenten van fossiele brandstoffen uit te sluiten. De twee strategieën worden beheerd ten opzichte van nieuwe indices die zijn afgestemd op het Akkoord van Parijs. De Climate Global Bonds-strategie is bovendien de eerste wereldwijde obligatiestrategie die volledig in overeenstemming is met het Akkoord van Parijs.

Vandaag de voorkeur geven aan de winnaars van morgen

Belangrijk om te vermelden is dat de vereisten voor een Paris-aligned Benchmark strenger zijn dan die voor de toezeggingen uit het Akkoord van Parijs. Het is dan ook toepasselijk dat de Technical Group on Sustainable Finance van de EU de Paris-aligned Benchmarks beschrijft als “tools voor beleggers met de bereidheid voorop te lopen in de transitie, waarbij ze vandaag de voorkeur geven aan de winnaars van morgen”.¹

De hoge normen die Robeco nastreeft op basis van het veeleisende decarbonisatietraject voor onze beleggingsportefeuilles, is een afspiegeling van onze inspanningen om klimaatverandering tegen te gaan.

Een actieve, contraire benadering voor overwegingen over klimaatverandering

Robeco Climate Global Bonds en Robeco Climate Global Credits zijn actieve beleggingsstrategieën die voortbouwen op onze bestaande wereldwijde obligatiestrategieën. Ze combineren ons top-down perspectief op de macro-economische en creditcycli met bottom-up issuerselectie om in te spelen op marktcycli, marktinefficiënties te benutten en een positieve bijdrage te leveren aan duurzame

activiteiten. Overwegingen over klimaatverandering zijn volledig geïntegreerd in het beleggingsproces en de portefeuilleopbouw, in meerdere aspecten.

De beleggingsbenadering is contrair, gericht op waarde en gebaseerd op onderzoek, ondersteund door een zeer ervaren team van bijna 30 macro- en creditanalisten, die in staat zijn de beste kansen te vinden in de wereldwijde obligatiemarkten. Het Robeco Sustainable Investing Center of Expertise deelt zijn input met de beleggingsteams en ons team van datawetenschappers biedt inzicht in de uitstoot van broeikasgassen en de mate van intensiteit.

Bottom-up issuerselectie in lijn met het Akkoord van Parijs

De top-down visie wordt gecombineerd met bottom-up issuerselectie, die wordt gebaseerd op grondig fundamenteel onderzoek en positief bijdraagt aan duurzame economische activiteiten. Robeco's team van ervaren obligatiebeleggers filtert het beschikbare beleggingsuniversum tot een selecte lijst issuers. Daarbij kijkt het team niet alleen naar sectoren en landen, maar ook naar overwegingen op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur (ESG).

Bij het selecteren van issuers houden we ook rekening met de CO₂-uitstoot door overheden, sectoren en ondernemingen. Op deze manier kan de strategie een decarbonisatietraject volgen waarbij de totale uitstootintensiteit van de portefeuille per jaar met 7% daalt.

Daarnaast beleggen we met onze toekomstgerichte benadering in landen en ondernemingen die kapitaal toewijzen aan activiteiten in lijn met de EU Taxonomy en die hun CO₂-uitstoot op een efficiënte manier verlagen. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat het ook om issuers kan gaan die nu nog veel uitstoten. Ons criterium voor het toewijzen van kapitaal is namelijk dat landen en ondernemingen serieus werk moeten maken van de transitie naar duurzame energie en dat ze een belangrijke rol spelen in het mogelijk maken van zo'n verschuiving.

Aanhoudende innovatie in onze duurzame beleggingsproducten

Robeco ziet in dat er dringend stevige maatregelen nodig zijn om de klimaatverandering een halt toe te roepen. Daarnaast erkennen we de verantwoordelijkheid en het stewardship van de vermogensbeheersector voor het leveren van een bijdrage aan de doelen van het Akkoord van Parijs. Ons streven is om met onze beleggingsactiviteiten een bijdrage te leveren aan de decarbonisatie, in lijn met het ambitieuze doel om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5°C. Dat doen we door met onze beleggings- en engagementactiviteiten zowel klimaatrisico's te beheren als kansen te vinden die innovatieve, positieve verandering mogelijk maken.

De Climate Global Fixed Income-strategieën van Robeco zijn de nieuwste innovatie op het gebied van duurzaam beleggen en zijn specifiek gericht op klimaatimpact. In onze ogen zijn deze strategieën een kans voor beleggers die voorop willen lopen in de transitie naar een CO₂-arme economie.

1. De Technical Expert Group on Sustainable Finance van de EU, "Report on Benchmarks", september 2019.

Nieuwe Paris-aligned Benchmark vormt de maatstaf

Tot 2020 was er nog geen benchmark om de performance van beleggingsfondsen te beoordelen op basis van de doelen van het Akkoord van Parijs. De Benchmarkverordening van de EU speelt hierop in door een definitie op te stellen voor de 'Paris-aligned Benchmark'. Deze heeft echter geen betrekking op bedrijfsobligaties en bevat geen richtlijnen en vereisten voor regeringen.

Robeco werkt samen met Solactive aan innovaties op dit gebied door Paris-aligned Benchmarks te ontwikkelen voor vastrentende beleggingen – voor credits en de totale obligatiemarkt. Tegen deze indices wordt de performance van de Climate Global Fixed Income-strategieën afgezet.

De benchmarks starten met een lagere CO₂-uitstootintensiteit dan het mondiale marktuniversum als referentie-intensiteit, en zullen ten opzichte van het startpunt met 7% per jaar decarboniseren. Voor de Paris-aligned creditindex ligt het uitgangspunt 50% onder dat van de bredere markt, in lijn met de Benchmarkverordening van de EU voor Paris-aligned Benchmarks.

De indices zijn ontwikkeld op basis van de volgende principes:

Voor bedrijfsobligaties:

- De index weerspiegelt een jaarlijks decarbonisatieproces, waarbij de uitstoot binnen Scope 1, 2 en 3 gemiddeld genomen met minimaal 7% per jaar afneemt.
- Met uitzondering van fossiele brandstoffen zijn alle sectoren erin opgenomen, waarbij de sectorwegingen in de buurt liggen van die in de bredere marktindex.
- Emissies worden genormaliseerd aan de hand van het totale vermogen van issuers, gemeten naar boekwaarde.

Voor staatsobligaties:

- De index weerspiegelt een jaarlijks decarbonisatieproces, waarbij de uitstoot gemiddeld genomen met minimaal 7% per jaar afneemt.
- Decarbonisatie van de index wordt bereikt via decarbonisatie op landniveau en door de weging van individuele landen zo aan te passen dat de decarbonisatie op indexniveau 7% per jaar bedraagt.
- De uitstoot van landen wordt genormaliseerd op basis van bevolkingsomvang, gemeten naar CO₂-uitstoot per hoofd van de bevolking.

Ondanks deze CO₂-gerelateerde beperkingen zien we dat de eigenschappen van de index op termijn vergelijkbaar zijn met die van de algemene markt. Vooral het backtesten van de Solactive Paris-aligned Benchmark Indices voor credits en obligaties ten opzichte van de Solactive Global Indices voor credits en obligaties leverde goede resultaten op: het gedrag en het rendement van de Paris-aligned indices is zeer vergelijkbaar met dat van hun generieke tegenhangers, met het grote verschil dat de Paris-aligned indices een veel kleinere CO₂-voetafdruk hebben. ■

Belangrijke informatie

Robeco Institutional Asset Management B.V. heeft een vergunning van de Autoriteit Financiële Markten te Amsterdam als beheerder van instellingen voor collectieve belegging in overdraagbare effecten (ICBE's) en alternatieve beleggingsfondsen (AIF's) ("Fonds(en)"). Dit document is uitsluitend bedoeld voor professionele beleggers, in de zin van beleggers die gekwalificeerd zijn als professionele klanten, die hebben verzocht behandeld te worden als professionele klanten of gerechtigd zijn dergelijke informatie te ontvangen volgens van toepassing zijnde wetgeving. Robeco Institutional Asset Management B.V. en/of verbonden en aangesloten entiteiten en dochterondernemingen, ("Robeco"), zijn niet aansprakelijk voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van dit document. Gebruikers van deze informatie die beleggingsdiensten aanbieden in de Europese Unie, zijn zelf verantwoordelijk om te beoordelen of zij de informatie mogen ontvangen in overeenstemming met MiFID II-regelgeving. Voor zover deze informatie wordt gekwalificeerd als een redelijk en toepasselijk klein niet-geldelijk voordeel onder MiFID II, zijn gebruikers die beleggingsdiensten bieden in de Europese Unie zelf verantwoordelijk om te voldoen aan de relevante voorschriften voor het bijhouden van gegevens en transparantie. De informatie in dit document is gebaseerd op informatiebronnen die wij betrouwbaar achten en wordt verstrekt zonder enige garanties. Zonder verdere toelichting kan dit document niet worden beschouwd als compleet. Opinies, ramingen en voorspellingen kunnen op elk moment en zonder kennisgeving vooraf worden gewijzigd. In geval van twijfel raden wij u aan onafhankelijk advies in te winnen. Het is bedoeld om de professionele belegger te voorzien van algemene informatie over de specifieke capaciteiten van Robeco, maar is niet opgesteld door Robeco als beleggingsonderzoek en is geen beleggingsaanbeveling of advies om bepaalde effecten of beleggingsproducten te kopen of te verkopen en/of een bepaalde beleggingsstrategie en/of juridisch, boekhoudkundig of fiscaal advies te volgen. Alle rechten op de informatie in dit document zijn en blijven voorbehouden aan Robeco. Dit materiaal mag niet worden gekopieerd of gebruikt voor openbare doeleinden. Niets uit dit document mag worden gereproduceerd of openbaar worden gemaakt in welke vorm of op welke wijze dan ook, zonder Robeco's voorafgaande schriftelijke toestemming. Beleggen brengt risico's met zich mee. Voordat u gaat beleggen, dient u zich te realiseren dat terugbetaling van uw inleg niet gegarandeerd is. Beleggers dienen er zeker van te zijn dat zij het risico verbonden aan de producten of diensten die Robeco aanbiedt in hun thuisland ("Fondsen") volledig begrijpen. Beleggers dienen bovendien hun beleggingsdoelstelling en risicoprofiel te bepalen. Historische rendementen zijn uitsluitend bedoeld ter illustratie. Koersen van deelnemingen kunnen zowel omhoog als omlaag gaan en in het verleden behaalde rendementen bieden geen garantie voor de toekomst. Indien de getoonde performance uit het verleden luidt in een andere valuta dan de valuta van het land waar u woont, moet u er rekening mee houden dat als gevolg van schommelingen in de wisselkoers de getoonde performance hoger of lager kan zijn als deze wordt omgerekend naar uw lokale valuta. De performancegegevens zijn exclusief de commissies en kosten verschuldigd over het verhandelen van effecten in klantportefeuilles of over de uitgifte en terugkoop van units. Tenzij anders aangegeven zijn tot 4 augustus 2010 voor de in Luxemburg geregistreerde Fondsen de transactiekosten na aftrek van kosten per het einde van de maand gebruikt voor de performancemcijfers. Vanaf 4 augustus 2010 wordt gebruikgemaakt van de transactiekosten na aftrek van kosten op de eerste werkdag van de maand. Rendementscijfers ten opzichte van de benchmark geven het resultaat van beleggingsbeheer vóór aftrek van beheervergoedingen en/of performance fees; de Fondsenrendementen zijn inclusief herbelegging van dividend en zijn gebaseerd op de intrinsieke waarden en wisselkoersen op het moment van waardering van de benchmark. Meer informatie over de Fondsen wordt gegeven in het prospectus. De performance is exclusief de beheervergoeding. De in dit document genoemde lopende kosten zijn gebaseerd op het laatste verschenen jaarverslag op basis van het einde van het boekjaar. Dit document is niet gericht aan, of bedoeld voor distributie aan of gebruik door een persoon of entiteit die burger, woonachtig of gevestigd is in een plaats, staat, land of andere jurisdictie, waar de plaatselijk geldende wet- of regelgeving een dergelijk(e) distributie, document, beschikbaarheid of gebruik niet toestaat, of waardoor een Fonds of Robeco Institutional Asset Management B.V. zou worden onderworpen aan een verplichting tot registratie of licentiering binnen een dergelijke jurisdictie. Een besluit om in te tekenen op belangen in een Fonds dat wordt aangeboden in een bepaalde jurisdictie, dient alleen te worden genomen op basis van informatie aanwezig in het prospectus. Deze informatie kan afwijken van de informatie in dit document. Potentiële inschrijvers op aandelen dienen zelf informatie in te winnen over wettelijke vereisten die eveneens van toepassing zijn, als ook over de geldende regelgeving met betrekking tot deviezencontrole en belastingen in het land waarvan zij ingezetene zijn dan wel waar zij hun woon- of verblijfplaats hebben. De Fondsinformatie, indien aanwezig, in dit document is slechts geldig in samenhang met het prospectus en dit document dient te allen tijde in samenhang met het prospectus

te worden gelezen. Meer informatie over het Fonds en de bijbehorende risico's wordt gegeven in het prospectus. Het prospectus en de Essentiële Beleggersinformatie voor de Robeco-fondsen zijn kosteloos te downloaden van www.robeco.com.

Aanvullende informatie voor Amerikaanse beleggers

Robeco Institutional Asset Management B.V. noch de Robeco Capital Growth Fondsen zijn geregistreerd onder de United States Federal Securities Laws, waaronder de Investment Company Act van 1940, zoals gewijzigd, de United States Securities Act van 1933, zoals gewijzigd, of de Investment Advisers Act van 1940. Er mogen geen Fondsaandelen worden aangeboden of verkocht, direct of indirect, in de Verenigde Staten of aan een 'US person'. Een 'US person' is gedefinieerd als (a) een persoon die een burger of inwoner is van de Verenigde Staten voor de federale inkomstenbelasting; (b) een onderneming, vennootschap of ander lichaam die/ dat is opgericht naar Amerikaans recht of is gevestigd in de Verenigde Staten; (c) een vermogen of trust waarvan de inkomsten onderhevig zijn aan de Amerikaanse federale inkomstenbelasting, ongeacht of deze inkomsten effectief betrekking hebben op een Amerikaanse transactie of onderneming. Robeco Institutional Asset Management US Inc. ("RIAM US"), een Investment Adviser geregistreerd bij de Securities and Exchange Commission onder de Investment Advisers Act van 1940, is een 100% dochtermaatschappij van ORIX Corporation Europe N.V. en biedt beleggingsadviesdiensten aan institutionele klanten in de VS. Met betrekking tot deze adviesdiensten maakt RIAM US gebruik van gedeeld personeel van de gelieerde ondernemingen Robeco Nederland B.V. en Robeco Institutional Asset Management B.V. voor de uitvoering van beleggingen, onderzoek, operationele en administratieve diensten.

Aanvullende informatie voor in Australië en Nieuw-Zeeland gevestigde beleggers

Dit document wordt in Australië verspreid door Robeco Hong Kong Limited (ARBN 156 512 659) ("Robeco"). Robeco Hong Kong Limited hoeft volgens de Australische Corporations Act van 2001 (Cth) conform ASIC Class Order 03/1103 geen Australische licentie voor financiële dienstverleners te hebben. Robeco valt onder toezicht van de Securities and Futures Commission en onder de wetgeving van Hongkong. Deze wetgeving kan afwijken van de wetgeving in Australië. Dit document wordt alleen verspreid naar zakelijke klanten zoals gedefinieerd in de Corporations Act van 2001 (Cth). Dit document mag niet worden gedistribueerd of verspreid, hetzij direct of indirect, aan personen die in een andere klasse vallen. In Nieuw-Zeeland is dit document alleen beschikbaar voor wholesale beleggers volgens bepaling 3(2) van Schedule 1 van de Financial Markets Conduct Act 2013 ("FMCA"). Dit document is niet bedoeld voor openbare distributie in Australië en Nieuw-Zeeland.

Aanvullende informatie voor in Oostenrijk gevestigde beleggers

Deze informatie is uitsluitend bedoeld voor professionele beleggers of in aanmerking komende tegenpartijen in de zin van de Oostenrijkse Wet toezicht effectenverkeer.

Aanvullende informatie voor in Brazilië gevestigde beleggers

Het Fonds mag niet worden aangeboden of verkocht in Brazilië. Derhalve is het Fonds niet geregistreerd en zal het fonds ook niet geregistreerd worden bij de Braziliaanse Securities Commission - CVM en het fonds is evenmin ingediend bij de voornoemde instelling voor goedkeuring. Documenten die verband houden met het Fonds en de daarin opgenomen informatie mogen niet worden verstrekt aan het publiek in Brazilië, aangezien het Fonds niet genoteerd is aan een beurs in Brazilië, en evenmin mogen ze worden gebruikt in samenhang met een aanbieding voor inschrijving op of verkoop van effecten aan het publiek in Brazilië.

Aanvullende informatie voor in Canada gevestigde beleggers

Geen beurstoezichthouder of vergelijkbare autoriteit in Canada heeft dit document of de voordelen van de hierin beschreven effecten goedgekeurd of op welke manier dan ook goedgekeurd, en elke hiermee strijdige verklaring is een overtreding. Robeco Institutional Asset Management B.V. verlaat zich op de vrijstelling voor internationale dealers en internationale adviseurs in Quebec en heeft McCarthy Tétrault LLP aangesteld als diens agent voor dienstverlening in Quebec.

Aanvullende informatie voor in Colombia gevestigde beleggers

Dit document is niet bedoeld als openbare aanbieding in de Republiek Colombia. De aanbieding van het Fonds is gericht op minder dan 100 specifiek geselecteerde beleggers. Het Fonds mag niet worden gepromoot en op de markt worden gebracht in Colombia of aan inwoners van Colombia, tenzij genoemde promotie en vermarkting plaatsvinden conform Besluit 2555 uit 2010 en andere toepasselijke wet- en regelgeving in verband met de promotie van buitenlandse Fondsen in Colombia.

Aanvullende informatie voor in het Dubai International Financial Centre (DIFC) in de Verenigde Arabische Emiraten gevestigde beleggers

Dit materiaal wordt verspreid door Robeco Institutional Asset Management B.V. (Dubai Office) gevestigd te Office 209, Level 2, Gate Village Building 7, Dubai International Financial Centre, Dubai, PO Box 482060, UAE. Robeco Institutional Asset Management B.V. (Dubai office) valt onder toezicht van de Dubai Financial Services Authority ("DFSA") en doet alleen zaken met professionele klanten of tegenpartijen op de markt, niet met particuliere personen in de zin van de DFSA.

Aanvullende informatie voor in Frankrijk gevestigde beleggers

Robeco mag in Frankrijk zijn diensten aanbieden. Sinds 28 september 2012 heeft Robeco Frankrijk (dat alleen toestemming heeft om beleggingsadvies aan te bieden aan professionele beleggers) onder registratienummer 10683 een vergunning als beleggingsbedrijf van de Franse financieel toezichthouder ACPR (voorheen ACP).

Aanvullende informatie voor in Duitsland gevestigde beleggers

Deze informatie is uitsluitend bedoeld voor professionele beleggers of in aanmerking komende tegenpartijen in de zin van de Duitse Wet op de effectenhandel.

Aanvullende informatie voor in Hongkong gevestigde beleggers

De inhoud van dit document is niet gecontroleerd door de Securities and Futures Commission ("SFC") in Hongkong. Als er ook maar enige twijfel bestaat over de inhoud van dit document, dient u onafhankelijk deskundig advies in te winnen. Dit document wordt verspreid door Robeco Hong Kong Limited ("Robeco"). Robeco valt onder toezicht van de SFC in Hongkong.

Aanvullende informatie voor in Italië gevestigde beleggers

Dit document is uitsluitend bestemd voor gekwalificeerde beleggers en particuliere en professionele klanten (zoals beschreven in artikel 26 (1) (b) en (d) in de Consob-Verordening Nr. 16190 van 29 oktober 2007). Indien dit document ter beschikking wordt gesteld aan distributeurs en door hen bevoegde personen voor promotie- en marketingactiviteiten, mag dit document alleen worden gebruikt voor het doel waarvoor het is ontworpen. Het is niet toegestaan de gegevens en informatie in dit document te gebruiken voor de communicatie met toezichthouders. Dit document bevat geen informatie om, concreet, de beleggingstendens te bepalen en daarom kunnen, en mogen, op basis van dit document geen beleggingsbeslissingen worden genomen.

Aanvullende informatie voor in Peru gevestigde beleggers

Het Fonds is niet geregistreerd bij de Superintendencia del Mercado de Valores (SMV) en aandelen worden geplaatst via een onderhandse aanbieding. SMV heeft de aan de belegger verstrekte informatie niet beoordeeld. Dit document is uitsluitend bedoeld voor exclusief gebruik door institutionele beleggers in Peru en is niet bedoeld voor verspreiding naar het publiek.

Aanvullende informatie voor in Shanghai gevestigde beleggers

Dit materiaal is samengesteld door Robeco Investment Management Advisory (Shanghai) Limited Company ("Robeco Shanghai") en wordt alleen verstrekt aan specifieke doelgroepen, ervan uitgaande dat het materiaal vertrouwelijk wordt behandeld. Robeco Shanghai is nog niet geregistreerd als private fondsmanager bij de Asset Management Association van China. Robeco Shanghai is volledig eigendom van buitenlandse vennootschappen en is opgericht in overeenstemming met Chinese wetgeving, wat gepaard gaat met onafhankelijke burgerrechten en verplichtingen. De verklaringen van de aandeelhouders of gelieerde partijen in het materiaal moeten niet worden beschouwd als een belofte of garantie van de aandeelhouders of gelieerde partijen van Robeco Shanghai, of als verplichtingen of aansprakelijkheid aangegaan door de aandeelhouders of gelieerde partijen van Robeco Shanghai.

Aanvullende informatie voor in Singapore gevestigde beleggers

Dit document is niet geregistreerd bij de Monetary Authority of Singapore ("MAS"). Dientengevolge mag dit document niet in omloop worden gebracht of direct of indirect worden gedistribueerd aan personen in Singapore anders dan (i) een institutionele belegger in de zin van Hoofdstuk 304 van de SFA, (ii) een relevante persoon als bedoeld in Hoofdstuk 305(1), of enig persoon als bedoeld in Hoofdstuk 305(2), en overeenkomstig de voorwaarden als omschreven in Hoofdstuk 305 van de SFA of (iii) anderszins op grond van en overeenkomstig de voorwaarden van enige andere van toepassing zijnde bepaling van de SFA. De inhoud van dit document is niet gecontroleerd door de MAS. Een besluit om deel te nemen in het Fonds dient alleen dan te worden genomen nadat de hoofdstukken over beleggingsoverwegingen, strijdigheid van belangen, risicofactoren en de toepasselijke verkoopbeperkingen van Singapore (zoals omschreven in de paragraaf "Belangrijke informatie voor beleggers in Singapore") in het prospectus zijn gelezen. Raadpleeg een deskundig adviseur indien u twijfelt over de strenge bepalingen die gelden voor het gebruik van dit document, de wettelijke status van het Fonds, toepasselijke wettelijke bescherming, bijbehorende risico's en geschiktheid van het Fonds voor uw doelstellingen. Beleggers dienen er rekening mee te houden dat alleen de subfondsen genoemd in de bijlage bij het hoofdstuk "Belangrijke informatie voor beleggers in Singapore" van het prospectus

("Subfondsen") beschikbaar zijn voor beleggers in Singapore. De Subfondsen zijn aangemerkt als beperkte buitenlandse programma's onder de Securities and Futures Act, Sectie 289 van Singapore ("SFA") en geven als zodanig recht op vrijwaring van de verplichting tot registratie van het prospectus uit hoofde van de vrijwaringen onder Paragraaf 304 en Paragraaf 305 van de SFA. De Subfondsen zijn niet goedgekeurd of erkend door de MAS en aandelen in de Subfondsen mogen in Singapore niet aan particuliere personen worden aangeboden. Het prospectus van het Fonds is geen prospectus in de zin van de SFA. Derhalve is wettelijke aansprakelijkheid in de zin van de SFA met betrekking tot de inhoud van prospectussen niet van toepassing. De Subfondsen mogen alleen worden aangeboden aan personen die over voldoende ervaring en kennis beschikken om de risico's te begrijpen die verbonden zijn aan het beleggen in dergelijke programma's, en die voldoen aan bepaalde andere criteria zoals genoemd in Paragraaf 304, Paragraaf 305 of een andere toepasselijke bepaling van de SFA en de daaruit voortvloeiende wetgeving. U dient goed te overwegen of de belegging voor u geschikt is. Robeco Singapore Private Limited heeft een kapitaalmarktlicentie voor fondsmanagement uitgegeven door de MAS en is op grond van deze licentie onderworpen aan bepaalde klantrestricties.

Aanvullende informatie voor in Spanje gevestigde beleggers

Het Spaanse filiaal Robeco Institutional Asset Management B.V., Sucursal en España, gevestigd te Paseo de la Castellana 42, 28046 Madrid, staat geregistreerd bij de Spaanse autoriteit voor de financiële markten (CNMV) onder nummer 24.

Aanvullende informatie voor in Zwitserland gevestigde beleggers

Dit document wordt in Zwitserland uitsluitend verspreid naar gekwalificeerde beleggers, zoals gedefinieerd in de Zwitserse Collective Investment Schemes Act (CISA) door Robeco Switzerland AG., dat als Zwitserse vertegenwoordiger van instellingen voor collectieve belegging een vergunning van de FINMA heeft, en UBS Zwitserland AG, Bahnhofstrasse 45, 8001 Zürich, postadres: Europastrasse 2, P.O. Box, CH-8152 Opfikon, als Zwitsers betaalkantoor. Het prospectus, de Essentiële Beleggersinformatie, de statuten van de vennootschap, de jaarverslagen en halfjaarverslagen van het (de) fonds(en), en het overzicht van aan- en verkopen van het (de) fonds(en) gedurende het boekjaar zijn kosteloos verkrijgbaar bij het kantoor van de Zwitserse vertegenwoordiger Robeco Switzerland AG, Josefstrasse 218, CH-8005 Zürich. De prospectussen zijn ook verkrijgbaar via de site www.robeco.ch.

Aanvullende informatie voor in de Verenigde Arabische Emiraten gevestigde beleggers

Sommige Fondsen waarnaar wordt verwezen in dit marketingmateriaal, zijn geregistreerd bij de UAE Securities and Commodities Authority (de "Authority"). Van alle geregistreerde Fondsen is informatie te vinden op de website van de Authority. De Authority aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de nauwkeurigheid van de informatie in dit materiaal/document, noch voor het niet nakomen van plichten en verantwoordelijkheden door personen die betrokken zijn bij het beleggingsfonds.

Aanvullende informatie voor in het Verenigd Koninkrijk gevestigde beleggers

Robeco is onderworpen aan beperkte regelgeving in het VK door de Financial Conduct Authority. Nadere informatie over de regels die zijn opgelegd door de Financial Conduct Authority, is op verzoek bij ons verkrijgbaar.

Aanvullende informatie voor in Uruguay gevestigde beleggers

De verkoop van het Fonds wordt aangemerkt als een onderhandse plaatsing conform paragraaf 2 van wet 18.627 van Uruguay. Het Fonds mag niet worden aangeboden of verkocht aan het publiek in Uruguay, met uitzondering van omstandigheden waarin geen sprake is van openbare aanbieding of verspreiding onder de wet- en regelgeving van Uruguay. Het Fonds is en wordt niet geregistreerd bij de Financial Services Superintendency van de Centrale Bank van Uruguay. Het Fonds komt overeen met beleggingsfondsen die geen beleggingsfondsen zijn in de zin van de herziene wet 16.774 van Uruguay van 27 september 1996.

Aanvullende informatie met betrekking tot collectieve beleggingen van RobecoSAM

De betreffende collectieve beleggingen van RobecoSAM ("RobecoSAM Fondsen") zijn subfondsen onder de Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (UCITS) van MULTIPARTNER SICAV, beheerd door GAM (Luxembourg) S.A., ("Multipartner"). Multipartner SICAV is een société d'investissement à capital variable, onderworpen aan de Luxemburgse wet. De bewaarder is State Street Bank Luxembourg S.C.A., 49, Avenue J. F. Kennedy, L-1855 Luxembourg. Het prospectus, de Essentiële Beleggersinformatie, de statuten van de vennootschap, de jaarverslagen en halfjaarberichten van de RobecoSAM Fondsen, en het overzicht van aan- en verkopen van de RobecoSAM fondsen gedurende het boekjaar zijn kosteloos verkrijgbaar via de website www.robecosam.com of www.funds.gam.com.

Robeco publiceert 2021 Global Climate Survey

Het aanpakken van de klimaatverandering is een topprioriteit geworden voor beleggers. Maar hoe gaat de vermogensbeheersector eigenlijk om met een kwestie die zowel een bedreiging als een kans is? Zijn we klaar voor de grootste uitdaging voor de mensheid?

Om antwoord te krijgen op deze vragen heeft Robeco een onderzoek laten uitvoeren waarbij prangende vragen werden gesteld aan meer dan 300 institutionele beleggers, wholesale beleggers en verzekeringsmaatschappijen, die samen goed zijn voor ongeveer 20% van het wereldwijde beheerde vermogen. De bevindingen zijn aan de ene kant veelbelovend, maar aan de andere kant ook bewijs dat er nog veel werk aan de winkel is.

De belangrijkste bevinding is misschien wel dat de helft van al het beheerde vermogen van de ondervraagde beleggers de komende jaren is gericht op een netto-uitstoot van nul. Voor ongeveer 86% van de beleggers gaat de klimaatverandering de komende twee jaar een belangrijke rol spelen in het beleggingsbeleid. Daarmee geven ze een krachtig signaal af dat de decarbonisatie goed op gang is.

De meeste beleggers denken dat hernieuwbare energie een onderdeel van de oplossing is: volgens 81% van de ondervraagden zijn zonne-, wind- en waterstofenergie de belangrijkste troeven om af te stappen van fossiele brandstoffen. Daarnaast zei 66%

de inspanningen voor decarbonisatie van hun portefeuilles vooral te richten op wereldwijde aandelen. Dat is de favoriete beleggingscategorie om dit te bewerkstelligen in de komende twee jaar.

Let op het verschil

Toch kwam uit het onderzoek ook naar voren dat er een groot gebrek aan kennis is over de grote kwesties. Veel beleggers weten dan ook niet waar ze moeten beginnen of hoe ze een verschil kunnen maken.

Het algemene doel van dit onderzoek is te laten zien waar wij staan als sector en beleggers te overtuigen van de noodzaak om dit probleem aan te pakken. We hopen dat het interessante inzichten oplevert over de huidige stand van zaken in klimaatbeleggen en over de uitdagingen en kansen die de klimaatverandering met zich meebrengt.

DOWNLOAD
uw exemplaar van de Survey

Contact

Robeco

Postbus 973
3000 AZ Rotterdam
Nederland

T +31 10 224 1 224

I www.robeco.com

